

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ - ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΥΛΗΣ

ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΛΕΞΗ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΜΑΡΙΑ ΣΤΡΑΒΑ

ΕΥΣΤΑΘΙΑ ΥΦΑΝΤΗ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Δ. ΤΕΡΖΟΠΟΥΛΟΥ - Μ. ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΚΩΣΤΑΣ ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:

ΚΩΝΙΝΟΣ ΚΟΛΤΣΙΔΑΣ

1973-1974

Πίνακας περιεχομένων

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	3
ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.....	4
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ.....	5
Η ΑΝΤΕΛΙΚΙΩΤΙΣΣΑ.....	8
Η ΚΤΙΣΙΣ ΤΟΥ ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ.....	10
ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΗ ΕΙΣ ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΚΕΙΜΗΛΙΟΝ ΤΟΥ ΕΠΙΤΑΦΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ.....	12
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ.....	14
ΤΑ ΙΒΑΡΙΑ.....	15
ΤΟ ΨΑΡΕΜΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΥΑ.....	19
ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΓΑΘΗΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΤΟΥ ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ.....	21
ΝΤΟΛΜΑΣ ΔΙΑΚΑΤΑΣ.....	23
ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΑ – ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ.....	25
Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΑΝΗΛΙΑΓΟΣ.....	28
ΕΘΙΜΑ ΓΑΜΟΥ.....	31
Ο ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ.....	33
Ο ΛΟΡΔΟΣ ΝΟΕΛ ΒΥΡΩΝ.....	36
Ι. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥΣ.....	38
ΧΩΡΙΣ ΤΙΤΛΟ.....	40
Ο ΠΛΑΤΩΝ ΩΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΣ.....	41
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ.....	43
ΤΟ ΕΞΩΚΚΛΗΣΙ.....	47
ΑΠΟΨΕ.....	48
ΜΟΛΩΝ ΛΑΒΕ.....	49
ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΜΑΘΗΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ.....	51
ΓΑΛΗΝΗ.....	51
ΕΘΝΙΚΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ.....	52
ΟΙ ΝΕΡΑΙΔΕΣ.....	53
ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ.....	54
ΤΟ ΨΑΡΕΜΑ ΜΕ ΤΟ ΠΑΡΑΓΑΔΙ.....	55
Η ΦΙΛΙΑ.....	55
ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ.....	57
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1973 - 74.....	59

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οἱ μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου Αἰτωλικοῦ, προβαίνοντες διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ἔκδοσιν σχολικοῦ περιοδικοῦ, αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ εὐχαριστήσουν θερμῶς τὸν ἐξάριετον καὶ ἀκάματον ἐργάτην τῆς παιδείας καὶ ἑνθερμον ἀγωνιστὴν τῶν ἐλληνοχριστιανικῶν ἰδανικῶν καὶ ἐμπνευσμένον ὁδηγόν τῆς ἐλληνικῆς νεότητος σεβαστὸν Γυμνασιάρχην κ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΑ ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΝ εἰς τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τό ἀμέριστον ἐνδιαφέρον τοῦ ὁποίου ὀφείλουν το ξεκίνημά των διὰ πνευματικὰς κατακτήσεις καὶ νὰ ἀφιερῶσιν τοῦτο ὡς ἐλάχιστον δεῖγμα τιμῆς.

www.pentalofo.gr

ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Το Γυμνάσιον, ἐν τῇ ἐπιδιώξει του νά καταστήσῃ τοὺς τροφίμους του, ὅσον δύναται περισσότερον ὀλοκληρωμένες προσωπικότητας, ὀφείλει νά ἐξευρίσκη τρόπους καί μέσα, ἵνα ὅχι μόνον τὸ κύριον ἔργον του μαθητοῦ, ἀλλὰ καί κατὰ τὸν ἐλεύθερον χρόνον ὁ περισσεύων δυναμισμός του δεόντως καθοδηγούμενος καί χρησιμοποιούμενος συντελῇ εἰς τὴν πραγμάτων σιν τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ.

Ἐνα ἐκ τῶν μέσων, διὰ τοῦ ὁποίου δύναται ἡ πλεονάζουσα δυναμικότης τοῦ μαθητοῦ νά χρησιμοποιηθῇ εὐχαρίστως καί δημιουργικῶς, εἶναι καί τὸ σχολικόν περιοδικόν. Διὰ τοῦ σχολικοῦ περιοδικοῦ παρέχονται εἰς τοὺς μαθητὰς εὐχάριστοι εὐκαιρίαι πρὸς δημιουργικὴν ἐργασίαν καί εὖγε νῆ ἄμιλλαν, διότι διὰ τῶν σελίδων τοῦ περιοδικοῦ τῶν ἀνοίγεται ἔμπροσθεν αὐτῶν ἕνας νέος πνευματικὸς στίβος, εἰς τὸν ὅποιον καλοῦνται πάντες νά ἀγωνισθοῦν καί νά ἀναδειχθοῦν ἄξιοι πνευματικοὶ ἀθληταὶ παρουσιάζοντες καλὰς ἐπιδόσεις, ἀξίας ἐπαίνων καί χειροκροτημάτων.

Εἰς τὸν στίβον τοῦτον κανεὶς δέν πρέπει νά διστάσῃ νά κατέλθῃ, διὰ νά ἀγωνισθῇ. Ὁ ἰσχυρισμός μερικῶν ὅτι θέλουν νά λάβουν μέρος καί εἰς αὐτοὺς τοὺς πνευματικούς ἀγῶνας, ἀλλὰ δέν διαθέτουν τὰς ἀπαιτούμενας δυνάμεις, θὰ χαρακτηριστῇ ὡς φυγοπονία καί δειλία. Ἡ τόλμη ὅμως καί ὅχι ἡ δειλία ἀρμόζει εἰς τὸν νέον, διότι ἡ περίσσεια τῶν δυνάμεων ἐδόθη εἰς αὐτὸν, διὰ νά τολμᾷ καί νά μὴ δειλιᾷ, νά ἀγωνίζεται καί νά μὴ ἀπρακτῇ νά ἀναβαίνει διαρκῶς καί νά κατακτᾷ τὰ ὠραῖα, τὰ μεγάλα, τὰ ἀληθινά.

Καθένας ἔχει κλίσιν καί ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον εἰς κάτι. Μέ τὴν καθοδήγησιν καί τὰς ὑποδείξεις τοῦ καθηγητοῦ του δύναται νά παρουσιάσῃ εἰς στήλας τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Σχολείου του ἐπιτεύγματα, τὰ ὅποια, ὡς προερχόμενα ἐκ τοῦ κύκλου τῶν ἰδιαιτέρων προτιμήσεων του, θὰ εἶναι ἀξιοπρόσεκτα καί ἐνδιαφέροντα εἰς τὸν ἀναγνώστην.

Διὰ τοῦτο καλοῦνται ὅλοι οἱ μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου νά περιβάλλουν μὲ τὴν στοργικὴν φροντίδα τῶν τῶν περιοδικῶν καί νά φιλοδοξήσουν νά παρουσιάσουν δι' αὐτοῦ ὅ, τι καλλίτερον καί ὠραιότερον δύναται νά προσφέρουν. Προσκαλοῦνται ὅλοι οἱ μαθηταί, ὅπως, ἀφοῦ καταστήσουν διὰ τῆς ἐπιμελείας καί τῆς ἀμίλλης τῶν τῶν Σχολείου τῶν σφριγώσαν πνευματικὴν κυψέλην, παρουσιάσουν ἐντὸς τῆς ἐν μικρογραφίᾳ πνευματικῆς κυψέλης τῶν, τοῦ περιοδικοῦ τῶν, ἀποταμιευμένον ἐν ἀφθονίᾳ πνευματικὸν ἐκλεκτῆς ποιότητος μέλι, προελθὸν ἐκ τοῦ νέκταρος, τὸ ὅποιον ὡς ἀκάματοι μέλισσαι πετώσαι εἰς τὰ ἄνθη τῆς πίστεως, τῆς ἀρετῆς καί τῆς σοφίας μετὰ πολλῆς φροντίδος καί προσοχῆς συνεκέντρωσαν καί ἀποταμίευσαν ἐν αὐτῇ.

Εἰς τὸ προσκλητήριον τοῦτο τοῦ Γυμνασίου σας δώσατε ὅλοι τὴν παρουσίαν σας διὰ προσφορᾶς ἀνταξίας τῆς ὠραίας φύσεως καί τῆς ἐνδόξου ἱστορίας τῆς ἰδιαίτερας πατρίδος σας.

Σπ. Σωτηρόπουλος

Γυμνασιάρχης

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ

Εὐγενία Κόκκαλη (Τάξις Ε')

Τὸ Αἰτωλικόν ἢ Ἀντλικόν ἢ Ἀνατολικόν, κείμενον ἐπὶ νησιδίου ἐντὸς τῆς λίμνης τοῦ Μεσολογγίου καὶ ἀπέχον αὐτοῦ περὶ τὰ ἑξ μίλια, ὑπῆρξεν ἀρχαιότερον αὐτοῦ. Ὁ Ἰσπανοεβραῖος Βενιαμὴν περιηγηθεὶς τὴν Ἑλλάδα τὸ ἔτος 1153 ἀναφέρει ὅτι τὸ «Ἀνατολικόν» ὑπῆρξε πόλις ἀρχαιότερα τοῦ Μεσολογγίου, ἀλλὰ καὶ σημαντικωτέρα αὐτοῦ. Τοῦτο τὸ ἐνισχύει καὶ τὸ ὅτι ἐπὶ τουρκοκρατίας ἢ ἐπαρχία, ἢ ὁποία περιελάμβανε τὸ Μεσολόγγιον, τὸ Αἰτωλικόν, καὶ τὸ Νεοχώριον ἐκαλεῖτο Μουκατᾶς Ἀνατολικοῦ

Αἱ πόλεις τοῦ Μεσολογγίου καὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ ἐκτίσθησαν καὶ κατοικήθησαν κατ' ἀρχὰς ὑπὸ ἀλιέων, οἱ ὅποιοι ἐπωφελοῦμενοι τῆς ἐξαιρετικῆς ποσότητος καὶ γεύσεως τῶν ἰχθύων τῆς λιμνοθαλάσσης ἔκαμνον ἐξαγωγὴν ἰχθύων εἰς τὰς πέριξ πόλεις τῆς Πελοποννήσου καὶ Στερεάς Ἑλλάδος.

Ἡ νῆσος τοῦ Αἰτωλικοῦ κατ' ἀρχὰς ἦτο περιοριζομένη εἰς τὸν πέριξ τῆς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας τῆς Παναγίας χώρον. Ὑστερον ὅμως ἐπεξετάθη ὑπὸ τῶν ἀλιέων κατοίκων τῆς δι ἐπιχωματώσεως. Ἡ ὀνομασία του εἰς Ἀνατολικόν εἶναι ἄγνωστον ὑπὸ ποίου καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν ἔγινε. Ἴσως ὠνομάσθη οὕτω, διότι κεῖται ἀνατολικῶς τοῦ Ἀχελώου ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος διαχωρίζει τὴν Αἰτωλίαν ἀπὸ τὴν Ἀκαρνανίαν. Οἱ Αἰτωλικιῶται καὶ σήμερον καλοῦν τοῦτο «Ἀντελικό».

Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τὸ Αἰτωλικόν εἶχε περὶ τὰς 2.000 ψυχάς, ἦτο δέ ἡ δευτέρα μετὰ τὸ Μεσολόγγιον πόλις τῆς Βορειοδυτικῆς Ἑλλάδος. Ὅταν κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1823 ἐπολιορκήθη τὸ Μεσολόγγιον ὑπὸ τοῦ Κιουταχῆ καὶ τοῦ Βρυώνη καὶ τοῦ στόλου τοῦ Ἰσούφη, τὸ Αἰτωλικόν εὗρίσκετο παρὰ τὸ πλευρόν του. Μεσολογγίται καὶ Αἰτωλικιῶται ἠγνώμενοι ὑπὸ τὸν Ζαΐμην κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἔφοδον τῆς νυκτὸς τῶν Χριστουγέννων κατετρόπωσαν τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἐκυρίευσαν περὶ τὰς δώδεκα σημαίας ἀπτῶν. Ἡ δρᾶσις ὅμως τοῦ Αἰτωλικοῦ ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ ἔτους 1823, ὁπότε ἐγένετο καὶ ἡ πολιορκία αὐτοῦ ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ Βρυώνη καὶ τοῦ πασᾶ τῆς Σκόδρας.

Τὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν:

Ἡ ἀπόφασις τῶν Τούρκων κατὰ τὴν κατάληψιν τῆς Παλιοσάλτσενας ἦτο νὰ πολιορκήσουν τὸ Αἰτωλικόν. Διότι λόγῳ τῆς θέσεώς του θεωρεῖτο δυσπόρθητον καὶ εἶχε πολυάριθμον φρουράν. Οἱ Ἕλληνες εὐθὺς ὡς ἔμαθον τὰς προθέσεις τοῦ ἐχθροῦ, μετέφερον ἀπὸ τὸ Μεσολόγγιον ἑξ κανόνια καὶ ἐσχημάτισαν κανονιοστάσια, οἱ δὲ Τούρκοι ἀνῆγειραν ἐπὶ τῆς ἀντίκρου παραλίας τρία πυροβολοστάσια διὰ νὰ διακόψουν δέ τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ Κεφαλοβρύσου, τοποθέτησαν καὶ τέταρτον κανονιοστάσιον.

Ἡ πηγὴ τοῦ Κεφαλοβρύσου ὅπως καὶ σήμερον ἐχρησιμοποιεῖτε διὰ τὴν ὕδρευσιν τῆς πόλεως. Κατανοητόν ἦτο νὰ παρεμποδίσουν οἱ ἐχθροὶ τὴν ὕδρευσιν τῶν πολιορκουμένων ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης. Οἱ Αἰτωλικιῶται δὲ ἐντὸς τριημέρου κατῴρθωσαν νὰ καταστρέφουν τὸ κανονιοστάσιον τοῦτο. Καὶ ἡ ὕδρευσις ἐξηκολούθησε καὶ πάλι. Τα τρόφιμα μετεφέροντο κανονικῶς διὰ θαλάσσης ἐκ Μεσολογγίου. Οἱ Τούρκοι προσεπάθουν νὰ παρεμποδίσουν τὴν συγκοινωνίαν αὐτήν, μεταφέροντες πλοῖα ἐκ τῆς Πάτρας. Ἀπέτυχον ὅμως λόγῳ τοῦ ἀβαθοῦς ὕδατος τῆς λιμνοθαλάσσης.

Ἐκτὸς τῶν 2.000 κατοίκων τὸ Αἰτωλικὸν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν περιελάμβανε καὶ τὰ σώματα ὑπὸ τὸν Κίτσον Κώστα καὶ τὸν Ἀπόστολον Κουσουρῇ ἐν ὧ 500 ἄτομα. Ἐκεῖνοι δὲ οἱ ὅποιοι ὑπῆρξαν ἡ ψυχὴ τῆς ἐπαναστάσεως ἦσαν: Οἱ Καραπάνος, Φαράντος, Οἰκονομόπουλος, Καρβέλης, Λεονάρδος, ὁ Κουρκουμέλης καὶ τόσοι ἄλλοι. Ὁ βομβαρδισμὸς τῆς πόλεως ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἤρχισε τὴν 5ην Ὀκτωβρίου. Οἱ Αἰτωλικιῶται δὲν κατῴρθωσαν νὰ ἐπιφέρουν μεγάλας καταστροφὰς εἰς τὸν ἐχθρόν, διότι τὰ πυροβόλα τῶν ἦσαν μικροῦ μεγέθους. Ἀργότερον ὅμως ἔλαβον βοήθειαν ἀπὸ τὴν Πίσαν φέροντες πυροβόλα. Βλέποντες οἱ Τούρκοι ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ καταλάβουν τὴν πόλιν ἐπρότειναν εἰς τοὺς πολιορκουμένους συμβιβασμόν. Οὗτοι ὅμως ἀπέρριψαν τὰς προτάσεις αὐτὰς καὶ παρήγγειλαν εἰς τὸν Βρυώνη τὰ ἐξῆς: ὅτι ἐφ' ὅσον καὶ μία ψυχὴ ζωντανὴ εἶναι εἰς τὸ Αἰτωλικόν, τοῦτο δὲν θὰ παραδίδετο. Ἡ ἄρνησις ὅμως τῶν πολιορκουμένων εἰς τὰς περὶ συμβιβασμοῦ προτάσεις τοῦ ἐχθροῦ προεκάλεσε τὸν στενότερον ἀποκλεισμόν τῆς πόλεως. Καὶ οἱ Τούρκοι ἐπέτυχον πάλιν τὴν διακοπὴν τῆς συγκοινωνίας μετὰ τὸ Κεφαλόβρυσον. Κατ' ἀρχὰς ἤρχισε νὰ ἐπιφαίνεται τὸ φάσμα τῆς δίψης ἐπὶ τῶν γυναικοπαίδων. Μορφαὶ ὠχραὶ καὶ στυгнаὶ ἤρχισαν νὰ περιφέρονται εἰς τοὺς δρόμους «μέ ἀνοιχτὸν στόμα» ζητοῦντες τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Θεοῦ. Οἱ βρώμικοι αὐλάκες ἐγίνοντο αἰτίαι ἀσθενειῶν. Πολλοὶ μὴ ἀντέχοντες τὸ φάσμα τῆς δίψης ἐζήτουν νὰ ὑγράνουν τὴν γλῶσσάν των εἰς τὰ ἄλμυρά ὕδατα τῆς λιμνοθαλάσσης. Πολλοὶ δὲ ὑπῆρξαν ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἐχάθησαν συμπληρώνοντες ἔτσι τὴν εἰκόνα τῆς ἀθλιότητος.

Καὶ ἐν τούτοις οἱ πολιορκούμενοι δὲν παρεδίδοντο. Οὐδεὶς ποτὲ ἔκαμε τοιαύτην σκέψιν. Οἱ ὀπλαρχηγοὶ ἤρχισαν νὰ σκέπτονται τὸν θάνατον, ὁ ὁποῖος ἦτο προτιμότερος ἀπὸ τὸ μαρτυρικόν τέλος τῆς δίψης καὶ τὴν παράδοσιν. Καὶ πράγματι μετὰ τὰ ἀπὸ σκέψιν ἀπεφάσισαν. Μετὰ δύο τρεῖς ἡμέρας θὰ ἐπανηγυρίζετο ἡ μνήμη των Ἀρχαγγέλων Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ. Ὁ Ναὸς οὗτος εὕρισκετο εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς, οἱ πιστοὶ θὰ μετέβαιναν διὰ τὴν τελευταίαν λειτουργίαν καὶ διὰ τὴν μετάληψιν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. Ἐν συνεχείᾳ θὰ ἀνετινάσσοντο ὅλοι εἰς τὸν ἀέρα. Θὰ ἦτο ἡ ὥρα δέκα περίπου τὸ πρωῒ, ὅταν ὁ παπα - Οἰκονόμου, συγκινημένος καὶ ἐξηντλημένος, ἐξῆλθεν εἰς τὴν ὠραίαν πύλιν καλῶν τοὺς πιστοὺς εἰς μετάληψιν.

«Μετά φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης. . . .».

Ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠκούσθη ἓνας παράξενος θόρυβος, ὁ ὁποῖος κατετρόμαξε τοὺς ἐκκλησιαζομένους. Συγχρόνως ὁ ναὸς ἐσείσθη ἐκ θεμελίων καὶ βόμβρα προκαλοῦσα ἀπαίσιον κρότον, διατρυπᾷ τὴν στέγην καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἔδαφος, εἰς τὸ μέσον ἀκριβῶς αὐτοῦ χωρὶς νὰ ἐκραγῇ, χωρὶς νὰ πειράξῃ οὐδένα. Τότε συνέβη κάτι τό παράδοξον. Ἐκ τῆς ὁπῆς τὴν ὁποίαν ἤνοιξεν ἡ βόμβρα, ἤρχισε νὰ ἐξέρχεται ὕδωρ, ἐνῶ τὰ πλήθη ὠρμησαν πρὸς τὰ ἐκεῖ φωνάζοντες: νερό, νερό γλυκό... Αἱ σκηνὲς αἱ ὁποῖαι ἠκολούθησαν κατὰ τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ πλήθη ἐδρόσιζαν τὰ φλογισμένα χεῖλη των ἐκ τῆς δίψης, ἦσαν συγκλονιστικά.

Μετ' ὀλίγον περιῆλθε εἰς ὀλόκληρον τὴν πόλιν μεγαλοπρεπὴς λιτανεία. Εἰς τὸ μέσον ὑπῆρχεν ἡ θαυματουργὸς εἰκὼν τῶν Ἀρχαγγέλων καὶ ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ἐκ τοῦ Ναοῦ τῆς Παναγίας. Ἡ λιτανεία αὕτη κατηυθύνθη εἰς τὰ πυροβολεῖα, ὅπου ὁ παπα - Οἰκονόμος ἐρράντισε συγχρόνως τοὺς ἄνδρας καὶ τὰ πυροβόλα διὰ τοῦ ἁγιάσματος τῆς θείας πηγῆς.

Ὅταν ὁ Μουσταῖ - πασᾶς ἐπληροφορήθη τὰ συμβάντα, φόβος καὶ τρόμος τον κατέλαβε καὶ ἀπεφάσισε νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν. Ἐν τῷ μεταξύ οἱ Μεσολογγίται ἤθελαν νὰ φέρουν εἰς δύσκολον θέσιν τὸν Πολιορκητὴν. Διὰ τοῦτο ἀρκετοὶ ἐντόπιοι ὑπὸ τὸν Κίτσον Τζαβέλλα ἐξῆλθον ἐκ τοῦ Μεσολογγίου τὴν νύκτα τῆς 17ης Νοεμβρίου κατέλαβον τὸ Σκαλί, διὰ νὰ ἀρπάξουν τὰς τροφὰς, αἱ ὁποῖαι θὰ μετεφέροντο τὴν ἐπομένην εἰς τὸν ἐχθρὸν. Καὶ πράγματι κατῴρθωσαν νὰ τοὺς ἐξοντώσουν κυριολεκτικῶς.

Ὁ ἐχθρὸς τέλος βλέπων ὅτι τὰ πάντα ἐστρέφοντο ἐναντίον του καὶ φοβούμενος μεγαλυτέρας καταστροφᾶς ἀπεφάσισε νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν καὶ καύσας τὰς σκηναὺς καὶ ἀποστείλας τὰ κανόνια καὶ τὰ πολεμοφόδια εἰς τὰ πλοῖα ἔφυγε διὰ τῆς βίας, τὴν νύκτα τῆς 3ης Νοεμβρίου.

Νῦν βραχύδης καὶ ἀνεμώδης συμφώνως πρὸς τὸ ἱστορικόν. Ὡς ἐὰν νὰ ἐφοβεῖτο τὴν καταδίωξιν τῶν Ἀρχαγγέλων, καθὼς ἔλεγαν οἱ ἐντόπιοι. Καὶ ἀφοῦ ἔπαθε μεγίστας καταστροφὰς ἐπέστρεψε εἰς Βόνιτσαν. Τὸ δὲ Αἰτωλικόν ἐλαχίστας βλάβας ὑπέστη, ἂν καὶ ἐρρίφθησαν ὑπὲρ τὰς 2000 βόμβας.

Ἡ περίφημος αὕτη ἐκστρατεία, ἥ ὁποία ἠπείλησε τὴν ἐλευθερίαν ὁλοκλήρου τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, ἐπέφερε μὲν μεγίστας καταστροφὰς εἰς τοὺς Ἕλληνας τελικῶς ὅμως συνετρίβη πρὸ τῶν τειχῶν τοῦ Αἰτωλικοῦ ἀδόξως χάρις εἰς τὸν ἡρωϊσμόν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν τῶν Αἰτωλικιωτῶν καὶ εἰς τὴν βοήθειαν τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν.

Η ΑΝΤΕΛΙΚΙΩΤΙΣΣΑ

Ποίημα Δημοτικό

Μικρὸ νησὶ τὶ σοῦγγραφαν τῆς μοίρας τὰ κιτάπια κουρσάρους
κι' Ἀρβανίτης σέ πατεῖ
τ' ἀπάρθενα ταμπούρια σου καὶ τοῦ γιαλοῦ τὴν τάπια τοῦ
δυνατοῦ τὸ χέρι τὰ κρατεῖ.

Οἱ πόρτες ξεχαρβάλωτες, κι αὐτὰ τὰ παραθύρια βουβά
θαρρεῖς πῶς κλαῖν τὴ λευτεριά,
καὶ τὰ πριάρια στὸ γιαλὸ καὶ τὰ παλιά γεφύρια κι αὐτὰ
ρημάδια ἔξω στὴ στεριά.

Ὅλοι νὰ φύγουν, μιὰ ψυχὴ νὰ μείν' ἐδῶ μονάχα
εἴπ' ὁ Μπραήμης στέργοντας στερνά,
κι ἀναρωτιώνταν ὅλοι τους, ποιὸν νὰ γυρεύει τάχα
μέ τὴ σειρά καθ' ἓνας τους περνᾷ.

Ἀραδαριά ξαρμάτωτη ἓνας τὸν ἄλλον πλάϊ
ξανοίγονται στοῦ πόρου τὸ στρατί,
ἀμίλητοι μὰ πιὸ πολὺ κάθε ματιὰ μιλάει,
κοιτάζοντας θλιμμένα κάτι τί.

Κι' ἀργοδιαβαίνουν, μιὰ στιγμὴ τοὺς ἔκοψαν το δρόμο σὰν
πρόβατα χαμένα εἶχαν σταθῇ
μ' ἓνα κουρέλι το στερνό, γιὰ σάβανο στὸν ὦμο,
πολὺ κι' αὐτὸ, καλὰ ποῦχε βρεθῇ, καλὰ ποῦχε βρεθῇ.

Παράμερα σέ μιὰ γωνιὰ σ' ἓνα μπουλούκι μέσσα,
μιὰ λυγερὴ κοπέλλα στέκ' ὀρθή,
οἱ Ἀρβανῖτες γύρω τῆς θυμίζοντας τὴ μπέσσα,
τῆς ἔλεγαν κοντὰ τους γιὰ ναρθῇ.

Τὸ μάνιασμά τῆς μαρτυρὰ παλληκαρίσια ράτσα
ποὺ ξέρουν τὴ τιμὴ τους νὰ φυλᾷν,
μὰ οἱ κουρσάροι σὰν φτερὸ τὴν ἄρπαξαν στὰ μπράτσα καὶ
στοῦ Μπραήμ τὰ πόδια τὴ κυλᾷν.

Κι ἐκεῖνος μέ χαμόγελο τὰ дуό του χέρια ἀνοίγει
καὶ γύρω τῆς τὰ πλέκει σταυρωτά,
διώχνει τοὺς ἄλλους μὰ αὐτὴ στὸ μῖσος ποὺ τὴν πνίγει
πετιέτ' ἀγριεμένη καὶ ρωτᾷ.

Σὰν τὶ γυρεύεις ἀπὸ μένα καὶ μέφερεις κοντὰ σου.
Ἐγὼ εἶμαι μιὰ γυναῖκα, μιὰ ρωμιά,
κι ἂν σκέφθηκες γιὰ συντροφιά νὰ μ' ἔχεις ὄντά σου

κακὴ μαζί μου θᾶχης γνωριμιά.

Κι αὐτὸς γελῶντας ἔσκυψε καὶ στὰ γερά του χέρια
τῆς ἔσφιξε τ' ὀλόδροσο κορμί,
τοῦ ξέφυγε κι ἀρπάζοντας τ' ὀλόχρυσο μαχαίρι
τὸν ἔφτυσε κατὰμουτρα μ' ὀρμή.

Κι ἔτσι τοῦ λέει το χέρι μου, στὸν θάνατο δὲν τρέμει
ὅλ' ἡ γενιά μου ξέρει πῶς νὰ ζῇ,
τοῦ Κουρκουμέλη ἡ παπαδιά δὲν ζεῖ μέσ' τὸ χαρέμι, ζητᾶ
τιμὴ καὶ λευτεριά μαζί.

Καὶ μ' ἓνα χτύπο ἀδείλιαστο, τὸ κάρφωσε στὰ στήθια, στὰ
στήθια τὰ παρθένα τὰ λευκά,
γέρνει ὁ Μπραήμης θέλοντας νὰ νιώσῃ τὴν ἀλήθεια, κι
ὀλόγυρά του μέ καημό κοιτᾶ.

Χλωμὸ τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, ἀσήμωνα τὴ στράτα
σὰ βάλσαμο παρηγοριᾶς γλυκό,
κι ἔφεγγε μιὰ τὴν πένθιμη του χωρισμοῦ παράτα,
καὶ μιὰ τὸ σκλαβωμένο Ἀντελικό.

Κι ἐνῶ τὸ κῦμα σιγαλὸ μουρμουριστὰ κυλοῦσε,
στὴν νεκρωμένη ἀμίλητη βραδιά,
ἓνα τραγοῦδ' ἀθάνατο στὸν κόσμον διαλαλοῦσε,
τὴν Κουρκουμελοπούλα Παπαδιά.

Η ΚΤΙΣΙΣ ΤΟΥ ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

(Διασκευή ἐκ παραδόσεως)

Δημητρίου Δελβινιώτη του Σπ. (Τάξεως ΣΤ')

Ὁ ἥλιος ἀνέτειλε πορφυρόχρους ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν ἐπάνω εἰς τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, τὸν Ζυγὸν, ἐν ᾧ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν μία μικρά αὔρα πνέουσα ἐθώπευε τὰ ὕδατα τῆς λιμνοθαλάσσης καὶ ἐσκόρπιζε πάντα. τοῦ τὴν πρωΐνῃν τῆς δρόσον.

Εἰς ἓν σημεῖον, ἀρκετὰ μακρὰ, ὁ Ἀχελῷος κατήρχετο ὀρμητικὸς καὶ ἐχύνετο εἰς αὐτὴν παρασύρων ἄμμον, χάλικας καὶ λίθους ἐν ᾧ γλάροι τινες ἵπταντο ἄνωθεν τῶν ὑδάτων του. Εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς λιμνοθαλάσσης, τὸ ὁποῖον ἦτο πλήρες «βουρλιῶν» καὶ ἄρμυρικίων ἀλιεῖς τινες περιτριγύριζον δι' ἀλιεῖαν μέχρις ὅτου εἷς ἐξ αὐτῶν παρετήρησε μίαν λάμπιν ἐκ τοῦ μέρους μιᾶς «βουρλιάς» καὶ εὐθὺς, ἀφοῦ τὸ κατέστησε γνωστὸν εἰς τὸν σύντροφόν του, ἐστράφησαν πρὸς τὰ ἐκεῖ πλήρεις περιεργείας.

Ὅταν ἔφθασαν, εἶδον μίαν εἰκόνα παριστῶσαν τὴν Θεομήτορα κρατοῦσαν εἰς τὰς χεῖρας τῆς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν Χριστὸν.

Εὐρίσκετο αὕτη κατὰ τὸ ἥμισυ μὲν μέρος εἰς τὴν λάσπην κατὰ δὲ τὸ λοιπὸν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ἤστραπτε ἔνεκα τοῦ φωτὸς τοῦ ἡλίου καὶ ἐκ τοῦ ἀσημίου τὸ ὁποῖον περιεῖχε. Οἱ εὐσεβεῖς ἀλιεῖς προσεκύνησαν αὐτήν, ὡς ἄλλοι μάγοι τῆς Ἱερᾶς Φάτνης καὶ τὴν μετέφερον διὰ τῆς λέμβου των εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἑξω Χώρας εἰς τὴν ὁποίαν καὶ διέμενον· ἐτοποθέτησαν δὲ ταύτην εἰς τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ χωρίου των.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ὅταν ὁ ἐφημέριος μετέβη εἰς τὸν ναὸν διὰ νὰ προσευχηθῇ εἰς τὴν πάνσεπτον εἰκόνα Τῆς, αὕτη ἔλειπεν. Εὐθὺς ἀμέσως τότε τεταραγμένος ἐκ βάθους καρδίας ἐξῆλθε τούτου, διὰ νὰ ἀναγγεῖλῃ το συμβάν. Ὀλόκληρος δὲ ὁ λαὸς τοῦ χωρίου ἐστράφη πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ἱερᾶς εἰκόνης καὶ τοῦ κλέπτου, ὁ ὁποῖος πιθανῶς θὰ τὴν εἶχεν ἀφαιρέσει ἐκ τοῦ θείου χώρου. Ἀλλὰ κλέπτης εἰς μάτην ἀνεζητεῖτο, διότι δὲν ὑπῆρχε. Ὀλίγον δὲ ἀργότερον ἀνευρέθη ἀπαστράπτουσα εἰς τὸν μεσημβρινὸν ἥλιον εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον, εἰς τὴν «βουρλιάν», καὶ πάλιν ὑπὸ ἀλιέων, οἱ ὁποῖοι καὶ τὴν ἐπανάφερον εἰς τὸν ναὸν φυλάσσοντες ταύτην μὲ μεγαλυτέραν φροντίδα, ἀλλὰ καὶ πάλιν οὐδὲν ἐπέτυχον. Τὸ προηγουμένως ἀναφερθέν γεγονός ἐπανελήφθη καὶ διὰ δευτέραν καὶ διὰ τρίτην φοράν.

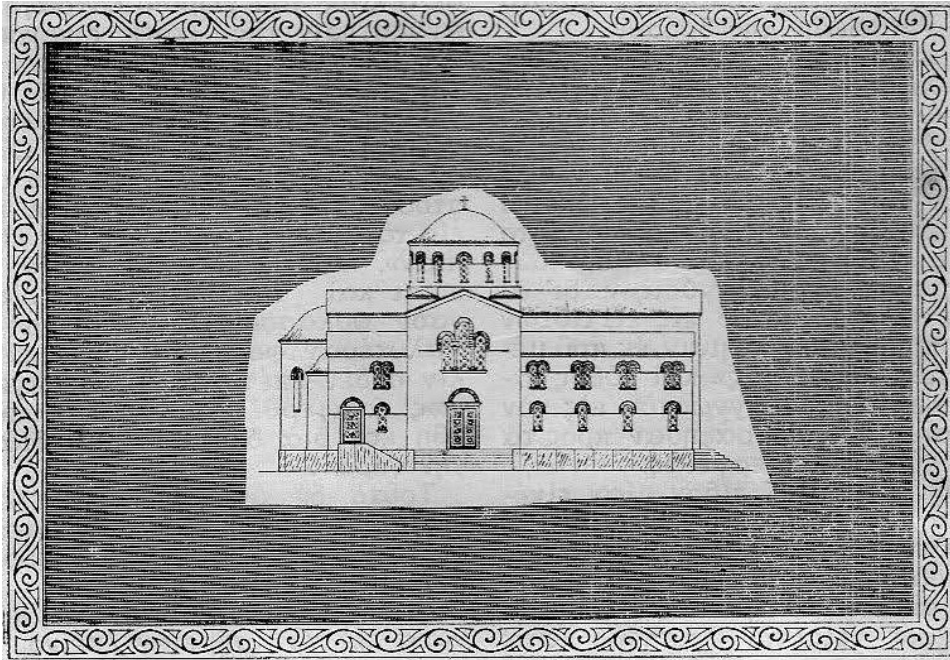
Τοῦτο δὲ ἅπαντες τὸ ἐξέλαβον ὡς θαῦμα καὶ ἐφρόντισαν σπεύδοντες νὰ ἐκτελέσουν τὸ ἐξ οὐρανοῦ θέλημα τῆς Θεοτόκου.

Πράγματι συνέβαλον νὰ κτισθῇ ναὸς εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, ὅπερ καὶ ἐγένετο.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον, κατόπιν, μὲ τὰ παρέλευσιν ἀρκετῶν ἐτῶν ἔνεκα εὐλαβείας καὶ Χριστιανικῆς εὐσεβείας ἐκτίσθησαν καὶ οἰκίαι καὶ τοιουτοτρόπως ἐδημιουργήθη ἡ ἡμετέρα γενέτειρα, τὸ Αἰτωλικόν, τὸ ὁποῖον καὶ εἶχεν ἐνεργὸν δρᾶσιν κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας.

Ὁ ἱερός ναός τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ὁ ὁποῖος ἐκτίσθη τότε καὶ ἦτο τὸ πρῶτο κτίριον εἰς τὸ Αἰτωλικὸν δὲν ὑπάρχει σήμερον πλέον διότι κατέστη ἐτοιμόρροπος ἐνὸς σεισμοῦ καὶ κατεδαφίσθη. Εἰς τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἡ δίκη τοῦ στρατηγοῦ Καραϊσκάκη καὶ διεφυλάσσοντο τὰ ἱστορικὰ κειμήλια ὅπως τὸ τέμπλον, ὁ ἐπιτάφιος κ.ἄ.

Ἐκτίσθη εἰς τὴν παλαιὰν θέσιν ἄλλος ναός μετὰ τὸ αὐτὸ ὄνομα, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ σήμερον τὴν μητρόπολιν τῆς πόλεως.

**ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΗ
ΕΙΣ ΤΟ ΙΕΡΟΝ
ΚΕΙΜΗΛΙΟΝ ΤΟΥ
ΕΠΙΤΑΦΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ**

Τὸ χρονικὸν τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸ ἱστορικὸν τοῦ ἐπιταφίου, ἀπωλεσθὲν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, περιεσώθη ἤδη ἐν ἀντιγράφῳ καὶ ἀναγράφει τὰ ἑξῆς:

«Ἐν ἔτει 1181 μ.Χ. ἐπὶ Ἀνδρονίκου Αὐτοκράτορος Κωνσταντινουπόλεως ὁ μικρὸς ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ὁ Ἄγγελος Κομνηνός, ἀποίκει τὴν αὐτοκρατορίαν, καταδιωκόμενος τοτε ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἱερόσυλος, διότι ἀφῆρεσε τρία κειμήλια ἱερά, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπῆρχε καὶ ὁ Ἐπιτάφιος. Οὗτος μετέβη παρὰ τῷ θείῳ αὐτοῦ Ἡγεμονεύοντι τότε τοῦ Κάρελι. Ἄλλ' ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος, ἔχων ὑποτελῆ τὸν Ἡγεμόνα τούτου ἀπέστειλε γράμματα, ἵνα ἀποστείλῃ δέσμιον τὸν φυγάδα. Ὁ Ἡγεμὼν ἀγαπῶν τὸν φυγάδα τὸν συνεβούλευσε νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν Ἐπαρχον τοῦ Κάρελι.

Ὁ Ἄγγελος Κομνηνός κατόπιν ποικίλων περιπετειῶν κατέφυγεν εἰς τὴν Ἐξω Χώραν (Ἀρχαία πόλις τοῦ Αἰτωλικοῦ), ὅπου καὶ ἐμόναζεν. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Μακρυνεῖς ἦσαν ἀρματωλοὶ καὶ κλέπτει, φοβηθεὶς δὲ τούτους ὁ Ἄγγελος ἀπῆλθε καὶ ἐκεῖθεν κατέφυγεν εἰς Ἀνατολικόν, τὸ ὁποῖον τότε δὲν ἦτο οὔτε πόλις, οὔτε χωρίον, παρὰ ἀφανὴς καὶ μικρὰ νῆσος, ἣν κατόπιν οἱ ἄλλοι καὶ λοιποὶ θαλασσινοὶ μετέβαλον εἰς πόλιν, προσκομίζοντες ἐπ' αὐτῆς διὰ πλοιαρίων σαβούραν.

Ἀποθανόντος τοῦ Ἀνδρονίκου, οἱ φίλοι τοῦ φυγάδος Ἀγγέλου διὰ παρακλητικῶν γραμμάτων ἐκάλεσαν αὐτὸν δι' αὐτοκράτορα Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Ἄγγελος εὐρόν περιποίησιν μεγάλην παρὰ τῶν προυχόντων τῆς Ἐξω Χώρας ἐδωρήσατο τὸν θεῖον Ἐπιτάφιον νὰ μένῃ πάντοτε εἰς Ἀνατολικόν καὶ αἱ δύο Ἁγίαι εἰκόνες, ἔδωκε δὲ καὶ χρυσόβουλον νὰ λαμβάνῃ ἡ Ἐκκλησία, εἰς ἣν θὰ εὐρίσκετο ὁ θεῖος Ἐπιτάφιος, 100 φλωρία βασιλικά κατ' ἔτος πρὸς δαπάνην ἀγορᾶς κηροῦ, ἐλαίου καὶ ἐπίδομα τῶν Ἱερέων τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ ὀνομασθῇ Ἐκκλησία αὕτη «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου».

Ἄλλ' ὁ μέγας Σχολάρχης Ἰωαννίνων καὶ ἑξαρχος Παραμυθιάς ἀφῆρεσε τὸν τε ἐπιτάφιον καὶ τὰς δύο εἰκόνας. Κυριευθείσης δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ τοῦ β' καὶ ἀφοῦ ἐκτίσθη τὸ Ἀνατολικόν, ὁ μέγας Λογοθέτης καὶ ὁ Ἀρχων Ποστέλνικος Καλλιάρχης κατέφυγον εἰς τὸν τότε Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, τῇ παρακλήσει τῶν προυχόντων τοῦ Ἀνατολικοῦ καὶ ἀφοῦ ἐπαρουσίασαν το χρυσόβουλον, ἐζήτησαν νὰ ἐπιτιμήσῃ τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων καὶ ἑξαρχον Παραμυθιάς διὰ τὴν ἀρπαγὴν τῶν κειμηλίων, ὅστις διὰ νὰ μὴ κηρυχθῇ ἔκπτωτος τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀνταπέδωκε τὰ κειμήλια εἰς τὸν Μητροπολίτην Λιτσᾶς Ἀγράφων, ὅστις καὶ τὰ ἀπέδωκεν εἰς τὸ Ἀνατολικόν καὶ ἔκτοτε ἔμειναν τοῦτα κτῆμα τοῦ Ἀνατολικοῦ.

- Κατὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως εὐρίσκομεν τὸν Ἐπιτάφιον εἰς τὸν ἐν Αἰτωλικῷ Ναὸν τῆς «Παναγίας» προσκυνούμενον μετ' εὐλαβείας καὶ χρησιμεύοντα ὡς ὀρμιστήριον τῶν πολεμιστῶν.

- Ὅτε ὁμως ἡ σπάθη τοῦ Κιουταχῆ καὶ Ἱμπραήμ ὑπέτασσε τὸ Αἰτωλικὸν τὸ 1825, ὑπασπιστὴς τοῦ Κιουταχῆ καὶ συγγενὴς τοῦ Μπεκῆρ ἀγά, ἤρπασε τὸν ἱερὸν Ἐπιτάφιον καὶ τὸν ἐχρησιμοποίησεν ὡς ἐπίσαγμα τοῦ ἵππου του. Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ὁ Τουρκαλβανὸς οὗτος ἀξιωματικὸς εὐθύς ὡς ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ ἵππου, ἐτινάχθη καὶ πεσὼν ἐφονεύθη. Ἐκτοτε τὰ ἔχνη τοῦ Ἐπιταφίου ἀπωλέσθησαν.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ὁμως τοῦ Ἔθνους οἱ πρόκριτοι τοῦ Αἰτωλικοῦ ἐρευνῶντες ἐπιμόνως κατῶρθωσαν νὰ τὸν ἀνακαλύψωσιν ἐν Πρεβέζῃ καὶ εἰς χεῖρας τούρκου τινὸς ἐκ τῶν ἐμπίστων τοῦ Μπεκῆρ.

Ἐπηκολούθησεν ἐξαγορά, μεσολαβοῦντος τοῦ ἐν Πρεβέζῃ διαμένοντος τότε προκρίτου τῆς Ἀκαρνανίας Καρούσου, καὶ τοῦ διερχομένου ἐκεῖθεν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας του ἱατροῦ Κων/νου Κωστάκη, καταβληθέντων τῶν λύτρων ἐκ τῆς ἐκποιήσεως τῶν ἀναθημάτων τῆς εἰκόνης τῆς Παναγίας καὶ ἐκ συνεισφορᾶς τῶν ἐν Πρεβέζῃ Χριστιανῶν.

Οὕτως ὁ ἱερὸς Ἐπιτάφιος παρεμένει καὶ πάλιν εἰς τὸν ἐν Αἰτωλικῷ Ναὸν τῆς «Παναγίας» ὅπου καὶ παραμένει ἔκτοτε.

Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Λόρδου Βύρωνος, ὅστις ἐλθὼν ἐπίτηδες ἐκ Μεσολογγίου εἰς Αἰτωλικὸν μετὰ τοῦ Μαυροκορδάτου, Νέγρη καὶ Κων/νου Καραπάνου, ἔστη ἐκπληκτος καὶ ἀσκεπής πρὸ τοῦ Ἐπιταφίου ἐπὶ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας ἐξετάζων τὸ θεῖον ἀριστούργημα, ἀπερχόμενος δὲ ἐξεφράζετο μετὰ θαυμασμοῦ διὰ τὴν σπανίαν αὐτοῦ τέχνην.

Ἐκ τῶν «ἱστορικῶν Κειμηλίων τῆς Παναγίας Αἰτωλικοῦ
ἐκδοθέντων ὑπὸ τοῦ συλλόγου
ἐνοριτῶν Παν. Αἰτωλικοῦ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ

Στρατοπούλου Θεμικλείας (Τάξεως Ε')

...Κι ἂν εἶναι μικρό τό νησάκι μας, δὲν παύει ὅμως νὰ σαγηνεύῃ μέ τήν γοητεία του καί τήν ὁμορφιά του.

Ἀνάμεσα στίς δυò λιθοκτιστες γέφυρες του, μοιάζει μέ νυφούλα ξαπλωμένη στήν ἡσυχη θάλασσα.

Τῇ θάλασσα ποὺ γλύφει ἀπαλὰ τήν παραλία καί τὸ κυματάκι ποὺ ἔρχεται νὰ στεφανώσῃ μέ τὸν ἀφρό του τὰ ξεγυμνωμένα μαρόκια.

Ἐκεῖ στὰ μαρόκια τῆς «ἀμπολιᾶς» εἶναι ἀραγμένες οἱ γαῖτες, τονίζοντας ἔτσι τὴ γραφικότητα τοῦ νησιοῦ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον τοῦτες οἱ ὁμορφιὲς ποὺ πλανεύουν.

Τὰ κάτασπρα σπιτάκια πολλὰ μαζὶ ἀγκαλιασμένα, στηρίζονται κουρασμένα, τὸ ἓνα πάνω στὸ ἄλλο. Ἀπὸ τὸ ἀντικρυνό σοκάκι, ἀκούγεται γοργὸ τὸ πέταγμα τῆς σαΐτας, ἐνῶ τό χτένι δέρνεται στὸν ἀργαλειό κι ἡ κόρη γλυκοτραγουδώντας, ὑφαίνει τὸ κιλίμι τῆς προίκας τῆς.

Στίς πλατειὲς γειτονιές, ἡλιοκαμένοι οἱ ψαράδες, μέ σηκωμένα τὰ μπατζάκια ὡς τὸ γόνατο καί μέ τὴ πλατύγυρη ψάθα, ξεμπερδεύουν καί δολώνουν, μέ τὰ χοντρά τους δάχτυλα, τὰ παραγάδια.

Κι ὅταν τὸ ρολοῖ τοῦ Ταξιάρχῃ μηνύσῃ τὸ γιόμα, τότε καί οἱ καλόκαρδοι ἄνθρωποι τοῦ νησιοῦ, θὰ ἀφήσουν γιὰ λίγο τὴ δουλειά τους γιὰ νὰ γιοματίσουν κι ὕστερα νὰ συνεχίσουν.

Καὶ σὰν ἡ μέρα παραδώσῃ καί τοὺς τελευταίους τῆς ἀνασασμούς, καί ἡ νύχτα πέσῃ ἀπαλὰ χωρὶς φεγγάρι, τότε οἱ ψαράδες ξεκινοῦν γιὰ τὸ ψάρεμα τῆς πρυᾶς.

Κι ἡ φαντασμαγορία αὐτῇ, ἀπὸ τὸ μαῦρο τῆς νύχτας καί ἀπὸ τὰ ἀραιὰ φῶτα τῆς πρυᾶς, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ κάνουν νὰ θυμηθῇ κανεὶς τὴν Βενετία μέ τὰ κανάλια τῆς.

Ἀλλὰ κι ὅταν τὸ μυρωμένο Μάη βγαίνῃ στὸν οὐρανὸ τῆς νύχτας, τὸ χλωμό φεγγάρι, τότε οἱ καντάδες μέ την κιθάρα καί τὴ φουσαρμόνικα, εἶναι ποὺ κάνουν νὰ μεταφέρεται κανεὶς σὲ κόσμους πραγματικὰ παραμυθένιους...

Κι ὅλα αὐτά, μέ τὴν ἀπλοϊκότητα καί τὴν καλὴ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου τοῦ νησιοῦ, θέλγουν καί μαγεύουν κάθε ἐπισκέπτη καί τὸν κάνουν νὰ συμπαθεῖ καί νὰ ἀγαπᾷ τὴ μικρὴ μας Βενετία.

ΤΑ ΙΒΑΡΙΑ

Καλογήρου Νικολάου του Ἀποστόλου (Τάξης ΣΤ')

Τὰ ἰχθυοτροφεῖα λέγονται καὶ βιβάρια ἢ ἰβάρια ἀπὸ τὸ λατινικὸ VIVARIUM (νινο = ζῶ), κάποτε καὶ λιβάρια (κατὰ τὸ λειβάδια). Εἶναι τόποι σε λιμνοθάλασσες, ὅπου ὑπάρχουν περάσματα (μποῦκες) πρὸς τὴν ἀνοικτὴ θάλασσα. Ἀπὸ αὐτὲς τὶς μποῦκες μπαίνουν τὰ ψάρια μικρὰ καὶ ἀδύνατα εἰς τὴν λιμνοθάλασσα, ὅπου βόσκουν καὶ παχαίνουν, ἀνάλογα μὲ τὸ εἶδος, μέχρι τὸν Ἰούλιο καὶ τὸν Σεπτέμβριο, ὁπότε εἶναι ἕτοιμα νὰ ὠοτοκήσουν. Ἀναγκασμένα ἀπὸ τὴν ζέστη τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ τοὺς ἀνέμους ἢ τὰ θαλάσσια ρεύματα τοῦ χειμῶνα, ἀκολουθοῦν τὸ δρόμο, ποὺ εἶχον πάρει τὴν ἀνοιξή γιὰ νὰ μποῦν στὴ λιμνοθάλασσα, μὲ σκοπὸ νὰ φθάσουν στὸ κανάλι, ὅπου θὰ γεννήσουν. Πέφτουν ὁμῶς στοὺς φραγμοὺς τῶν Ἰβαριῶν καὶ πιάνονται.

Ἡ λιμνοθάλασσα τοῦ Μεσολογγίου χωρίζεται ἀπ' τὸν Πατραϊκὸ κόλπο μὲ μιὰ στενὴ λουρίδα γῆς καμωμένη ἀπὸ ἄμμο. Ὁ ἄμμος προέρχεται ἀπὸ τὰ ποτάμια Ἀχελῶο καὶ Εὐήνο καὶ τὸν φέρνουν ἐδῶ τὰ θαλάσσια ρεύματα. Σ' αὐτὴν τὴν λουρίδα φυτρώνουν κάθε εἶδους θάμνοι καὶ ἀγριολούλουδα, καθὼς καὶ κάτι κρίνα, ποὺ τὰ λένε «ζουμπούλια». Σκάβοντας στὴν ἄμμο σε μικρὸ βάθος βρίσκεις γλυκὸ νερό.

Ἡ ξηρὰ αὐτὴ λέγεται «λοῦρος» καὶ στὸ μῆκος της, σέ ἀρκετὴ ἀπόσταση, ὑπάρχουν «μποῦκες». Σὲ ὠρισμένη περιοχὴ, κοντὰ στὴν μπούκα τοῦ λιμανιοῦ, ὅπου δὲν ὑπάρχει λοῦρος, κατασκευάζεται τεχνητὸς φραγμός.

Στὴ λιμνοθάλασσα τοῦ Μεσολογγίου ὑπάρχουν ἀρκετὰ ἰβάρια:

1) Ὁ Παλιοπόταμος (κοντὰ στὴν Ὁξειὰ) ὅπου ὑπῆρχε παλαιότερα κοίτη καὶ μπούκα τοῦ Ἀχελῶου. 2) Ἡ Θολή. 3) Ὁ Προκοπάνιστος (ὑπάρχει καὶ ἰχθυοτροφεῖο «πρόκοπος» στὴν Ἀχαΐα). 4) Ὁ Σχοινιάς. 5) Τὸ Βασιλάδι. 6) Ἡ Τουρλίδα. 7) Το Κόμμα. 8) Τὸ Μέσα Ἰβάρι. 9) Κλείσοβα, 10) Ἡ Πλώσταινα. 11) Τὸ Πέρα Βασιλάδι (ἢ μέγας ποταμὸς, ἀπέναντι ἀπ' τὴν Ἀγία Τριάδα, καταργημένο ἀπὸ χρόνια), καὶ ὁ Πόρος (στὴν περιοχὴ τοῦ Αἰτωλικοῦ). Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ ὑπάρχει καὶ τὸ ἰβάρι τοῦ Πεταλᾶ, στὰ βόρεια τοῦ Ἀχελῶου, κοντὰ στὸ ὁμώνυμο νησί τοῦ Πεταλᾶ καὶ στὸ Λεσίνι.

Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ἰβάρια αὐτὰ βγάζουν ψάρια μὲ βορείους ἀνέμους, παγωνιές καὶ ρῆχες. Ὁ Πόρος, ἢ Κλείσοβα καὶ τὸ πόρτο τοῦ Παλιοποτάμου χρειάζονται νοτιάδες καὶ μπασιές.

Ἡ χιονιὰ τῶν ἰβαριῶν ἀρχίζει μετὰ τὴν Καθαρά Δευτέρα. Ἡ δουλειὰ ἀρχίζει μὲ τὸ ξεκαλάμισμα, δηλαδὴ τὴν καταστροφὴ τοῦ παλαιοῦ φραγμοῦ. Στὸ μεταξὺ προμηθεύονται φλούδι καὶ νέο καλάμι, καθὼς καὶ πάλους. Παλαιότερα τὸ καλάμι τὸ ἔφερναν οἱ βλάχοι μὲ τὰ ζῶα τους κατὰ τρόπο γραφικόν.

Ἐπειτα κόβουν τὸ καλάμι σέ διάφορα μεγέθη ἀνάλογα μὲ τὸ βάθος ποὺ ἔχει τὸ νερό στὶς διάφορες τοποθεσίες. Εἶναι μιὰ κοπιαστικὴ δουλειὰ ποὺ γίνεται κάτω ἀπὸ τὸν καυτὸν ἥλιο. Με τὸ καλάμι καὶ τὸ φλούδι πλέκουν, μὲ τρεῖς ἕως πέντε ραφές, τὰ λεγόμενα «κομμάτια, δηλαδὴ τμήματα τοῦ μόνιμου χειμωνιάτικου φραγμοῦ, ποὺ τὸ κάθε ἓνα ἔχει μῆκος μέχρι 20 μέτρα.

Γιὰ τὴν καλοκαιρινή καλλιέργεια ὠρισμένα ἰβάρια πλέκουν καὶ καλαμωτὲς καὶ φλούδια καὶ σαμάκι. Το σαμάκι εἶναι λεπτὸ καὶ δὲν ἔχει ἀντοχὴ ὅπως τὸ καλάμι. Με αὐτὸ φτιάχνουν τὰ λεγόμενα γυροβολίδια, πρόχειρους φραγμούς, μὲ τετράγωνο σχῆμα, μὲ ἔκταση $100 \times 100 = 1.000$ τ.μ. ἢ καὶ περισσότερο, ποὺ τὰ μπάζουν, δηλαδὴ τὰ στενεύουν ἀπὸ ὅλες τὶς πλευρὲς, πελαγωμένοι (=πεσμένοι στὸ νερὸ πολλὲς φορὲς ἴσα μὲ τὸ στῆθος) κάθε μέρα ἀπὸ τὶς 3 π.μ. ἴσα μὲ τὶς 9 ἢ 10 π.μ. τὸ μπάσιμο γίνεται πάντοτε τὶς πολὺ πρωῒνὲς ὥρες καὶ γιὰ νὰ ἔχη ἐπιτυχία δὲν πρέπει νὰ φυσᾷ ἀέρας. Μὲ αὐτὸ ἀναγκάζουν τὰ ψάρια νὰ «συμπτύσσονται» πρὸς τὸ κέντρο. Τελικὰ τὰ περιορίζουν σε μικρὸ χῶρο 10×10 τ.μ. καὶ τὰ ἀλιεύουν μὲ τίς πόχες.

Πολλὰ ἰβάρια τὸ καλοκαίρι ἔχουν τὸ λεγόμενο τζένιο. Μὲ αὐτὸ ψαρεύουν ἀποκλειστικὰ τοὺς κεφάλους καὶ παίρνουν το αὐγοτάραχο ἢ βγοτάραχο. Το τζένιο στηρίζεται στὸν μηχανισμό, στὸν ὁποῖο στηρίζονται καὶ τὰ καλαμωτὰ δίχτυα μὲ τὰ ὁποῖα οἱ Λευκαδίτες πιάνουν τοὺς κεφάλους στὸ ἀνοιχτὸ πέλαγος.

Ὅταν τελειώσῃ το πλέξιμο τῶν κομματιῶν, τὰ ρίχνουν στὸ νερὸ καὶ χτυπῶντας τὰ μὲ τὰ κοπάνια φτιάχνουν τὸν φραγμὸ, ποὺ τὸν στερεώνουν μὲ παλούκια. Γιὰ τὸ δέσιμο χρησιμοποιοῦν βουῖρλα, τὰ ὁποῖα προηγουμένως τὰ ἔχουν ρινίσει καὶ τὰ ἔχουν λιάσει, ὥστε μουσκεμένα νὰ εἶναι εὐλύγιστα. Ἡ δουλειὰ τῆς προετοιμασίας τῶν βουῖρλων σε παλαιότερα χρόνια ἦταν ἡ σύνταξη τοῦ ψαρά. Στὴν κορυφὴ τοῦ φραγμοῦ, γιὰ νὰ μὴν ξεφτάῃ, δένουν καλάμια, ποὺ λέγονται λένες. Τὰ βουῖρλα αὐτὰ τὰ πλέκουν δυὸ - δυὸ καὶ φτιάχνουν τὰ λεγόμενα θ' νίκια (ἴσως θηλύκια) καὶ μὲ αὐτὰ δένουν τοὺς πάλους στὸ φραγμὸ.

Ὁ φραγμὸς καταλήγει σ' ἓνα σημεῖο, ὅπου τελειώνει μιὰ συρμὴ ἢ ἀβλέμονας (= βαθὺ αὐλάκι σὲ θαλάσσια ἔκταση μὲ ρηχὰ νερά). Ἐκεῖ παίρνει τὸ σχῆμα γεωμετρικοῦ τραπεζίου μὲ τὴν μεγαλύτερη βάση πρὸς τὰ μέσα καὶ τὴν μικρότερη πρὸς τὰ ἔξω. Στὴν μεγαλύτερη βάση τοῦ σχήματος αὐτοῦ, ποὺ λέγεται κεφαλοῖβαρο, ὑπάρχει ἓνα ἄνοιγμα, ποὺ φράζεται ἀπὸ καλαμένια πόρτα, ποὺ ἀνοίγει καὶ κλείνει κατὰ διαστήματα. Αὐτὸ τὸ ἄνοιγμα λέγεται κρέμαση. Ἐδῶ τὸ νερὸ τρέχει πολὺ ὀρμητικά, στὴν μπασιὰ ἢ στὴν ρήχη. Ὁ ὅρος κρέμαση ἔχει τὴν προέλευσή του στοὺς νερομύλους τις νεροτριβές, ὅπου τὸ νερὸ πέφτει ἀπὸ χαμηλὰ καὶ σχηματίζει μικρὸν καταρράκτη.

Στὶς κορυφές (γωνιές) τοῦ κεφαλοῖβαρου καὶ σὲ ἄλλα σημεία αὐτοῦ ὑπάρχουν οἱ πῆρες, ἀπὸ καλάμια ἢ σύρμα ἢ σίδηρα. Τὰ ψάρια μπαίνουν ἀπὸ τὴν κρέμαση. Σὲ ὠρισμένη ὥρα ἡ κρέμαση κλείνει καὶ τὰ ψάρια ζητῶντας διέξοδο ἀπὸ τὰ ἀνοίγματα τοῦ κεφαλοῖβαρου φυλακίζονται στὶς πῆρες, ὅπου μὲ τίς πόχες τὰ ἀλιεύουν (Τὸ ἀρχαῖον ἀλιεύω (τετρασύλλαβο) διατηρήθηκε στὴν ἐποχὴ μας ὡς τρισύλλαβο ἀ-λιεύ-ω μὲ τὴν σημασία «βγάζω τὰ ψάρια ἀπ' τὶς πῆρες μὲ τὴν πόχη»). Ἐπειτα τὰ ψάρια τὰ φέρνουν στὸ καλύβι, στὸ νησάκι, ὅπου εἶναι οἱ ἐγκαταστάσεις τοῦ ἰχθυοτροφείου, τὰ ρίχνουν σε μεγάλη ξυλένια σκάφη, τὰ πλένουν, τὰ χωρίζουν κατὰ μεγέθη καὶ εἶδη, τὰ παγώνουν καὶ τὰ φορτώνουν στὴν φαρόβαρκα, τὸ προιάρι, ποὺ κάμνει τὴν συγκοινωνία μὲ τὴν πόλη.

Κοντὰ στὸ κεφαλοῖβαρο ὑπάρχουν μιὰ ἢ δυὸ πελάδες (μικρὲς καλύβες στηριγμένες σε παλούκια). (Ἡ λέξη πελάδα ἔχει ἐπιρρηματικὴ προέλευση καὶ προέρχεται ἀπὸ τὸ πέλαγος ἢ πέλαο, πελαγάδα, πελαάδα, πελάδα (καθόμαστε ἢ ζοῦμε πελαγάδα) - (πρλ. κοιμούμαστε στρωματσάδα, πηγαίνουμε βαρκάδα).

Στὸ νησί, ποὺ λέγεται καὶ «Ἰβάρι» ἢ «καλύβι» ὑπάρχει μιὰ μεγάλη καλύβα μὲ γωνιά στὴ μέση ὅπου ψήνουν το φαγητό καὶ συγκεντρώνονται τὶς χειμωνιάτικες νύχτες. Ἡ ὀροφή τοῦ εἶναι καπνισμένη. Συνήθως ἔχει δύο πόρτες τὴ μία ἀπέναντι τῆς ἄλλης, καὶ κανένα παράθυρο. Ἐξω ἀπὸ τὸ καλύβι μπορεῖ νὰ ὑπάρχη ἡ λόντζα μὲ ἓνα τραπέζι γιὰ καλοκαιρινή χρήση (ἓνα ὑπόστεγο ἀπὸ καλάμια λεγόμενο καὶ τσαρδάκι). Ὑπάρχουν διάφορα καλύβια, ποὺ χρησιμοποιοῦνται ὡς ἀποθήκες καὶ οἱ πελάδες, ὅπου κατοικοῦν οἱ ἰβαράδες.

Κάθε ἰβαράς ἔχει τὰ πράγματά τοῦ, ροῦχα γιὰ τὴν δουλειά, στρωσίδια, καὶ μιὰ κασέλλα περιποιημένη. Αὐτὸ εἶναι τὸ νοικοκυριό τοῦ. Στὴν κασέλλα ἔχει μικροπράγματα, καφέ, ζάχαρη, καπνό, τσιγάρα. Τὸ φαγητὸ ἐτοιμάζεται σὲ κοινὸ καζάνι. Τον καφέ ὅμως, πρωῒνὸ ἢ ἀπογευματινὸ, ὁ καθένας τὸν ἐτοιμάζει μόνος τοῦ.

Ἡ τροφή τοὺς κυρίως εἶναι ψωμὶ μαῦρο, τυρί, ἐλιές, κρεμμύδια, σκόρδα, ζυμαρικά πατάτες, καὶ τὸ καλοκαίρι καρπούζια καὶ σταφύλια. Ἐπειδὴ τὸ πρωῒ ἔχουν δουλειὰ καὶ δέν προφθαίνουν νὰ μαγειρέψουν, τὸ μεσημβρινὸ φαγητὸ εἶναι πρόχειρο. Ψάρια τρῶνε συχνά, κρέας ὅμως μόνον τὶς μεγάλες γιορτές.

Κύριο φαγητὸ τοὺς εἶναι τὸ δεῖπνο. Μερικοὶ πίνουν καὶ λίγο κρασί.

Τὰ ἰβάρια ἐορτάζουν τὴν ἐορτὴν τῆς Ἀναλήψεως. Τότε κάνουν λειτουργία σὲ γειτονικὸ ἐξωκκλήσι, ἔχουν καλεσμένους, ψήνουν ἄρνιά ἢ διασκεδάζουν.

Τὸν ἐλεύθερο χρόνο τοὺς τὸν ἀφιερώνουν σὲ διάφορες συζητήσεις, παραμῦθια ἢ παντὸς εἶδους ἀναγνώσματα. Σήμερα ἔχουν καὶ ραδιόφωνα. Στὰ σπίτια τοὺς πηγαίνουν τὸ κάθε δεκαπέντε Σαββατοκύριακο μέρες, καθὼς καὶ τὶς μεγάλες γιορτές. Ἀγαποῦν τὶς διασκεδάσεις καὶ θέλουν νὰ εἶναι καλοὶ νοικοκυραῖοι. Ὁ Διευθυντὴς τοῦ προσωπικοῦ λέγεται «Καραβοκύρης».

Τὰ πλεούμενα τοῦ ἰβαριοῦ εἶναι:

- 1) προιάρι (πλοιάριο)
- 2) γαῖτες (λέξεις ἰταλική)
- 3) γαῖτοποῦλες

Τὸ κοντάρι μὲ τὸ ὁποῖο σπρώχνουν (ἀμπώνουν) τὶς γαῖτες λέγεται σταλίκι (καὶ ἔχει τρία πόδια). Ἄν εἶναι ἀπὸ καλάμι λέγεται κόκκα καὶ ἔχει δύο πόδια. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ ὑπάρχουν πόχες, δίχτυα, καλάθια κ.λπ.

Τὰ ψάρια αὐτῆς λιμνοθάλασσας τοῦ Μεσολογγίου εἶναι:

- 1) γάστρος (μὲ κρέας ἄνοστο, ποὺ δύσκολα τρώγεται)
- 2) κέφαλος (στειράδι καὶ μπάφα)
- 3) μαρίδα (τσιπούρα)
- 4) λαβράκια
- 5) λαυκίνος
- 6) γοβιός
- 7) χέλι
- 8) σπάρος

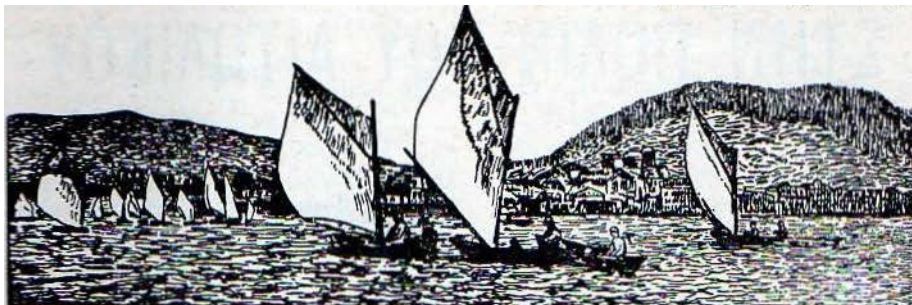
Τώρα τελευταία παρουσιάζονται πολλά χέλια, λόγω τῶν διαφόρων γλυκῶν νερῶν, τὰ ὁποῖα ἔχουν πέσει μέσα ἐκ τῆς λίμνης.

www.pentalofo.gr

ΤΟ ΨΑΡΕΜΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΥΑ

Ἑρμιόνης Καρβέλη (Τάξεως Ε')

- «Γιὰ ποῦ μπάρμπα Νικόλα;»

- «Γιὰ τὴν πρυά, γιὰ ποῦ ἄλλοῦ; Δέν βλέπεις τὸν οὐρανὸ ποῦναι σὰν καντήλι».

Αὐτὸς ὁ διάλογος ἀκούγεται συχνὰ τὶς χειμωνιάτικες νύχτες ἀπὸ τοὺς ψαράδες τοῦ Αἰτωλικοῦ, ποὺ ξεκινοῦν γιὰ τὴν πρυά.

Ἡ πρυά εἶναι ἓνας ξέχωρος τρόπος ψαρέματος, ποὺ ἐφαρμόζεται στὴ λιμνοθάλασσά μας κατὰ τὸν χειμῶνα. Στὸ μακρὸ διάστημα τοῦ «σαραντάημερου», ὡς τὰ Χριστούγεννα κι ὅλες τὶς Γενναριάτικες νύχτες οἱ ψαράδες ὀργώνουν κυριολεκτικὰ τὴ λιμνοθάλασσα.

Ἀπὸ πολὺ νωρὶς ἀρχίζουν οἱ προετοιμασίες. Ἐτοιμάζονται οἱ γαῖτες μὲ ὅλα τὰ σύνεργα τῆς ψαρικῆς. Μεταφέρονται οἱ κόφες, οἱ λάμπες, τὰ καμάκια, τὰ κουπιά. Ὁ κάθε ψαρὰς ἔχει βρῆ τὸ σύντροφό του, ποὺ τοῦ εἶναι ἀπαραίτητος γιὰ νὰ τραβάη κουπὶ ὅταν αὐτὸς θὰ στέκεται «ἐν ἐπιφυλακῇ» ὄρθιος στὴν πλώρη μὲ τὸ καμάκι στὸ χέρι. Τὸ ξεκίνημα θὰ γίνη μὲ τὸ ἡλιοβασίλεμα. Ἡ νύχτα πρέπει νὰ εἶναι ἀσυννέφιαστη ἀσέληνη καὶ ὁ οὐρανὸς γεμᾶτος ἄστρα. Νὰ ἐπικρατῇ τέλεια ἄπνοια καὶ τὰ ἄστρα νὰ σκορποῦν φωτεινὲς ἀνταύγειες κρεμασμένα ἀπὸ τὸ στερέωμα, σὰν καντήλια.

Τέτοιες νύχτες εἶναι κατάλληλες γιὰ τὴν πρυά.

Τοποθετοῦν τὴν μεγάλη ψαράδικη λάμπα στὴν πλώρη τῆς γαῖτας καὶ ξεκινοῦν. Ὁ ἓνας κουπίζει ἀπαλά - ἀπαλά καὶ ἀθόρυβα, κι' ὁ ἄλλος ὄρθιος στὴν πλώρη μὲ τὸ καμάκι στὸ χέρι μὲ ἐρευνητικὰ μάτια κοιτάζει, καὶ προσπαθεῖ νὰ διακρίνῃ κανένα ψάρι νὰ περνᾷ μέσα ἀπ' τὰ νερά, ποὺ ἡ λάμπα τὰ φωτίζει ὡς «τὸν πάτο» καὶ τὰ κάνει διάφανα καὶ κρυστάλλινα.

Εἶναι τόσο ἐπιδέξιός καὶ ἐξασκημένος ποὺ δὲν πρόκειται νὰ τοῦ ξεφύγῃ κανένα ψάρι ἀπὸ τὸ δρόμο του. Ὅλη νύχτα οἱ βάρκες γλυστροῦν ἀνάλαφρα ἐπάνω στὰ ἀκύμαντα νερά, πού δὲν τὰ ρυτιδώνει οὔτε ἡ πιὸ ἀνεπαίσθητη πνοή, μ' ὅλο ποὺ τὸ κρῦο τσοῦζει καὶ περουνιάζει τὰ κόκκαλα. Ἡ θάλασσα λαμпуρίζει ἀπὸ τὰ φῶτα τῶν ψαράδων καὶ λὲς πῶς ὁ οὐρανὸς κατέβηκε καὶ τὴν ἀγκάλιασε.

Ψῆλὰ ὁ οὐρανὸς μὲ τ' ἄστρα, δῶθε ἡ θάλασσα μὲ τὶς λάμπες.

Το ψάρεμα συνεχίζεται ὡς τὶς πρωῒνές ὥρες ποὺ οἱ ψαρᾶδες ἐπιστρέφουν ἱκανοποιημένοι ἀπὸ τὴν πλούσια σοδειά τους. Τὰ ψάρια λαχταριστὰ σπαράζουν ἀκόμη ἀπ' τὸ καμάκι τους, συγκεντρωμένα μέσα στὶς πελώριες κόφες, ποὺ ξεφορτώνονται ἀπ' τις γαῖτες στὴν παραλία.

Εἶναι χάρμα νὰ βλέπης τὸ πρωῒνὸ αὐτὸ θέαμα τοῦ γυρισμοῦ ἀπ' τὴν πρυὰ καὶ νὰ θαυμάζης τὰ ὀλόχρυσά ψάρια.

www.pentalofo.gr

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΓΑΘΗΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΤΟΥ ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ

Καβαλιέρη Μαρίας (Τάξεως Ε')

Ἐθνικοθρησκευτικὴ ἑορτὴ, ἡ ὁποία γιορτάζεται κάθε χρόνο στίς 23 Αὐγούστου, ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν πανηγυρίζεται καὶ ἡ «ἀπόδοσις τῆς Ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου».

Πῶς καλλιεργήθηκε ἡ ἐθνικοθρησκευτικὴ αὐτὴ ἑορτή; Το 1824 ἔτος ἐξαιρετικὰ κρίσιμο γιὰ τὴν τύχη τοῦ Ἀγῶνος ὁ Μαυροκορδάτος, ποὺ εὕρισκετο στὸ Αἰτωλικό, συνεχάλει σε τοὺς ὀπλαρχηγοὺς τῆς Βορειοδυτικῆς Ἑλλάδος γιὰ νὰ ἐξετάσουν τὴν κατάστασι καὶ τὸν τρόπον ἀντιμετωπίσεώς της.

Γιὰ τὴν ἐξασφάλισι μυστικότητος ἐπέλεξαν ὡς τόπο συγκεντρώσεως τὴν «Ψηλὴ Παναγιά» ἐπάνω στὸ Ζυγὸ ὅπου καὶ σήμερα ἐρείπια ὑπάρχουν βυζαντινῆς μονῆς τῆς Παναγίας.

Ἡ συνάντησις αὐτὴ ἔγινε, κατὰ τὴν παράδοσι, στίς 23 Αὐγούστου στὴν «Ψηλὴ Παναγιά» καὶ ἔγινε ἐκεῖ λειτουργία πού μέ τὸν καιρὸ ἐπῆρε τὸ χρῶμα ἐθνικοθρησκευτικῆς ἑορτῆς τῆς Ἁγία - Ἀγάθης. Στὸ πανηγύρι τῆς Ἁγία - Ἀγάθης, ποὺ ἐμφανίζει πολλὰς ὁμοιότητες μὲ τὸ πανηγύρι τοῦ Ἀη - Συμίου Μεσολογίου, συμμετέχουν παρέες ἀρματωμένων μέ τὶς στολές, (σκούφια, πουκάμισο, κοντογίλεκο, φουστανέλλα, φέρμελη, κάλτσες, καλτσοδέτες, τσαρούχια), τὰ ἄρματα (πάλλα, ἀσημοκουμποῦρες, γιαταγάνι, μπαλάσκες, ἀσημοσουγιά) καὶ τὰ τσαπράζια, (κουστέκι, γονατάρια, χαϊμαλί, τσαρουχοθηλιές).

Τοὺς ἀρματωμένους συνοδεύουν λαϊκοὶ μουσικοὶ μέ λαϊκοὶ μουσικοὶ μέ τὰ νταούλια καὶ τοὺς ζουρνάδες. Τό ἀπόγευμα τῆς παραμονῆς οἱ ὁμάδες τῶν ἀρματωμένων καὶ τῶν πανηγυριστῶν φθάνουν στὸ ἐξωκκλήσι. Ἐκεῖ τὸ ρίχνουν στὸ φαγοπότι καὶ στὸ γλέντι.

Τὸ νερὸ εἶναι ἄφθονο καὶ δροσερό. Ἀναβλύζει ἀπὸ τὴν «Κεραμίδα» μεγάλη πηγὴ, στὸ βράχο τῆς Ψηλῆς Παναγιάς. Τὴν ἡμέρα τῆς γιορτῆς γίνεται ἡ θεία λειτουργία καὶ ἔπειτα ἀρχίζει τὸ γλέντι μέ τραγούδια καὶ χοροὺς Τὸν ἰδιαίτερο τόνο δίνουν τὰ νταούλια καὶ οἱ ζουρνάδες. Ἄμα περάσει τὸ μεσημέρι ἀρχίζουν οἱ ἐτοιμασίαι γιὰ νὰ κατεβοῦν οἱ πανηγυριῶτες χωρὶς καθυστέρηση στὸν Ἄλμυρὸ. Σταθμεύουν στὸ Κεφαλόβρυσο. Πρὶν ἀκόμα φθάσουν οἱ ἀρματωμένοι ἔχουν συγκεντρωθῇ ἐκεῖ γιὰ νὰ τοὺς προῦπαντήσουν πολλοὶ Αἰτωλικῶτες, ἄλλοι καβάλλα σε διαλεχτὰ ἄλογα ἵππασίας ἢ σέ δίτροχα ἀμάξια.

Ἀφοῦ ὅλο τὸ πλῆθος συγκεντρωθῇ ξεκινᾷ γιὰ τὸ Αἰτωλικό. Πρῶτα μπαίνουν τὰ ἄλογα τῆς ἵππασίας καὶ ἔπειτα οἱ ἄρματωμένοι πεζοὶ σε τετράδες. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος προηγεῖται κρατεῖ τὸ λάβαρον. Πίσω ἀπὸ τὴν φάλαγγα ἔρχονται οἱ ὀργανοπαίχτες μὲ τὰ νταούλια καὶ οἱ ζουρνάδες παίζουν ἓνα ἐμβατήριον εἰδικὸ γιὰ τὴν παρέλαση. Ὅσοι ἔχουν καλὰ ἄλογα κάνουν ἓνα εἶδος ἵππικοῦ ἀγῶνος. Καλπάζουν μέχρι τὴν πόλη προσπερνώντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Στὸ μεταξὺ γιὰ νὰ προῦπαντήσουν τοὺς ἄρματωμένους οἱ ἐντόπιοι πλημμυρίζουν τὸ ἀνατολικὸ γεφύρι καὶ ὅλο τὸ δρόμο ποὺ θὰ ἀκολουθήσῃ ἡ πομπή. Ἐπίσης στὰ πεζοδρόμια τῶν καφενείων καὶ γύρω στὶς ταβέρνες ὡς τὴν κεντρικὴ πλατεῖα εἶναι συγκεντρωμένοι πολὺς κόσμος ποὺ μαζὶ πανηγυρίζει.

Ὅλο τὸ Αἰτωλικό δηλαδή συμμετέχει στὸ πανηγύρι τῆς Ἁγία - Ἀγάθης καὶ τὸ ρίχνει στὸ γλέντι τὴν ἡμέρα ἐκείνη. Στὶς 7 περίπου, καθὼς σιγογέρνει ὁ ἥλιος στὴ δύση ἡ πομπὴ προχωρεῖ ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸ γεφύρι καὶ μπαίνει στὴ πόλη.

Καβαλλαραῖοι, ἄρματωμένοι, νταούλια καὶ ζουρνάδες καὶ ὅλο τὸ ἄλλο πλῆθος παίρνουν τὸν παραλιακὸ δρόμο, μπαίνουν στὸν κεντρικὸ δρόμο καὶ καταλήγουν στὴν πλατεῖα.

Ἐκεῖ τότε ἀρχίζουν ὁ χορὸς καὶ τὰ τραγούδια. Ἡ λεβεντιὰ ξεδιπλώνει ὅλες τις πτυχές της. Οἱ ἄρματωμένοι σέρνουν πρῶτοι τὸ χορὸ ποὺ συχνὰ θυμίζει τὴν ὄρχησι ἀρχαίων ἡρώων. Τὸ Αἰτωλικό εἶναι στὶς δόξες του. Παντοῦ ἀντηχοῦν χαρούμενες φωνές, ἐθνικὰ καὶ ιδίως κλέφτικα τραγούδια, ζουρνάδες καὶ νταούλια. Τὸ κορύφωμα τοῦ γλεντιοῦ εἶναι στὴν κεντρικὴ πλατεῖα. Ἐκεῖ οἱ ἄρματωμένοι χορεύουν καὶ τραγουδοῦν καὶ τρῶνε σέ κοινὰ τραπέζια κοκορέτσια, σπληνάντερα, ψητά καὶ τυριά. Τὸ γλέντι ἐξακολουθεῖ ὡς τὸ πρωῒ. Τὸ δειλινὸ γυρίζουν πίσω καὶ πηγαίνει ὁ καθένας στὸ σπίτι του.

Τὸ πανηγύρι τελειώνει καὶ γιὰ τοὺς ἄρματωμένους. Ἀπὸ πολλὰ ὅμως χρόνια τώρα τὸ πανηγύρι τελειώνει γιὰ ὅλους μὲ τὸ ξεφάντωμα τῆς πρώτης ἡμέρας.

ΝΤΟΛΜΑΣ ΛΙΑΚΑΤΑΣ

Φλάκα Ἀδαμαντίας (Τάξις Ε' 2)

Ἡ Ἑλληνικὴ ἱστορία ἔχει νὰ παρουσιάσῃ πολλὰς καὶ ἐνδόξους σελίδας τόσο κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ὅσον καὶ κατὰ τὴν νεωτέραν. Μεταξὺ τῶν λαμπρῶν σελίδων τῆς νεωτέρας ἱστορίας τῶν ἀναφερομένων εἰς τοὺς συνεχεῖς ἀγῶνας τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν των ὑπὸ τῶν Τούρκων ὑπάρχει καὶ αὕτη ἡ ὁποία εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὸν στρατηγὸν Γρηγόριον Λιακατᾶν καὶ εἰς τὴν νησίδα τοῦ Ντολμᾶ.

Οἱ Τούρκοι εἰς τὴν προσπάθειάν των νὰ καταλάβουν τὴν πόλιν τοῦ Μεσολογγίου ἀντελήφθησαν ὅτι ἡ κατάληψις τῆς πόλεως ἦτο ἀνέφικτος ἂν αὕτη δὲν ἀπεμονοῦτο διὰ τῆς ἀλώσεως τοῦ Βασιλαδίου καὶ τοῦ Αἰτωλικοῦ. Τὸ Βασιλάδι κατελήφθη. Διὰ τὴν κατάληψιν τοῦ Αἰτωλικοῦ ὅμως οἱ Τούρκοι ἐθεώρησαν ἀπαραίτητον τὴν κατάληψιν τῆς νησίδος τοῦ Ντολμᾶ.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Αἰτωλικοῦ ἀντιληφθέντες τὸν κίνδυνον, τὸν ὁποῖον θὰ διέτρεχεν ἡ πόλις των ἔαν ἐπιπτε ὁ Ντολμᾶς ἀπεφάσισαν τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ὀλιγαριθμοῦ φρουρᾶς, ἡ ὁποία ἐφύλασσε τὴν νησίδα.

Ἀρχηγὸς καὶ ψυχὴ τῆς ἀντιστάσεως ἦτο ὁ Γρηγόριος Λιακατᾶς. Οἱ ἄνδρες τοῦ Λιακατᾶ ἦσαν ὀλίγοι περίπου 80. Ὁ Λιακατᾶς ἐτοποθέτησε 50 ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν «Πόρον» καὶ τοὺς ὑπολοίπους στὰ «ταμπούρια» τοῦ Ντολμᾶ. Διαρκῶς δέ ἐνεψύχωνε αὐτοὺς διὰ θερμῶν καὶ πατριωτικῶν λόγων. Ὅλοι ἦσαν ἀποφασισμένοι καὶ ἔδωσαν τὸν λόγον τῆς τιμῆς των ἢ νὰ νικήσουν ἢ νὰ ἀποθάνουν.

Τὴν 27ην Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1826 ὁ Χουσεῖν Μπέης ἐπετέθη ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων τοῦ Ντολμᾶ. Οἱ Αἰτωλικιώται ἐπολέμησαν ὡς λέοντες. Ἡ μάχη διεξήχθη εἰς τὸ μέσον τῆς νησίδος. Οἱ πολεμοῦντες σφάζοντες καὶ σφαζόμενοι ἐτερμάτισαν τὸν ἀγῶνα. Ὁ Λιακατᾶς ἀπέθανε μαχόμενος σφάζων καὶ διασχίζων τὰς τάξεις τῶν Τούρκων. Ὁ ὠραῖος, εὖσωμος, καὶ γενναῖος ἀνὴρ πίπτει ἐν μέσῳ τῶν ἀπίστων ἐχθρῶν. Εἶναι νεκρὸς νικητῆς. Ἄν καὶ ἐγνώριζε ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἔκβασιν τοῦ ἀγῶνος ἐν τούτοις παραμένει εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης. Εἶναι ἓνας νέος Λεωνίδας ὁ ὁποῖος πίπτει ὑπὲρ τῶν ὑψίστων ἀγαθῶν τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας.

Ὁ θάνατος τοῦ Λιακατᾶ συνεκίνησεν ὁλόκληρον τὸ ἔθνος καὶ περισσότερον τοὺς κατοίκους τοῦ Αἰτωλικοῦ. Ἡ δημοτικὴ Ἑλληνικὴ μοῦσα δὲν ἔμεινε ἀμέτοχος τοῦ ἡρωϊκοῦ καὶ ἐνδόξου θανάτου τοῦ Γρηγορίου Λιακατᾶ. Θρηνεῖ καὶ αὕτη μὲ τοὺς στίχους:

Τρεῖς σταυραετοὶ ροβόλαγαν ἀπ' τ' ἄγραφα σταλμένοι

ὁ ἓνας πάει στ' Ἀντελικό, στὸ Βασιλάδι ὁ ἄλλος
κι ὁ τρίτος ὁ καλύτερος στὸ Μεσολόγγι μπῆκε
τάπια σε τάπια περπατᾶ, ταμποῦρι σὲ ταμποῦρι
Ρωτάει, στὴν τάπια τοῦ Μακρῆ στὴν τάπια τοῦ Δεσπότη.

Γειά σας χαρᾶς σας, μπρέ παιδιά, καλῶς τὸ παλληκάρι.
Μὴν εἶδατε τον Λιακατᾶ, τὸν καπετάν Γρηγόρη,

ἀητέ μου, αὐτὸς δὲν εἶν' ἐδῶ, κι ἐδῶ μὴν τὸν γυρεύεις.
Μόν' πέτα πρὸς το Ἀντελικὸ καὶ πέρασε στὸν πόρο,
ἐκεῖ θὰ βρῆς πολλὰ κορμιά, σφαγμένα, σκοτωμένα.
Κι ὅποιο εἶν' πλειὸ λεβέντικο καὶ ξανθομουστακάτο
Ἐκεῖνο εἶναι τὸ κορμὶ τοῦ καπετάν Γρηγόρη.

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΑ – ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ

Λιαπίκου Διαμάντως (Τάξεως ΣΤ')

Ὁ τάφος τῆς Κυρά - Βασιλικῆς, ποὺ βρίσκεται ἔξω, στὴ μεσημβρινή πλευρὰ τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν στὸ Αἰτωλικό, ἔγινε ἀφορμὴ νὰ σκιαγραφήσω τὰ τελευταία χρόνια τῆς ζωῆς τῆς.

Εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὴν παράδοση καὶ τὴν ἱστορία ὅτι ἔφιππο ἄλβανικὸ ἀπόσπασμα ἄρπαξε βίαια τὸ 1805 ἀπὸ τὸ χωριὸ Πλησιβίτσα τῶν Φιλιατῶν τὴ δωδεκάχρονη πανέμορφη κόρη τῆς οἰκογενείας Κίτσου Κονταξή Βασιλική καὶ τὴν παρέδωσε τρυφερὸ θῦμα στὸν γυναικῶνα τοῦ θηριώδους τυράννου τῶν Ἰωαννίνων Ἀλῆ – Πασᾶ.

Εἶναι ἐπίσης γνωστὸ καὶ βεβαιωμένο μὲ ἱστορικὰ δεδομένα ὅτι αὐτὴ ἡ Βασιλικὴ Κίτσου, γνωστὴ καλύτερα καὶ πλατύτερα ὡς Κυρὰ Βασιλική, ἄσκησε στὸν Ἀλῆ – Πασᾶ τεράστια ἐπίδραση, ποὺ χρησιμοποιήθηκε σε πολλὲς περιστάσεις εὐεργετικὰ γιὰ τοὺς καταδιωκομένους ὁμοεθνεῖς τῆς.

Ὅστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Ἀλλῆ ἡ Κυρὰ Βασιλικὴ ὠδηγήθηκε στὴ Κωνσταντινούπολη, ἐφυλακίστηκε καὶ κατόπιν ἐξωρίστηκε στὴ Προῦσα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ὅταν ἐλευθερώθηκε γιὰ λόγους εὐνοήτους, ποὺ ἐσχετίζοντο ὄχι μόνον μὲ τὸ παλιό της γόητρο καὶ κῦρος σάν Κυρᾶς τοῦ διαβοήτου τυράννου, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν προσωπικὴ τῆς ἀσφάλεια, δὲν ἐπέστρεψε στὰ Γιάννινα οὔτε καὶ στὴ γενέτειρά της.

Φαίνεται ὅτι ἐπῆγε στὴ Θεσσαλία σ' ἓνα τσιφλίκι της, ἀπ' ὅπου ἐξεδιώχτηκε. Κατέφυγε στὸ Ναύπλιο. γιὰ νὰ ζητήσῃ προστασία δικῆς της καὶ τῶν ἀδελφῶν της ἀπὸ τὸν Κυβερνήτη, καὶ ὕστερα στὸ Μεσολόγγι. Στὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους ὑπάρχει θερμὸ συστατικὸ γράμμα τοῦ Κυβερνήτη πρὸς τὸν Πληρεξούσιο Τοποτηρητὴ τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος στὸ Μεσολόγγι, «ὅπως δώσῃ τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς, διὰ νὰ γίνουν εἰς αὐτὴν μετὰ τῶν ἀδελφῶν της ὅλαι αἱ δυνατὰ εὐκολίαι εἰς τὴν ἄνετον καὶ ἡσυχον ἀποκατάστασίν των» (Ἰανουάριος 1830).

Στὸ Μεσολόγγι εἶχε ἀφήσει λαμπρὲς ἐντυπώσεις ἀπ' τὴν ἐποχὴ τῆς τρισένδοξης Ἐξόδου ὁ γενναῖος καὶ ὠραῖος ἀδελφός της Γεώργιος Κίτσου, ἐθελοντικὸς τῆς θρυλικῆς τάπιας τοῦ «Φράχτη» Λουνέττας ὑπερασπιστῆς καὶ μέλος συγχρόνως τῆς Στρατιωτικῆς Ἐπιτροπῆς, ποὺ διηύθυνε τὴν ἡρωϊκὴ ἀντίσταση στὰ 1825-1826.

Ὡς τόσο λίγο καιρὸ ἔμεινε στὸ Μεσολόγγι ἡ Κυρὰ - Βασιλική. Οἱ κλιματολογικὲς, οἰκονομικὲς καὶ κοινωνικὲς συνθῆκες τῆς Ἱερᾶς Πόλεως δὲν ἦσαν εὐνοϊκὲς γιὰ τὴν ἐκεῖ παραμονή της. Κλίμα ὑγρὸ, νοσοφόρο, μετεπαναστατικὴ μιζέρια κι ἀκόμη ἀπὸ ἓνα μεγάλο μέρος τῆς ἐκεῖ κοινωνίας ἐχθρικὴ διάθεση ἐναντίον της, ἀφοῦ εἶχε ζήσει τόσα - ἔστω κι' ἂν δὲν τὸ ἤθελε - χρόνια κοντὰ στὸν αἰμοχαρῆ τύραννο τῶν Ἰωαννίνων, ἦσαν παράγοντες δυσμενεῖς γιὰ μιὰ ἡσυχὴ καὶ γαλήνια ζωὴ στὸ Μεσολόγγι. Ὅλα αὐτὰ τὴν ἐσπρωξαν σὲ μιὰ ἀπόμερη γωνιά.

Κι' ἀκόμη, γιατί νὰ μὴ κάνωμε καὶ τὴ βάσιμη ὑπόθεση ὅτι ἡ οἰκονομικὴ της κατάσταση, κάθε ἄλλο παρὰ εὐκαταφρόνητη μὲ ὅ,τι τῆς εἶχε ἐναπομείνει ἢ κατὰ κάποιον τρόπον εἶχε διαφυλαχθῇ ἀπὸ τοὺς ἀμυθήτους θησαυροὺς τοῦ Ἀλῆ, δὲν τὴν ὠθοῦσε σὲ μιὰ παραγωγικὴ δραστηριότητα; Μοναδικὴ οἰκονομικὴ πηγὴ ἦταν τότε ἡ

κτηνοτροφία καὶ κατάλληλος τόπος ἦσαν τὰ ἐκτεταμένα βαλτοτόπια τοῦ ἀπέραντου χώρου, ποὺ ἀπλώνεται σε δεκάδες χιλιάδες στρεμμάτων στὴ δεξιὰ ὄχθη τοῦ Ἀχελώου, ἀπὸ τὸ Λεσίνι ἕως τὶς ἐκβολές του. Δὲν θὰ ἔλειψαν φυσικὰ καὶ οἱ ἐπιτήδειοι ἐνδιαφερόμενοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ποὺ θὰ τῆς ὑπέδειξαν τὸ μέρος ἐκεῖνο γιὰ τὴν ὀριστική της ἐγκατάσταση σὰν τόπο γεμᾶτο ἀπόκοσμη γαλήνη καὶ ἡσυχία, ἀλλὰ καὶ πλοῦτο, ποὺ θὰ τῆς ἔδινε μιὰ μεγάλη κτηνοτροφικὴ ἐκμετάλλευση τῶν μερῶν αὐτῶν.

Ἔτσι ἀποσύρθηκε μαζί μὲ τὴν ἀφωσιωμένη της βάγια στὸ νοτιώτατο χωριὸ τῆς Ἀκαρνανικῆς γῆς, στὴ σημερινή Κατοχή καὶ ὕστερα ἀπὸ ὀλιγόχρονη παραμονή της στὸ δυτικὰ τοῦ χωριοῦ μοναστήρι τῆς Παναγίας, ἐγκαταστάθηκε στὸ τετράγωνο πύργο, ποὺ σώζεται καὶ σήμερα ἐρειπωμένος στὸ ψηλότερο μέρος τοῦ χωριοῦ γνωστός σὰν «Κούλια τῆς Κυρά - Βασιλικῆς» (κουλᾶς τουρκιστί - πύργος). Τὴν προέλευση τῆς Κούλιας αὐτῆς ἄλλοι τὴν θεωροῦν βενετσιάνικη (στρατιωτικὸ παρατηρητήριο μὲ ἀνάλογη φρουρά), ἄλλοι βυζαντινὴ (πύργο, ὅπου ἴσως πέρασε τὶς μαῦρες ἡμέρες τῆς ἐξορίας ἡ Ἀγία Θεοδώρα τῆς Ἄρτας). Ἡ Κούλια αὐτὴ ἀναφέρεται εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους ἀπὸ 14-6-1830 ὡς Ἐθνικὴ Οἰκοδομή.

Στὰ βαλτοτόπια τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ποὺ ἀνέφερα παραπάνω ἔβοσκαν οἱ ἀγέλες τῶν βοδιῶν καὶ τῶν βουβαλιῶν τῆς Κυρά - Βασιλικῆς. Στὴν Κατοχή ἔζησε ἡ Κυρά - Βασιλικὴ πέντε χρόνια, ἀπὸ τὸ 1830 μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 1834. Οἱ παλαιότεροι βιογράφοι τῆς ἰσχυρίστηκαν πὼς εἶχε παραδοθῇ στὴ μέθη καὶ τὴν ἀσωτία καὶ ἔτσι κατέστρεψε τὴν ὠραία εἰκόνα τοῦ παρελθόντος της. Οἱ νεώτεροι ὅμως βιογράφοι τῆς γράφουν ὅτι ἡ ζωὴ της στὴν Κατοχή ἦταν σεμνὴ, κοσμίᾳ καὶ περιορισμένη. Σπάνια τὴν ἐπισκέπτοντο περαστικοὶ καπεταναῖοι, γιὰ νὰ τὴν χαιρετήσουν. Λέγουν ἀκόμη ὅτι δὲν εἶχε ἐπαφές, παρὰ μονάχα μὲ τὸ σέμπρο της (τὸ μεσιακάτορα) καὶ τοὺς βοσκούς τῶν ἀγελῶν της, ὅταν ἐπρόκειτο γιὰ τὴν τακτοποίηση τῶν οἰκονομικῶν των θεμάτων. Προσθέτουν ἀκόμη ὅτι ποτὲ δὲν ἔπινε οἶνοπνευματώδη ποτά. Δὲν ἀρνοῦνται ὅμως πὼς ἔπινε ἀπὸ τὸ περίφημο «Κατοχιανὸ κρασί», ποὺ ἀπὸ ἀρχαῖα χρόνια παράγουν τὰ φημισμένα ἀμπελοτόπια τῆς Κατοχῆς ἀρχ. Οἰνιάδαι).

Τὸ πλησιέστερο πρὸς τὴν Κατοχή μικροαστικὸ κέντρο τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἦταν τὸ Αἰτωλικό, ποὺ τὸ εἶχε πολλὰς φορὲς ἐπισκεφθῇ καὶ, ὅπως φαίνεται, τὸ εἶχε ἀγαπήσει ἰδιαίτερα ἡ Κυρά - Βασιλική. Δεῖγμα τῆς ἀγάπης της αὐτῆς ἦταν ἡ δωρεὰ μιᾶς καμπάνας μὲ ἀρκετὴ ποσότητα ἀσημιοῦ στὸ ἱερὸ Ναὸ τῶν Ταξιαρχῶν, ποὺ δὲν σώζεται δυστυχῶς σήμερα, γιὰ τὴν ἔλειψαν γιὰ νὰ φτιάξουν τὴ καμπάνα τοῦ ὠρολογιοῦ τοῦ καινούριου Ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν. Ὅταν ἀρρώστησε τὸ 1834, ἴσως γιὰ τὸ δὲν ὑπῆρχε γιατρὸς στὴν Κατοχή, ἐπῆγε στὸ Αἰτωλικό, ἀπ' ὅπου δὲν ξαναγύρισε στὴ Κατοχή. Πέθανε στὸ Αἰτωλικό στὶς 11 Δεκεμβρίου 1834 σὲ ἡλικία 41 ἐτῶν. Ἡ ληξιαρχικὴ πράξη τοῦ θανάτου της, συντεταγμένη ἀπὸ τὸν ἱερέα τῶν Ταξιαρχῶν Μελέτιο, ἀναφέρει ὅτι αἰτία τοῦ θανάτου της ἦταν ἡ δυσεντερία. Ἀλλὰ τί ἦταν ἡ μοιραία ἀρρώστια της, ποὺ ἀναφέρεται ὡς δυσεντερία; Μήπως ἦταν γαστρικὸ ἔλκος, μήπως ἦταν κίρρωσις τοῦ ἥπατος, ὀφειλομένη σε κατάχρηση οἶνοποσίας, γιὰ νὰ θυμηθοῦμε τοὺς ἰσχυρισμούς τῶν παλαιότερων βιογράφων της (Ξένου, Ἀραβαντινοῦ, Λαμπρίδου), οἱ ὁποῖοι λέγουν ὅτι ἀπὸ τὸ πολὺ πιοτὸ εἶχε καταντήσῃ ἀλκολική; Στὸ θάνατό της ἀγρία ἦταν ἡ λεηλασία καὶ ἡ διαρπαγὴ πολλῶν πολυτιμοτάτων ἀντικειμένων της, δακτυλιδιῶν, σκουλαρικιῶν καὶ ἄλλων μεγάλης ἀξίας καὶ τέχνης κοσμημάτων πάσης φύσεως, αὐθεντικῶν ἔργων τοῦ φημισμένου παλαιοῦ Γιαννιώτη χρυσοῦ Χρῦση Χούση.

Μάταια ὁ ἀδελφός της συνταγματάρχης Γεώργιος Κίτσου καὶ οἱ ἄλλοι στενοὶ συγγενεῖς της ζητοῦσαν ἐγγράφως τὴν ἐπέμβαση τῶν πολιτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν γιὰ τὴν ἀνακάλυψη καὶ τὴν ἀπόδοση τῶν ἄρπαγέντων. Ὅλα ἔμειναν στὰ χέρια αὐτῶν, ποὺ τὰ πῆραν. Ποιὸς ξέρει. Μπορεῖ νὰ ἦταν κι' αὐτὸ μιὰ αὐστηρὴ αὐτεπάγγελτη λειτουργία καὶ τιμωρία τῆς δικαιοσύνης, γιὰτὶ ὅλα αὐτὰ εἶχαν προέλθει ἀπὸ τὰ βογγητά, τὰ δάκρυα καὶ τὰ αἵματα τόσων ἀδικοσκοτωμένων θυμάτων τοῦ αἱμοσταγοῦς Τεπενενλῆ.

Γεγονὸς ἀναμφισβήτητο εἶναι ὅτι ἡ ὁμορφὴ αὐτὴ κόρη τῆς Πλησιβίτσας τῶν Φιλιατῶν, μέ τὴν ἐξυπνάδα καὶ τὴν ἐπιρροή της στὸν Ἀλῆ ἔσωσε πολλοὺς ὁμοεθνεῖς της μέσα ἀπὸ τὰ νύχια τῆς αἰμοδιψοῦς τίγρεως τῶν Ἰωαννίνων. Δικαίως ἡ λαϊκὴ μοῦσα τὴν ἐξύμνησε καὶ ὁ ἐθνικὸς μας ποιητὴς Κωστῆς Παλαμᾶς τὴν ἐτραγούδησε μέ τους στίχους του:

Γλυκειὰ Ἑλληνοπούλα μεγαλόκαρδη,
τοῦ φοβεροῦ Βεζύρη σκλάβα καὶ κυρά.

Ἄς μὴν εἰπῇ κανένας πὼς παρέδωκες
στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Τούρκου τὸ ἀρχοντόκορμο.

Καὶ ἂς μὴν εἰπῇ κανένας πὼς τὸ χνούδι σου
τὸμάρανε γιὰ πάντα χνῶτο βρωμερό.

Ἄς εἰπῇ πὼς γιὰ τὸ γένος ἐμαρτύρεψες
πὼς σέ φωλιὰ θηρίου ἔπεςες ἐσύ
γιὰ νὰ ξεφύγουν ἄλλοι ἀπὸ τὰ δόντια του.

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΑΝΗΛΙΑΓΟΣ

Σοφίας Ρ. Τζίνα (Τάξεως Ε' 2)

Στοῦ βασιλιᾶ τοῦ Τρίκαρδου τὸ μοναχὸ παιδί οἱ μοῖρες ποὺ τὸ μοίρωσαν κατάρρα εἶχαν κάνει πὼς ἅμα ὁ ἥλιος τὸ ἰδῇ εὐθὺς θὲ νὰ πεθάνῃ.

Μυθολογικά, ἱστορικά καὶ ἀρχαιολογικά στοιχεῖα τοῦ θρύλου. Ἐξ περίπου χιλιόμετρα δυτικὰ τῆς Κατοχῆς, πλουσίας κωμοπόλεως στὸ νότιο ἄκρο τῆς Ἀκαρνανίας, ἐπάνω σε λόφο, βρίσκονται ἐπιβλητικὰ καὶ σε μεγάλη ἔκταση τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως τῶν Οἰνιαδῶν.

Οἱ Οἰνιάδες ἦταν ἀπὸ τίς σπουδαιότερες πόλεις τῆς ἀρχαίας Αἰακῆς, κτισμένη σε πλεονεκτικὴ φυσικὴ θέση, λουσμένη, κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος της, ἀπὸ τὰ νερὰ τοῦ Ἰονίου, πλούσια σὲ ἀγέλες ζώων καὶ παραγωγὴ δημητριακῶν καὶ ὠχυρωμένη κατὰ τὰ τελειότερα σχέδια τῆς ὀχυρωματικῆς τέχνης τῆς ἐποχῆς.

Ἰδρυτὴς της, κατὰ τοὺς μυθικούς, χρόνους, ἀναφέρεται ὁ Ἀλκμέων, γιὺς τοῦ θεοποιηθέντος ἥρωος καὶ περιφήμου μάντεως Ἀμφιαράου, ποὺ ἔλαβε μέρος στὴν Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία (ἓνας ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας) καὶ τῆς Ἐριφύλης ποὺ εἶχε πείσει το σύζυγόν της νὰ λάβῃ μέρος στὴν κατὰ τῶν Θηβῶν ἐκστρατεία, ἐν γνώσει της ὅτι θὰ ἀπέβαινε καταστρεπτικὴ γιὰ τοὺς Ἀργεῖους.

Πράγματι οἱ Ἀργεῖοι κατεστράφησαν καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀμφιάρας κατεποντίσθη σε χάσμα ποὺ ἄνοιξε ὁ Δίας. Ὁ Ἀλκμέων πιστὸς στὴν τελευταία παραγγελία του πατέρα του φονεύει τὴ μητέρα του Ἐριφύλη σὰν ὑπαίτιον τοῦ ἀδίκου θανάτου τοῦ πατέρα του. Σὰν μητροκτόνος καταδιώκεται ἀπὸ τίς Ἐρινύες καὶ συμβουλεύεται τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, τὸ ὁποῖον τοῦ ἔδωκε τὸ χρησμό, ὅτι θὰ ἡσυχάσῃ μόνον, ὅταν θὰ κατοικήσῃ σε τόπον, ποὺ κατὰ τὸν χρόνον τῆς μητροκτονίας «μήπω ὑπὸ ἡλίου ἑωρᾶτο μηδὲ γῆ ἦν». Ὅστερα ἀπὸ πολλὰ ἀναζητήσεις ἀνεκάλυψε τὰς Οἰνιάδας ποὺ προσφάτως, τότε, εἶχαν προσχωσθῇ ἀπὸ τὸν Ἀχελῶο ὅπως καὶ μέ πολλὰς Ἐχινάδες νήσους στὶς ἡμέρες μας, συνέβη, ποὺ ἔγιναν σιγὰ - σιγὰ ξηρά.

Ὅλη ἡ ζωὴ αὐτῆς τῆς πόλεως ἦταν μιὰ μεγάλη καὶ ἀδιάκοπη περιπέτεια μέ ἀλληλοδιάδοχον κατοχὴν πότε ἀπὸ τοὺς Αἰτωλοὺς, πότε ἀπὸ τοὺς Ἀκαρνανεὺς. Καὶ τέλος τὸ 146 π.Χ. ἡ πόλις αὐτὴ ἀκολούθησε τὴν τύχη τῆς ὑπόλοιπης Ἑλλάδος καὶ ἔπεσε σε παρακμὴ ἀφοῦ ὑποτάχθηκε στοὺς Ρωμαίους.

Αὐτῆς τῆς πόλεως ἔχει ἀναγνωρισθῇ ἡ θέσις καὶ ταυτισθῇ μέ τὰ ἐρείπια τοῦ Τρίκαρδου.

Μυστικὲς φωνὲς καὶ ψίθυροι γύρω ἀπὸ τὸ θρῦλο.

Στὸ μοναχοπαιδί λοιπὸν τοῦ βασιλιᾶ τοῦ Τρίκαρδου, ἀναφέρεται ὁ θρῦλος γιὰ τὸν ΑΝΗΛΙΑΓΟ ΒΑΣΙΛΙΑ. Τὴν παράδοσι αὐτὴ δίνει καὶ ἔμμετρα ὁ Γεώργιος Δροσίνης ἀτόφια ὅπως τὴν πῆρε ἀπὸ τὸ λαό.

Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΑΝΗΛΙΑΓΟΣ

Στοῦ βασιλιᾶ τοῦ Τρίκαρδου τό μοναχὸ παιδί
οἱ μοῖρες ποὺ τὸ μοίρωσαν κατάρρα εἶχαν κάνει
πὼς ἅμα ὁ ἥλιος τὸ ἰδῇ εὐθὺς θὲ νὰ πεθάνῃ.

Κι ὁ βασιλιάς πατέρας του μ' ἐλ πίδα νὰ σωθῇ
ἀπὸ τοῦ ἥλιου τὸ κακὸ καὶ φλογισμένο μάτι
τῷχτισ' ἐπίτηδες βαθὺ μέσα στὴ γῆ παλάτι.

Χρόνια περάσαν.... Πέθανε ὁ γέροντας γονιὸς
καὶ μέ τὴν ὥρα τὴν καλὴ θὰ βασιλέψῃ τώρα
Ἀνήλιαγος ὁμορφονιὸς στοῦ Τρίκαρδου τὴ χώρα.

Κι' ὁ βασιλιάς Ἀνήλιαγος τις μέρες του περνᾷ
μέσ' τὰ βαθειὰ παλάτια του καὶ μοναχὰ τὸ βράδυ
βουνὰ καὶ κάμπους τριγυρνᾷ στῆς νύχτας τὸ σκοτάδι.

Κι' ἡ κυρά - Ρήνη ἡ ὁμορφὴ τὸν εἶδε μιὰ βραδιὰ
στοὺς κάστρο ἐμπρὸς νὰ κυνηγᾷ μ' ὀλόφωτο φεγγάρι
κι' ἔνοιωσε ἀγάπη στὴν καρδιὰ γιὰ τ' ἄξιον παλληκάρι.

Ὁ βασιλιάς Ἀνήλιαγος σὰν κάθε βασιλιάς
τώρα κι αὐτὸς ὀλονυχτὶς στὴ χώρα δὲν γυρίζει
σ' ἀγαπημένη ἀγκαλιὰ γυρμένος ξενυχτίζει.

Μὰ στὴ χαρὰ του δὲν ξεχνᾷ τῆς μοίρας τὸ γραφτό
καὶ πρὶν νὰ φέξῃ στοὺς βουνὸ καὶ πρὶν νὰ φέξῃ τ' ἄστρο,
ἀφήνει ταίρι ζήλευτό καὶ φεύγει ἀπὸ τὸ κάστρο.

Τοῦ κάκου τον ρωτᾷ ἡ Κυρά, γιὰ τὶ ἔτσι πρωῒνὰ
τὴν παρατάει μοναχῇ. Ἐκεῖνος δὲν τῆς κραίνει
καὶ μαύρη ζήλεια τυραννᾷ τὴ δόλια Κυρὰ Ρήνη.

Τόσο ποὺ τὶ σοφίζεται ἡ πονηρὴ Κυρά
ὅλους μὲ μιᾶς τοὺς πετεινοὺς τοῦ Κάστρου τῆς σκοτώνει
γιὰ νὰ μὴν νοιώσει μιὰ φορὰ ὁ νιὸς πὼς ξημερώνει.

Ὁ βασιλεὺς Ἀνήλιαγος γελιέται τὴν αὐγὴ
καὶ πρὶν νὰ ρθῇ στὸν Τρίκαρδο κοντὰ στὴν Παλιο - Μάνη
κατάραι! Ὁ ἥλιος εἶχε βγεῖ κι ὁ νιὸς εἶχε πεθάνει.

Ἔτσι λοιπὸν ἡ παράδοσις τοῦ Ἀνήλιαγου βασιλιᾶ ντύθηκε τὸ ποιητικὸ φόρεμα.
Ἐφαχνε ὁ λαὸς τὸν βασιλιά του, στίς Οἰνιάδες ἐρημιὰ καὶ χάος, πουθενὰ ζωντανὴ
ψυχὴ, τότε, εἶπαν, θὰ ζῇ στὰ σκοτάδια, στῆς γῆς τὰ ἔγκατα Ἀνήλιαγος. Τὶ κι ἂν χάρηκε
νιᾶτα, πλούτη, αἶγλη βασιλική, ἔρωτα; Μηδ' αὖτις πρᾶγματα μπροστὰ στὸ φῶς τοῦ
ἥλιου ποὺ στερεῖται τώρα. Ζῇ σὰν νυχτοπλάνο πλάσμα, ποὺ μόλις ἀκούει τὸ πρῶτο
ὄρνιθι τῆς αὐγῆς φεύγει καὶ πάη νὰ χωθῇ στὸ παλάτι του, μὴ τύχη καὶ τὸν δῇ ὁ
βασιλιάς ἥλιος. Ἀνήλιαγος ἦταν ὁ τόπος τῶν Οἰνιάδων (μήπω ὑπὸ ἡλίου ἔωρᾶτο...) ἀνήλιαγος καὶ ὁ βασιλιάς τους.

Πολλοὶ ἀσχολήθηκαν μὲ τὸ μῦθο αὐτὸ τοῦ βασιλιᾶ Ἀνήλιαγου. Πολλοὶ
διερωτήθηκαν, τί νὰ συμβολίζει ἡ παράδοσις αὐτή.

Ὁ Γάλλος Λεὸν Ἐξὲ συμπεραίνει ὅτι προῆλθε ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους θρύλους καὶ μάλιστα ἀπὸ ἐκείνων τῆς πάλης τοῦ Ἡρακλῆ καὶ τοῦ Ἀχελώου γιὰ τὴν Δηϊάνειρα. Ὁ Ν. Πολίτης ὅμως λέγει ὅτι δὲν ἔχει καμμιὰ σχέση. Ὅμοιες παραδόσεις μ' αὐτὴν τοῦ Ἀνήλιαγου βρίσκονται καὶ σὲ πολλοὺς μύθους π.χ. τῶν Κιμμερίων (λαὸν μυθικό ποῦ κατοικοῦσε, κατὰ τὴν Ὀδύσσεια, στὰ πέρατα τῆς γῆς καὶ τοῦ ὠκεανοῦ στὴν εἴσοδο τοῦ Ἄδῃ).

Ὅμως ὁ Τρίκαρδος καὶ οἱ Οἰνιάδες χωρίζονται χρονικῶς μέ 1500 χρόνια ἄρα ποία σχέσις μεταξὺ Ἀνήλιαγης Γῆς καὶ Ἀνήλιαγου Βασιλῆ; Καὶ ὁ Τρίκαρδος ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὸ Κάστρο τῆς κυρά - Ρήνης (ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Πλευρώνας σὲ βουνοπλαγιά τοῦ Ζυγοῦ). Πῶς ἦταν δυνατόν ὁ βασιλιάς νὰ πηγαίνει καὶ νὰ γυρίζει σὲ διάστημα μιᾶς νύχτας μένοντας πολλὰς ὥρες στὴν ἀγαπημένη του; Λέγουν ὅτι ὑπῆρχε σήραγξ ποὺ διέτρεχε ἔφιππος ὁ βασιλιάς, ἀλλὰ τίποτα τέτοιο δὲν βρέθηκε.

Εἶναι λοιπὸν πέρα γιὰ πέρα νοσηρὴ φαντασία χωρὶς ἔχνος ἀληθοφανείας τυλιγμένη σε πέπλο μυστηρίου;

Σπίθες ἀπὸ τὸ ἀνακάτεμα τῆς τέφρας τοῦ θρύλου. Ὁ πυρῆνας τοῦ θρύλου εἶναι ἀληθινὸς οἱ λεπτομέρειες εἶναι πλαστές γιὰτὶ οἱ παραδόσεις τοῦ λαοῦ δὲν εἶναι χωρὶς οὐσία εἶδ' ἄλλως θὰ ἦταν κάρφη ἀχύρου σκορπισμένα ἀπ' τὸν ἄνεμο τῆς Λήθης. Τί σημαίνει λοιπὸν ὁ θρύλος αὐτός;

Ὁ Τρίκαρδος κοντὰ στὰ τείχη τῶν Οἰνιαδῶν ἦταν ἀνθηρὴ πόλις. Τὰ ἐρείπιά της πρέπει νὰ σκεπάσθησαν ἀπὸ τὶς προσχώσεις τοῦ Ἀχελώου καὶ ἔτσι δὲν εὐρέθησαν. Σὲ ἀπόσταση 7-8 χιλιομ. ἀντίπερα - ὑπῆρχε καὶ ἄλλη πόλις ἀκμάζουσα, ὁ Ἀχελῶος. Ἐρείπια αὐτῆς ἀνεκαλύφθησαν σε βάθος 3-4 μέτρων ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους στὸ ρεῦμα τοῦ Ἀχελώου. Καὶ οἱ δύο πόλεις ἀναπτύσσονται καὶ ἀκμάζουν συγχρόνως. Τὸ ὄνομα (Εἰ)Ρήνη εἶναι συνηθέστατο καὶ τὸ κυρά, δηλώνει ψηλὸ ἀξίωμα καὶ ἀριστοκρατικὴ καταγωγή. Λοιπὸν ὁ γιὸς τοῦ βασιλιά Τρίκαρδου καὶ αὐτὴ ἡ κυρά - Ρήνη ἀγαπήθηκαν καὶ βλέπονταν τὴν νύχτα, ὁ δὲ βασιλιάς, ἐπειδὴ ὅλη τὴν νύχτα βρίσκονταν κοντὰ στὴν ἀγαπημένη του, κοιμῶνταν τὸ πρωῒ κι ἔτσι ἔγινε Ἀνήλιαγος.

Τὰ ὑπόλοιπα γεγονότα ἔγιναν ὅπως ἀναφέρει ἡ παράδοσις, μόνο ποὺ τὸν βασιλῆα δὲν τὸν σκότωσε ὁ ἥλιος ἀλλὰ κάποιος ἀντεραστής πιθανῶς ἢ καὶ συγγενὴς τῆς κυρά - Ρήνης ποὺ τὸν εἶδε μέ τό φῶς τοῦ ἡλίου.

Αὐτὴ εἶναι, πιθανῶς, ἡ ἐξήγησις τοῦ θρύλου Το βαθύτερο νόημά του εἶναι τὸ παντοδύναμο κυριαρχικὸ στοιχεῖο τῆς Ἀγάπης, εἶναι ἡ δύναμη τοῦ Ἑρωτᾶ, ποὺ ζηλότυπα ζητᾶ νὰ ὑποτάξῃ τὰ πάντα. Τὸν ὕπνο τὸν φόβο τοῦ κινδύνου καὶ τὸν ἥλιο τὸ φῶς. Ὅλα τὰ θυσιάζει ὁ Ἀνήλιαγος στὸ βωμὸ τῆς Ἀγάπης του.

Τὸ αἶσθημά του αὐτὸ στερεὸ ὅπως οἱ βράχοι τοῦ Τρίκαρδου, φλογερὸ ὅπως ὁ ἥλιος τοῦ Αὐγούστου, ἀγνὸ ὅπως ἡ δροσιὰ τῆς αὐγῆς στὶς πράσινες ὄχθες τοῦ Ἀχελώου, διαποτίζει ὅλη του τὴν ὑπαρξὴ καὶ ἐξ αἰτίας αὐτοῦ μένει σ' ὅλη του τὴ ζωὴ ἀλλὰ καὶ στὸν συγκινητικώτατο ρόλο του σὰν «ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΑΝΗΛΙΑΓΟΣ».

ΕΘΙΜΑ ΓΑΜΟΥ

Σιδηρά Ἀγγελικῆς (Τάξεως ΣΤ')

Συνηθέστατη ἡμέρα τελέσεως γάμων εἶναι ἡ Κυριακή. Ὅλη ἡ προηγουμένη ἐβδομάς ἀφιερώνεται εἰς διαφόρους προπαρασκευάς, αἱ ὁποῖαι γίνονται κυρίως εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης. Σπουδαιότερα πράξεις γινομένη κατὰ τὴν Τετάρτην, εἶναι τὸ «ἀνάπιασμα τῶν προζυμιῶν» τῆς νύμφης καὶ τοῦ γαμβροῦ, μέ τὰ ὁποῖα ζυμώνουν το ψωμί τῶν γάμων. Πρὸς τοῦτο θέτουν τὸ ἀλεύρι ἐντὸς τῆς σκάφης καὶ πετοῦν χρήματα μέσα εἰς τὸ προζύμι, τὸ ὁποῖον προηγουμένως ζυμώνει μιὰ κοπέλλα, ἔχουσα τοὺς γονεῖς τῆς. Κατὰ τὴν ὥραν δέ τῆς «ἀναπιάσεως τῶν προζυμιῶν» τραγουδοῦν:

πυκνοσίτικα εἶν' τὰ ἀλεύρια
καὶ ἀναφράτα εἶν' τὰ προζύμια
καὶ ὁ νιὸς ποὺ τὰ ἀναπιάζει
νὰ ἔχη μάνα καὶ πατέρα
νὰ ἔχη ἀδελφία καὶ ξαδέλφια
νὰ ἔχη σύγγενα μεγάλο

Κατὰ τὴν Παρασκευὴν γίνεται ὑπὸ νέων καὶ νεανίδων ἡ κοπὴ καὶ μεταφορὰ ξύλων καὶ θάμνων ἀπὸ τὸ πλησιέστερον βουνό, τὰ ὁποῖα θὰ χρειασθοῦν διὰ τὴν πυρὰν τῆς ἡμέρας τοῦ γάμου. Ταῦτα μεταφέρονται δι' ἡμιόνων μέ τὴν συνοδείαν πυροβολισμῶν, σημαιῶν καὶ ἀσμάτων καὶ κατόπιν γίνεται συμπόσιον καὶ χορός. Μίαν ἢ δύο ἡμέρας πρὸ τοῦ γάμου, ἢτοι Παρασκευὴν ἢ Σάββατον γίνεται ἡ ἀποστολὴ τῆς προίκας εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ. Κατὰ τὴν ἀποστολὴν, ἀποστέλλονται ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ οἱ «προικολόγοι», οἱ ὁποῖοι φέρουν δῶρα διάφορα διὰ τὴν νύμφην καὶ ἀφοῦ πάραλάβουν τὴν προίκα τὴν φορτώνουν ἐπὶ ἵππων καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὴν μεταφέρουν πομπωδῶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ, ὅπου γυναῖκες καὶ παιδιὰ ρίπτουν ὄρουζαν καὶ τὴν ὑποδέχονται, ἄδουσαι καὶ εὐχόμεναι.

Τὸ Σάββατον συνοδεῖα ἔξ ἀνδρῶν προσκαλοῦν μέ τὴν «τσίτσαν», εἶδος δηλ. βαρελίου μέ οἶνον, στολισμένην μέ ἄνθη, τοὺς συγγενεῖς καὶ ὅλους τοὺς συγχωριανούς. Ἀργὰ τὸ βράδυ ξυρίζουν τὸν γαμβρόν, κατασκευάζουν δέ καὶ τὸ «φλάμπουρο», τὴν σημαίαν δηλαδή, ἢ ὅποια εἶναι μανδήλι μενεξεδὶ ἢ μπλέ ἢ κόκκινο γκρενά ἀπὸ τὰ λεγόμενα δαμασκιὰ, δεμένο εἰς τὴν ἄκρην μακροῦ καλαμιοῦ, τὸ ὅποιον εἰς τὸ ἄκρον φέρει σταυρὸν καὶ εἰς τὰ ἄκρα μπηγμένα πορτοκάλια ἢ μήλα ἢ κυδώνια.

Τὴν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς οἱ μελλόνυμφοι πηγαίνουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ νὰ λειτουργηθοῦν. Ἀκολουθῶς μετὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας οἱ συμπέθεροι συγκεντρώνονται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ καὶ ξεκινοῦν διὰ τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης ἄδοντες:

- Δὸς μου, μαννούλα μ, τὴν εὐχή σου τώρα στὸ κίνημά μου
- Μὲ τὴν εὐχή μου, γιούλη μου καὶ ἀσκέρι ὅσο μπορέσης

Ἡ πομπὴ παίρνει πλέον τὴν νύμφην καὶ κατευθύνεται πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου γίνεται τὸ μυστήριον τῆς στέψεως. Κατόπιν ἡ πομπὴ πηγαίνει εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ, ἐνῶ οἱ συμπεθέροι τραγουδοῦν:

Ἄσπρη κατάσπρη βαμβακιὰ
 ποῦχα στὴ γειτονιά μου
 κι ἦρθε ξένος παντάξενος,
 ἦρθε καὶ μᾶς τὴν πῆρε...

Ὅταν φθάσῃ ἡ νύμφη εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας τοῦ γαμβροῦ στέκεται, καὶ πετᾷ ἓνα μῆλο καὶ ἓνα κουλούρι εἰς τὸν φλαμπουριάρην (τὸν φέροντα τὸ φλάμπουρον) καὶ τρία μῆλα εἰς τὰς γυναῖκας, αἱ ὅποιαι τραγουδοῦν:

Πέζευ μῆλο, πέζευ ρόϊδο
 πέζευ τὸ δροσερό σταφύλι
 δὲν πεζεύω, καμαρώνω
 μέχρι νᾶρθῃ ὁ πεθερός μου
 νὰ μοῦ τάξῃ ἓνα ἀμπέλι
 ἓνα ἀμπέλι, ἓνα χωράφι
 μιὰ μηλιά λουλουδιασμένη.

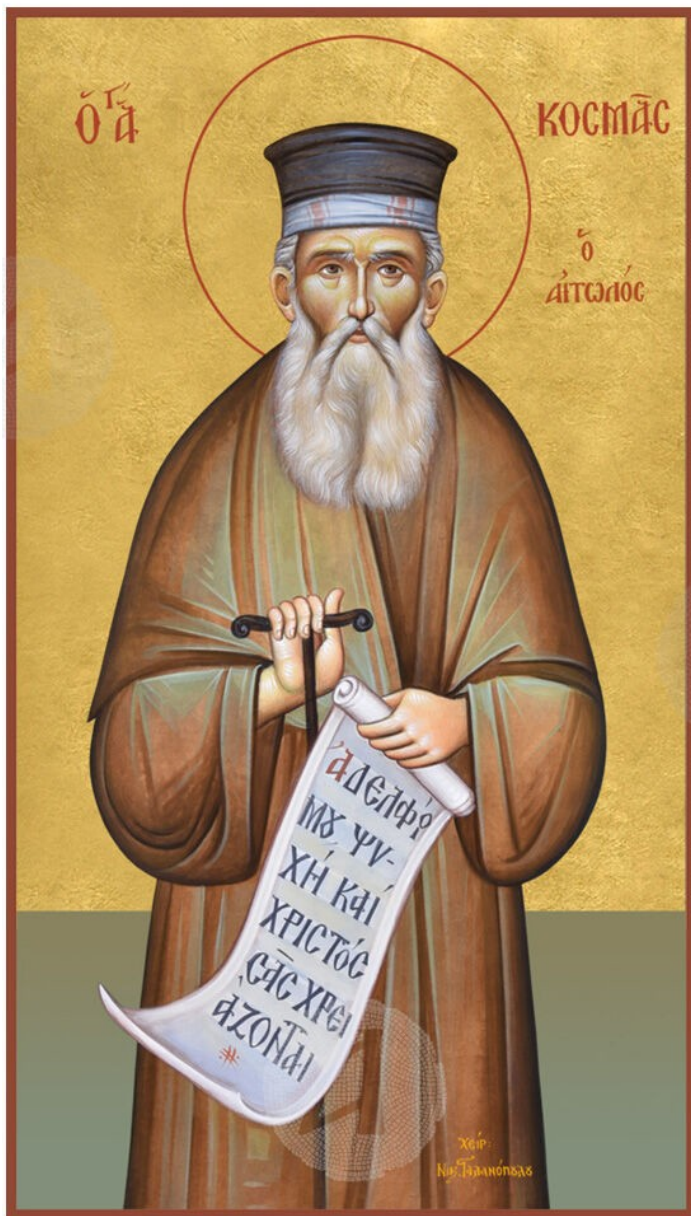
Κατόπιν πατοῦσα ἐπὶ τοῦ κατωφλίου εἰς σιδηροῦν ἀντικείμενον, ἐνῶ οἱ συμπεθέροι τῆς εὐχονται «σιδηροκέφαλη», εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐν τῷ μεταξὺ στρώνονται οἱ τάβλες» καὶ ἀρχίζει τὸ δεῖπνον. Μετὰ τὸ δεῖπνον ἀκολουθεῖ χορὸς, κρατῶν πολλάκις μέχρι πρωΐας. Ἡ γαμήλιος ἐορτὴ συνεχίζεται καὶ κατὰ τὰς ἀκολουθούσας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, τὴν δὲ ὀγδόην ἡμέραν, Κυριακὴν, γίνεται ὁ ἀντίγαμος ἀντιχαρὰ καὶ ἀνταλλάσσονται κατ' αὐτὴν ἐπισκέψεις μεταξὺ τῶν νεονύμφων καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύμφης. Ἡ ἀνταλλαγὴ αὕτη τῶν ἐπισκέψεων καλεῖται καὶ «ἐπιστροφία».

Τὰ ὥς ἄνω ἔθιμα τοῦ γάμου λαμβάνουν χώραν εἰς Δομνίσταν Εὐρυτανίας, ἀναζοῦν δὲ εἰς Κεφαλόβρυσον Αἰτωλικοῦ.

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

Γεωργία Μαρκέτου (Τάξις ΣΤ')

«Ένας καὶ μόνον ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον φλογίζει ὁ θεῖος ζήλος, δύναται νὰ ὠφελήσῃ ὁλόκληρον λαόν», λέγει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Τοιοῦτος μέγας εὐεργέτης τοῦ σκλαβωμένου Γένους μας ἀνεδείχθη μέτῃ χάριν τοῦ Θεοῦ ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, ἀγλαΐσμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ καύχημα τοῦ Ἔθνους μας. Κόσμος ἀρετῶν καὶ σειρὰ ἀτελεύτητος κόπων καὶ μόχθων καὶ κινδύνων χάριν τῆς πίστεως καὶ τῆς δούλης πατρίδος μας ὑπῆρξεν ὁ ἐπίγειος βίος του.

Εἶχε τὸ πῦρ τοῦ οὐρανοῦ μέσα του καὶ τὸ πῦρ τοῦτο ἐπόθει νὰ μεταδώσῃ καὶ στοὺς σκλάβους ἀδελφούς του. Μὲ τὴν θεῖαν χάριν, τὴν εὐγλωττίαν καὶ τὴν πειθῶ του, μέτῃ θερμὴν πίστιν καὶ τὴν ἀρετὴν του ἀνέπτυξε πλουσιωτάτην ἱεραποστολικὴν καὶ κοινωνικὴν δρᾶσιν.

Ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἔζησε (1714-1779) ἦτο πολὺ κρίσιμος διὰ τὸ Ἔθνος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν μας. Ἀμάθεια, θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ κατὰπτωσις, ὁμαδικοὶ ἐξισλαμισμοί, ληστεία, πειρατεία, τυραννία «πικρῆς σκλαβιάς χειροπιαστὸ σκοτάδι» ἐκυριάρχει παντοῦ. Εἰς τὴν Αἰτωλίαν, τὴν Ἀκαρνανίαν, τὴν λοιπὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, τὴν Ἡπειρον, τὴν Μακεδονίαν, τὴν Θράκην καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν

Πελοπόννησον ἢ κατάστασις ἦτο ζοφερὰ καὶ ἀθλία.

Διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ὁμοεθνῶν του δέν ἐδίστασεν, ἐκθέτων εἰς κίνδυνον τὴν ἰδικὴν του σωτηρίαν, νὰ ἀφήσῃ τό εἰς τὴν Μονὴν Φιλοθέου τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἡσυχαστήριόν του, ὅπου ἔζησε 17 ἔτη προπαρασκευαζόμενος διὰ τὸ ἔργον του, καὶ νὰ διασχίσῃ τρεῖς φορές τὸν ἐλληνικὸν χῶρον στηρίζων, θερμαίνων, φωτίζων τὴν «ἀποσταμένη ἐλπίδα» τῶν Ἑλλήνων ραγιάδων. Εἰς τὸν διαρκῶς διογκούμενον

χείμαρρον τοῦ ἀφανισμοῦ τῆς Φυλῆς μας ὥρθωσε τὸ πνευματικόν του ἀνάστημα τεῖχος ἀκατάβλητον καὶ μέ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ κατώρθωσε νὰ γίνη εἰς τῶν πρωτεργατῶν, οἵτινες προητοίμασαν τοὺς σκλαβωμένους πατέρας μας διὰ τὴν μεγάλην ἐκείνην ὥρα τῆς ἐξεγέρσεως τοῦ 1821.

Σὰν θεοφώτιστος μέ τὴν μεγάλην ὀξυδέρκειάν του διέκρινε σαφῶς ὅτι τὸ Ἔθνος μας θὰ ἐσωζέτο ἐκ τοῦ ἀφανισμοῦ μόνον μέ τὴν διαφώτισιν, τὴν ἐκπαίδευσιν, τὴν μόρφωσιν. Βλέπων τὴν ἀμάθειαν, τὴν βαρβαρότητα καὶ τὴν ἀγριότης τὰ, ἡ ὁποία ἐβασίλευε παντοῦ, παραλλήλως πρὸς τὴν θρησκευτικὴν, τὴν κοινωνικὴν καὶ τὴν πνευματικὴν ἐξύψωσιν τῶν ραγιαδῶν ὁμοεθνῶν τοῦ εἰργάσθη ὅσον κανεῖς ἄλλος διὰ τὴν ἵδρυσιν σχολείων. Ἦθελε τὴν ἐκπαίδευσιν δι' ὅλον τὸν κόσμον, δι' ὅλον τὸν λαόν. Ἐπίστευεν ὅτι θεμέλιον τῆς οἰκογενείας, τῆς κοινωνίας, ἀνόρθωσις καὶ σωτηρία τῆς δούλης Πατρίδος ἦτο τὸ σχολεῖον. Δι' αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ κερδηθῶσι τῆς ἀπαιδευσίας οἱ χαμένοι αἰῶνες. Τὸ Ἔθνος ἔπρεπε νὰ φωτισθῇ, διὰ νὰ σκέπτεται ὀρθῶς καὶ ἡξεύρῃ ποὺ βαδίζει. Ὁ φωτισμός καὶ ἡ μόρφωσις θὰ ἔφερον τὸ περιπόθητον λυτρωμόν τοῦ Ἐθνους ἐκ τοῦ ζυγοῦ τῆς δουλείας.

Τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ διατυπωθεῖσαν ἀργότερον ἀλήθειαν ὅτι, «ὅταν τὰ φῶτα τῆς παιδείας λάμψωσιν ἡ δουλεία ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ παύσῃ», κατανοήσας ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐφρόντισε νὰ ἰδουθῶν κατὰ τὸ ἀπὸ τοῦ 1760-1779 χρονικόν διάστημα τοῦ ἐθνοσωτηρίου κηρύγματός του 210 σχολεῖα. Εἰς τὴν πρὸς τὸν ἀδελφόν του Χρῦσανθον ἐπιστολήν του, γραφείσαν ὀλίγον πρὸ τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου του, μεταξύ ἄλλων ἔγραψε: «δέκα σχολεῖα ἐλληνικὰ ἐποίησα διακόσια διὰ κοινὰ γράμματα, τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος καὶ τὸν λόγον μου βεβαιοῦντος διὰ τινων ἐπακολουθησάντων σημείων». Συγκινεῖται κανεῖς μέχρι δακρύων, ὅταν βλέπῃ ἓνα ἱερομόναχον νὰ ἔχῃ μερίση τὴν ἀγάπην του ἐξ ἴσου εἰς τὴν ἄνω, τὴν αἰωνίαν καὶ τὴν ἐπίγειον, τὴν προσωρινὴν Πατρίδα του καὶ νὰ ἀγαπᾷ τοὺς σκλαβωμένους ἀδελφούς του περισσότερον ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του.

Ἴδου τι ἔλεγε διὰ τὴν μόρφωσιν τῶν παιδιῶν: «Νὰ στέλνετε τὰ παιδιὰ σας εἰς τὰ Σχολεῖα καὶ νὰ τὰ παιδεύετε μέ χριστιανικὰ ἥθη. Νὰ κάμνετε τρόπον ἐδῶ εἰς τὴν χώρα, σας διὰ σχολεῖον, νὰ βρῆτε ἓνα διδάσκαλον καὶ νὰ τὸν πληρῶνετε νὰ σᾶς μαθαίνῃ τὰ παιδιὰ σας, ὅτι ἀμαρτάνετε πολὺ νὰ τὰ ἀφήνετε ἀγράμματα καὶ τυφλὰ μόνον καὶ μόνον νὰ φροντίζετε νὰ τοὺς ἀφήνετε πλούτη καὶ ὑποτακτικά. Καλύτερα νὰ τὰ ἀφήνετε φτωχὰ καὶ γραμματισμένα, παρὰ πλούσια καὶ ἀγράμματα. Δὲν πρέπει νὰ εἶναι χωριὸ χωρὶς Σχολεῖο. Ἄν δὲν μπορεῖτε νὰ βάλετε ἰδιαίτερο δάσκαλο στὸ χωριό, ὥς διδάσκη τὰ παιδιὰ σας ὁ Παπᾶς τοῦ χωριοῦ. Τὰ γράμματα εἶναι στολίδι τοῦ ἀνθρώπου. Κι' ἂν δὲν ἐμάθατε οἱ γονεῖς πρέπει νὰ μάθουν τὰ τέκνα σας. Δὲν βλέπετε ὅτι τὸ γένος μας ἀγρίευσε ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν καὶ ἐγίναμεν ὡς θηρία;» Καὶ διὰ νὰ ἐμφυσήσῃ καὶ τὴν πεποίθησιν εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Γένους, ὅταν ἔφευγε ἀπὸ κάθε χωρίον, προσέθετε: «Αὐτό θὰ γίνη μία ἡμέρα ἐλληνικὸ καὶ καλότυχος ὅποιος θὰ ζήσῃ σε κεῖνο τὸ βασίλειο».

Εἰς ἄλλην του ὁμιλίαν μεταξύ ἄλλων ἰδοὺ τι ἔλεγε: «Μάθετε εἰς τὰ τέκνα σας τὰ ἱερὰ γράμματα τὰ δυνάμενα σοφίσαι εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Εἰς τὰ Σχολεῖα γυμνάζονται οἱ ἄνθρωποι καὶ μαθαίνουν καὶ ἡξεύρουν τι εἶναι ὁ Θεός, τι εἶναι ἅγιοι Ἄγγελοι, τί δαίμονες, τι εἶναι κακία, τι εἶναι ἀρετή. Το Σχολεῖον φωτίζει τοὺς ἀνθρώπους, ἀνοίγει τὰ μάτια τῶν χριστιανῶν».

Ἀπ' ὅπου διήρχετο ἡρώτα: «Ἔχετε Σχολεῖον, διὰ νὰ διαβάζουν τὰ παιδιά;» Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀπάντησις ἦτο συνήθως ἀρνητικὴ, ὁ φλογερὸς ἀναγεννητῆς προσέθετε: «Νὰ μαζωχτῆτε ὅλοι νὰ κάμετε ἓνα Σχολεῖον κοινόν, νὰ βάλετε καὶ ἐπιτρόπους νὰ κυβερνοῦν, νὰ βάλετε δάσκαλον, νὰ μαθαίνουν ὅλα τὰ παιδιά πλούσια καὶ φτωχά».

Κατέκρινε ὅσους ὠμίλουν τὴν Βλαχικὴν ἢ τὴν Ἀλβανικὴν καὶ συνεβούλευε παντοῦ ὅλοι ὡς Ἕλληνες νὰ ὁμιλοῦν μόνον τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. «Ὅποιος ἄνδρας, ἔλεγεν, ἢ γυναικα ὑπόσχεται μέσα εἰς τὸ σπίτι του νὰ μὴν κουβεντιάξῃ ἀρβανίτικα, ἅς σηκωθῇ ἐπάνω νὰ μοῦ τὸ εἰπῇ καὶ ἐγὼ νὰ πάρω ὅλα του τὰ ἁμαρτήματα εἰς τὸν λαιμόν μου ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅπου ἐγεννήθη ἕως τώρα καὶ νὰ βάλω καὶ ὅλους τοὺς χριστιανοὺς νὰ τὸν συγχωρήσουν καὶ νὰ λάβῃ μίαν συγχώρησιν, ὅπου ἂν ἔδινε χιλιάδες πουργιά δὲν τὴν ἐματάβρισκε».

Καὶ ὁ Περραιβὸς μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρει: «Μανθάνω παρὰ τοῦ φίλου μου Κ. Ἀσωπίου ὅτι καὶ ἄλλο καλὸν χρωστεῖται εἰς τὸν ἅγιον τοῦτον ἄνδρα. Οὐκ ὀλίγα δηλ. χωρία τοῦ Ζαγορίου, τούτου προτροπῇ καὶ διδασκαλίᾳ, ἀφήσαντα τὴν μέχρι τότε λαλουμένην βλαχικὴν γλῶσσαν, ἔλαβον κατὰ μικρὸν τὴν Ἑλληνικὴν, τὴν ὁποίαν μέχρι τῆς σήμερον ἔχουσι».

Διὰ τοῦτο δικαίως ὁ ἑλληνικὸς λαὸς τὸν ἀγάπησε μέ τὴν ψυχὴν του καὶ τὸν ἐτίμησεν ὡς ἅγιον. Ὅταν ἐξερράγη ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1821 οἱ ἀγωνιζόμενοι Ἕλληνες ἐζήτησαν τὴν βοήθειάν του λέγοντες: «Βόηθα μας, Ἅγιε Γιώργη, καὶ σύ, Ἅγιε Κοσμᾶ, νὰ πάρουμε τὴν Πόλιν καὶ τὴν Ἀγίαν Σοφίαν».

Ζωντανὴ παραμένει ἀκόμη, ἂν καὶ ἔχουν περάσει δύο αἰῶνες, εἰς ὅλους τοὺς ἑλληνικοὺς τόπους ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐπέρασεν ἡ ἀνάμνησις τῆς διδασκαλίας του. Εἰς πολλὰ μέρη θὰ ἴδῃ προσκυνητάρια καὶ ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι ἐκτίσθησαν εἰς τὴν θέσιν τῶν σταυρῶν, τοὺς ὁποίους ἔστησεν ὁ Ἅγιος, καὶ θ' ἀκούσῃ νὰ ὁμιλοῦν διὰ τὰς ὑποθήκας, τὰς προφητείας καὶ τὰ θαύματά του. Μαζί μέ τοὺς χαρακτηρισμοὺς τοῦ ἱερομάρτυρος καὶ ἱεραποστόλου, τοῦ ἀνήκει καὶ ὁ τίτλος τοῦ ἐθνομάρτυρος καὶ τοῦ ἐθναποστόλου. Ὁλόκληρος ἡ Ἑλλάς δύναται νὰ καυχᾶται διὰ τὸ ἄξιον τοῦ το τέκνον της. Ἰδιαιτέρως ὅμως δικαιούται νὰ ὑπερηφανεύεται ἡ Αἰτωλοακαρνανία, ἡ ὁποία τὸν ἐγέννησε. Καὶ σήμερον, ὅτε τὰ ξένα ἀήθη ἤθη ἔχουν κατακλύσει τὸν δύσμοιρον τόπον μας, ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Αἰτωλοακαρνανία ἔχουν ἀνάγκην νέων Κοσμάδων ἢ ἀνάδειξις τοιούτων φωτεινῶν διδασκάλων, τοιούτων ἡρώων τοῦ πνεύματος, τῆς ἀρετῆς τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος θὰ εἶναι ἡ μεγαλυτέρα τιμὴ καὶ δόξα εἰς τὸν Ἅγιον Κοσμᾶν τὸν Αἰτωλὸν.

Ο ΛΟΡΔΟΣ ΝΟΕΛ ΒΥΡΩΝ

Γαλάνη Χρυσούλας (Τάξεως Ε' 1)

Ὁ Λόρδος Βύρων εἶναι μία ἐκ τῶν μεγαλυτέρων προσωποποιήτων, ἡ ὁποία ἀνεφάνη κατὰ τον δέκατον ἔνατον αἰῶνα.

Τὸν διέκρινεν ἡ ὑπέρμετρος ἀγάπη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῶν λαῶν καὶ ἡ ποιητικὴ δραστηριότης.

Ἡ δυνατὴ προσωπικότης τοῦ Βύρωνος ἔδωσε μορφὴν εἰς τὸν δέκατον ἔνατον αἰῶνα καὶ ἔγινεν ὁ ὁδηγὸς ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας λόγω τοῦ φλογεροῦ του πάθους διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀλήθειαν.

Ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὴν Βυρωνικὴν ποίησιν, αὕτη ἦτο μοναδική ὄχι μόνον εἰς τὴν Ἀγγλικήν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παγκόσμιον λογοτεχνίαν. Εἰς τὰ ποιήματα ὑπῆρχον διάχυτα τὰ συναισθήματα τοῦ ποιητοῦ, αἱ ιδέαι του, ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ πρόκλησις, ἡ ἀνυποταγὴ καὶ τὸ σκάνδαλον.

Τὸ ἔργον του εἶναι πρᾶξις. Καὶ ἡ πρᾶξις εὐρίσκεται ὑπεράνω ὅλων, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν ποίησιν.

Μία τοιαύτη προσωπικότης ἦτο φυσικόν νὰ γοητευθῇ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Ἐκεῖνα δὲ τὰ ὁποία συνεχίνησαν περισσότερο τὸν Βύρωνα ἦσαν αἱ φυσικαὶ καλλοναὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ ἡρωϊκοὶ ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἀπελευθέρωσίν των.

Ὁ Βύρων εἶχε πλέον ἀποφασίσει νὰ ἀγωνισθῇ εἰς τὸ αἱματόβρεκτον πεδίον τοῦ ἀγῶνος, χάριν τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν προσφέρων τὰ πάντα: πνεῦμα, ἐνέργειαν, ἀγάπην, περιουσίαν, ἀκόμη δὲ καὶ τὴν ζωὴν τοῦ πρὸς θεμελίωσιν τοῦ ἔργου του.

Ἐγνώρισεν τοὺς Ἕλληνας, τοὺς ἠγάπησεν, ὕμνησε τὴν πατρίδα των μὲ τὴν ποιητικὴν του ὀξύδερκειαν καὶ εἶχε διακαῆ τὸν πόθον διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν των.

Ἐγνώρισεν ἐπίσης καὶ τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς ἐχαρακτήρισεν ὡς ἀπολιτίστους καὶ «ἀσυνταίριαστους» εἰς τὴν περίφημον χώραν τῆς ἀνδρείας, τῆς τέχνης καὶ τῆς σοφίας.

Ἡ δρᾶσις του εἰς τὴν Ἑλλάδα ἤρχισε τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1823 διὰ τῆς συνεργασίας του μὲ τὸ Φιλελληνικὸν Κομιτάτον τοῦ Λονδίνου Τὴν 30ην Ἰουνίου ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔχων μαζί του τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὸν ἀγῶνα.

Εἰς τὸ Μεσολόγγιον ἔφθασε ὁ Βύρων τὴν 5η Ἰανουαρίου τοῦ 1824.

Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ Βύρωνος εἰς τὸ Μεσολόγγιον ὑπῆρξε πανήγυρις ἐλπίδων καὶ ἐνθουσιασμοῦ.

Τὴν 12ην Ἰανουαρίου ἀπεδέχετο τὸν διαβιβάσθέντα εἰς αὐτὸν διορισμὸν ὡς ἀνωτάτου στρατιωτικοῦ καὶ πολιτικοῦ ἀρχηγοῦ, ἀμέσως δὲ κατήρτισε σῶμα 600 Σουλιωτῶν τοὺς ὁποίους ὁ ἴδιος ἐμισθοδότει.

Ἀλλὰ ἡ κατάστασις δέν ἦτο τοιαύτη ὥστε νὰ εὐχαριστῇ τὸν Βύρωνα. Καθὼς δέ ἦτο πικρόχολος καὶ νευρικός ἡρεθίζετο ἀπὸ τὰ ἐπεισόδια τῆς ἀπειθαρχίας, τῶν ἐρίδων, τῆς φιλοπρωτείας.

Ὅλα αὐτὰ ἐπέδρασαν ὀλεθρίως ἐπὶ τῆς υἱείας του καὶ τὴν 19ην Ἀπριλίου ἀπέθανεν.

Ἡ ζωὴ του ἦτο πολὺ μικρᾶς διαρκείας. Ἀλλὰ ἡ ποίησις καὶ ἡ φυσιογνωμία του δέν εἶχε τὴν τύχην τῆς ζωῆς του.

Ἡ ποίησις καὶ ἡ προσωπικότης του θὰ μείνουν αἰώνια στὴν μνήμην τῶν ἀνθρώπων, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἐλεύθεροι.

www.pentalofo.gr

I. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥΣ

Καρβέλη Ἑρμιόνης (Τάξεως Ε')

Θὰ ἦτο παράλειψις ἂν εἰς τὸ πρῶτο ξεκίνημά μας μὲ τὸ μικρὸ αὐτὸ πρωτόλειο μας, τὸ μαθητικὸ περιοδικὸ δὲν ἐτιμούσαμε τὸ ὄνομα τοῦ λογοτέχνου I. Μ. Παναγιωτόπουλου.

Πρῶτα ἀπὸ συμπατριωτικὴ ὑποχρέωσι καὶ δεύτερα γιὰτὶ εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους λογοτέχνας κριτικοὺς καὶ ποιητὰς τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος. Τὸ ὄνομά του τιμᾷ τὴν Ἑλληνικὴν λογοτεχνίαν. Τιμᾷ δὲ ἰδιαιτέρως τὸ Αἰτωλικό, τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα ὅπου γεννήθηκε τὸ 1901. Ἐφυγε γιὰ τὴν Ἀθήνα πολὺ ἐνωρίς πιεζόμενος ἀπὸ μιὰ ἐσωτερικὴ παρόρμησι νὰ σπουδάσῃ καὶ νὰ καλλιεργήσῃ τὸ λογοτεχνικὸ του ταλέντο.

Μετὰ τὶς πανεπιστημιακὲς του σπουδὲς στὴ φιλοσοφικὴ σχολὴ τῶν Ἀθηνῶν ἤσκησε τὸ λειτούργημα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ. Τὸ 1923 κάνει τὴν πρώτη του ἐμφάνισι στὰ νεοελληνικὰ γράμματα μὲ ποιήματα καὶ κριτικὰ σημειώματα. Εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πολυταξιιδεμένους συγγραφεῖς καὶ λογοτέχνας. Ταξίδεψε στὴν Εὐρώπῃ καὶ στὴν Ἀνατολὴ καὶ ἔγραψε πολλὰ ταξιδιωτικὰ βιβλία ποὺ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν γλαφυρότητα τῆς γλώσσας καὶ τὴν λεπτομέρεια τοῦ κάθε τόπου ἀσκεῖ καὶ μιὰ λεπτὴ κριτικὴ πάνω στὰ ἥθη, τὶς παραδόσεις καὶ τὰ κοινωνικὰ συστήματα τῶν χωρῶν ποὺ ἐπεσκέφθηκε.

Τιμήθηκε μὲ τὸ ἔπαθλο Παλαμᾶ τὸ 1947 καὶ τὸ 1957 πῆρε τὸ πρῶτο βραβεῖο μυθιστορήματος. Εἶναι πολυγραφώτατος καὶ ἀσχολήθηκε μὲ ὅλα τὰ εἴδη λόγου. Ἄν διαβάσῃ κανεὶς τὸ τραγούδι τοῦ νεκροῦ πατέρα, ἐρμηνεύει τὸν ἐσωτερικὸ κόσμον καὶ τὰ συναισθήματα τῆς ψυχῆς τοῦ ποιητοῦ. Ἔτσι ἐξηγεῖται καὶ ἡ νοσταλγία ποὺ ἔχει γιὰ τὴ γενέτειρά του. Ἐρχεται κάθε χρόνο τὸ Πάσχα νὰ συναντήσῃ τοὺς παλιοὺς φίλους του νὰ συζητήσῃ γύρω ἀπ' τὰ παλαιὰ καὶ νὰ ξεπληρώσῃ ἴσως ἓνα χρέος πρὸς τὴν πατρίδα του καὶ τὴν μνήμην τῶν γονέων του. Το χρέος πρὸς τὸν τόπον ποὺ τὸν γέννησε καὶ τοῦδωσε τὰ πρῶτα φτερὰ γιὰ τὸ πέταγμα στὰ ὕψη τοῦ πνεύματος καὶ τῆς λογοτεχνίας.

Φύσις συναισθηματικὴ κινεῖται σε κόσμους εὐγενικῆς νοσταλγίας μὲ συγκρατημένη αἴσθησι ματαιότητος δίδοντας στὰ εἴδη τοῦ λόγου ἓνα λυρισμὸ ποὺ ἐξηγεῖ τὴν ἐσωτερικὴ δομὴ τῆς ψυχῆς του.

Καμάτης τῆς ζωῆς, ἀκούραστος στὸ πνεῦμα προσπαθεῖ ἀκόμα νὰ κάνῃ πιὸ πλούσια τὴν πνευματικὴ του προσφορά. Μουσουργὸς στὴ ποίησι, ζωγράφος στὶς εἰκόνες τῆς ζωῆς, γλύπτης στὴ κριτικὴ του, προσπάθησε νὰ δώσῃ ὅ,τι ἀληθινὸ, ὅ,τι γνώριμον ὑπῆρχε μέσα στὸ δουλεμένο ὕλικό, ν' ἀπλώσῃ τὴν ὁσφρησί του σὲ κάθε λεπτομέρεια καὶ νὰ πλησιάζῃ τὸ πνεῦμα τῶν ποιητῶν μὲ μιὰ ἄνεση ποὺ θυμίζει ἓνα παλιὸ συνηθισμένο ἐπισκέπτη στὸ σπίτι του.

Τὸ ἔργο του το διακρίνει ὁ στοχασμὸς, ἡ παρατήρησι καὶ ἡ πλατεία μάθησι. Ἐγραψε ποιήματα, μυθιστορήματα, πεζογραφήματα καὶ κριτικὰ δοκίμια.

Στὰ 1921 τύπωσε σε τόμον τὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Παλαμᾶ, ὅπου ἀναλύει τὸ ἔργο του καὶ τὴν προσωπικότητά του. Στὰ 1943-1949 δημοσίευσε τοὺς πέντε τόμους «Τὰ πρόσωπα καὶ τὰ κείμενα» ποὺ περιέχουν ὅλα τὰ θέματα τῆς πνευματικῆς μας γενειᾶς. Στὰ 1954 «Στοχασμοὶ καὶ ὁ λόγος». Εἶναι δυὸ τόμοι δοκιμίων ποὺ ἐξετάζει τὸ

σύγχρονο πνεῦμα καὶ τὶς ἐπιδιώξεις τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. Στὰ 1945 τὰ μυθιστορήματα «Ἀστροφεγγιά» καὶ «Χαμοζωή». Στὸ πρῶτο ἐξετάζει πῶς μεγάλωσε ἡ Ἑλληνικὴ γενεὰ στοὺς πολέμους καὶ στὸ δεύτερο τὴν περιπετειώδη ζωὴ τῶν φτωχάνθρώπων.

Ὁ Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος ἐκτὸς ἀπὸ τὰ παραπάνω ἔργα του ἔχει ἀκόμα μιὰ πλούσια συλλογὴ ποιημάτων, μυθιστορημάτων καὶ κριτικῶν δοκιμίων. Δὲν τέλειωσε ἀκόμη ἡ πνευματικὴ του ἐργασία καὶ ἴσως γρήγορα ἢ ἀργὰ πλουτίσει τὴν ἀνωτέρω συλλογὴ του μέ μιὰ νέα προσφορὰ ἔργων του δίδοντας σὲ μᾶς τὴν εὐκαιρία νὰ τὸν ἀγαπήσουμε περισσότερο σὰν συγγραφέα καὶ ποιητὴ.

www.pentalofo.gr

ΧΩΡΙΣ ΤΙΤΛΟ

Βασιλικῆς Μπερσίμη (Τάξεως Β' 2)

Ἦτο δειλινό. Τό ἀεράκι, δροσερό, δροσερό, φυσοῦσε ἀπὸ τὸ νότο, ἀπὸ τὰ ἀνοικτὰ τοῦ Πατραϊκοῦ κόλπου καὶ φούσκωνε τὰ πανιὰ τοῦ καϊκιοῦ, ποὺ διέσχιζε τὰ γαλανὰ νερὰ τοῦ βαθιοῦ αὐλακιοῦ ποὺ ἐνώνει τὴ θάλασσα τοῦ Μεσολογγίου μέ τοῦ Αἰτωλικοῦ. Ὁ χρυσὸς δίσκος τοῦ ἡλίου «δύων ὀπισθεν» τοῦ δασωμένου «Κατσᾶ» ἦτο ἀκόμη ἐπάνω ἀπὸ τὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ αὐτοῦ καὶ ἔστελνε τις τελευταῖες χρυσές ἀκτίνες του στὰ μυρωμένα περιβόλια, τὰ ὁποῖα ἀπλώνονται κάτω στὶς πλαγιές τοῦ καταπράσινου ἀπὸ τὰ σχοῖνα καὶ τις κουμαριές «Κατσᾶ» καὶ πιὸ πέρα στὰ τενάγη ποὺ ξανοίγονται, μέχρι τὸ αὐλάκι ποὺ διέσχιζε τὸ καῖκι.

Τὰ ἀκίνητα σὰν τὴν λίμνη νερὰ του γυάλιζαν ἀπὸ τις τελευταῖες ἀκτίνες τοῦ ἡλίου. Τριγύρω ἄλλοῦ σκιές, ἄλλοῦ ἀναλαμπές, ἔδειχναν πὼς ἀποσύρεται σιγά - σιγά ἡ ἡμέρα γιὰ νὰ δώσῃ τὴ θέσιν της στὴ νύχτα ποὺ θὰ σκέπαζε σέ λίγο τὴ φύσιν. Γλιστράει ἐπάνω στὰ νερὰ τοῦ βαθιοῦ αὐλακιοῦ τὸ καῖκι μέσα σε μιὰ ροδόχρωμη φύσι, σέ ἓνα εἰδυλλιακὸ δειλινό. Καὶ ξαφνικά το ἀεράκι φέρνει ἀπὸ ἀπόστασι ὀλίγων ἑκατοντάδων μέτρων «τὸν γλυκὺν ἦχον κώδωνος». Εἶναι τὸ ἐρημικὸ ἐκκλησάκι, ἐπάνω στὸν καταπράσινο λοφίσκο κοντὰ στὴ θάλασσα.

Ὁ Ἅγιος Νικόλαος «ἡ γλυκότερη τοῦ ναύτου παραμυθία, τῶν θαλασσῶν ὁ Ἅγιος».

Σὰν θαλασσινὸς Ἅγιος δὲν μποροῦσε νὰ εἶναι παρὰ κοντὰ στὴ θάλασσα. Βλέπει τοὺς ναυτιλλομένους, τοὺς παρακολουθεῖ, τοὺς προστατεύει. Ἐκεῖ μέσα παραστέκει μέ τὸ «πρᾶον πρόσωπόν του». Τὸ ἀεράκι φουσκώνει τὰ πανιὰ τοῦ καϊκιοῦ. Φέρνει τὸν ἦχο ἀπὸ τὸ σήμαντρο τοῦ Ἁγ. Νικόλα. Ὁ καπετάνιος τοῦ καϊκιοῦ καὶ οἱ τρεῖς ναῦτες του στὸ ἄκουσμά του σταυροκοποῦνται καὶ ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς ναῦτες γυρίζει πρὸς τὴν δύσι, πρὸς τὸ μοναστήρι. Τοῦ φαίνεται ὅτι ἡ ἀνταύγεια ἀπὸ τὰ κρυστάλλινα παραθυράκια του εἶναι τὸ βλέμμα τοῦ Ἁγίου ποὺ τοὺς παρακολουθεῖ. Δακρύζει, γονατίζει καὶ κάνει τὸ σταυρὸ του συνέχεια. Θυμᾶται τὴ νύκτα, ποὺ φοβερὴ τρικυμία θὰ τὸν ἔστελνε στὰ βάθη τοῦ ὠκεανοῦ μαζί μέ τὸ καράβι, ὅταν ἦταν ναύτης ἐὰν δὲν τὴν ἐδάμαζε ὁ Ἅγιος τῶν Θαλασσῶν ποὺ τὸν εἶχε καλέσει εἰς βοήθειάν του. Ἀκούει τὸ σήμαντρό του νὰ κτυπᾷ καὶ τὴν στιγμὴ αὐτὴ φαντάζεται «τὸν Ἱεράρχη διάβροχον καὶ τὸ κοντὸν λευκὸν γένειόν του νὰ στάζῃ θάλασσα» ὅταν τὸν ἔσωζε. Δάκρυα γεμίζουν τὸ πρόσωπό του ποὺ κρατᾷ συνέχεια πρὸς τὴν δύσιν.

Ο ΠΛΑΤΩΝ ΩΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΣ

Τζώτζου Θεοδώρας (Τάξεως Ε')

Αί θαυμάσιαι φιλοσοφικαί θεωρίαι τοῦ Πλάτωνος, αἵτινες ἀναπτύσσονται εἰς τὰ 36 διασωζόμενα ἔργα του, ἔχουν ἐξασφαλίσει εἰς τοῦτον τὸν τίτλον τοῦ μεγίστου φιλοσόφου πάντων τῶν λαῶν καὶ τῶν αἰώνων.

Ὁ Πλάτων ὑπῆρξε βαθυστόχαστος Ἕλλην φιλόσοφος, καταγόμενος ἐκ πλουσίας καὶ ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας τῶν Ἀθηνῶν. Ἠκολούθησε τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωκράτους καὶ ἐπεσκέφθη τὰ τότε σπουδαιότατα πνευματικὰ κέντρα, ἥτοι: τὴν Μεγάλην Ἑλλάδα καὶ Αἴγυπτον. Τὰς γνώσεις ἃς ἀπέκτησεν, ἀξιοποίησεν ἐπιστρέψας ἐν Ἑλλάδι καὶ ἰδρύσας φιλοσοφικὴν σχολήν, ἣτις ὠνομάσθη Ἀκαδημία.

Ἡ φιλοσοφία του, Πλατωνικὴ καλουμένη, διαιρεῖται εἰς τρία τμήματα: 1) τὴν διαλεκτικὴν, 2) τὴν φυσικὴν καὶ 3) τὴν ἠθικὴν.

1) Ἡ διαλεκτικὴ ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἐπίγνωσιν τῶν ἰδεῶν, αἵτινες ἀποτελοῦν τὸ κέντρον τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας. Τὸ ὅλον Πλατωνικὸν σύστημα βασίζεται ἐπὶ τῶν ἐννοιῶν τοῦ Σωκράτους κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἀληθὴς γνῶσις ἀποκτᾶται διὰ τῆς ἐρεύνης τῆς οὐσίας τῶν ὄντων. Αἱ ἰδέαι εἶναι οὐσίαι ἀμετάβλητοι καὶ αὐθυπόστατοι, θεώμεναι μόνον διὰ τοῦ νοῦ. Μέγας εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἰδεῶν. Ἡ ἰδέα ὅμως τοῦ ἀγαθοῦ, ἣτις συμπίπτει πρὸς τὸν Θεὸν εἶναι ἡ ὑψίστη καὶ διέπει ὅλας τὰς ἄλλας.

2) Ἡ φυσικὴ. Ὁ Θεὸς κατεσκεύασε τὸν κόσμον ἀποβλέπων εἰς τὰς ἰδέας ὡς παραδείγματα. Κατ' ἀρχὰς ἐδημιουργήθη ἡ ψυχὴ τοῦ κόσμου, στοιχεῖα τοῦ ὁποίου εἶναι τὸ πῦρ, ὁ ἀήρ, τὸ ὕδωρ καὶ ἡ γῆ. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν τοῦ κόσμου πρὸς τὰς ἰδέας ὁ Πλάτων λέγει ὅτι αἱ ἰδέαι εἶναι «παροῦσαι ἐν τοῖς οὐσι ἅτινα μετέχουσιν αὐτῶν. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ φορεὺς τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἡ κινητήριος δύναμις τοῦ σώματος καὶ συγχρόνως ἀθάνατος. Περιλαμβάνει δὲ τρία εἶδη: τὸ λογιστικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἔδραν του εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ κοινωνεῖ τῶν ἰδεῶν, τὸ θυμοειδές, εἰς τὸ στήθος, ὁδηγοῦν πρὸς τιμὰς, δόξαν, δύναμιν καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν ἐν γαστρὶ, τείνον εἰς τὰ φαγητὰ καὶ εἰς τὰ ποτά.

3) Ἡ ἠθικὴ του συνδέεται στενῶτα πρὸς τὰς μεταφυσικὰς ἀρχάς. Ἐπίστευεν ὅτι, σκοπὸς καὶ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἐξομοίωσις καὶ ἡ καταλλαγὴ του μετὰ τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς καλλιιεργείας τῶν ἀρετῶν τῆς ψυχῆς. Κατὰ τὴν Χριστιανικὴν ἀντίληψιν ὁ ἀνθρώπος ἔχει τὸν αὐτὸν προορισμόν, ἥτοι, ἀξιοποιῶν τὰ τάλαντα τὰ ὁποῖα ἐχάρισεν εἰς τοῦτον ὁ Δημιουργὸς νὰ τείνη πρὸς ἐξομοίωσιν μετ' αὐτοῦ.

Κατὰ τὸν Πλάτωνα, αἱ ἀρεταὶ τῶν τριῶν εἰδῶν τῆς ψυχῆς εἶναι: τοῦ λογιστικοῦ, ἡ φρόνησις καὶ ἡ σοφία, τοῦ θυμοειδοῦς, ἡ ἀνδρεία καὶ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, ἡ σωφροσύνη. Ἡ δὲ ἀρμονία τῶν τριῶν εἰδῶν τῆς ψυχῆς ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς τετάρτης ἀρετῆς, τῆς δικαιοσύνης.

Πιστεύει ἀκραδάντως, ὅτι ἡ θρησκεία πρέπει νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένη ἀπὸ πᾶν μυθολογικῶν στοιχείον, ἀνῆθικον, ἄπρεπον καὶ οὐδὲν ἄρμόζων εἰς τοὺς θεοὺς. Ἐπίσης κατακρίνει τὴν ἀνῆθικον ἀπεικόνισιν ἀπάντων τῶν θεῶν.

Χαρακτηριστικὸν τῆς διδασκαλίας τοῦ Πλάτωνος εἶναι ἡ μεγάλη ἀγάπη καὶ ἐκτίμησις, τὴν ὁποίαν ἔτρεφε πρὸς τὴν μαθηματικὴν ἐπιστήμην. Τὰ μαθηματικὰ ἐδιδάχθη ἀπὸ τὸν μαθηματικὸν Θεόδωρον τὸν Κυρηναῖον. Ὑπῆρξεν ὁμῶς καὶ μαθητὴς τοῦ τελευταίου τῶν Πυθαγορείων, Ἀρχύτας τοῦ Ταραντίνου, μνηθεὶς οὕτως εἰς τὰ μυστικὰ τῆς Πυθαγορείου Σχολῆς.

Εἰς αὐτὸν τὸν Πλάτωνα ὀφείλεται τὸ γεγονὸς ὅτι, ἡ ἐστία τῆς γνώσεως ἀφοῦ περιεπλανήθη, ἐσταθεροποίησε τὴν ἔδραν τῆς εἰς Ἀθήνας καὶ ἔλαβε νέαν δύναμιν.

Ὁ Πλάτων δὲν ἔκαμε μαθηματικὰς ἀνακαλύψεις, ἀλλὰ ἐτελειοποίησε πολλὰς μεθόδους ἐρεῦνης τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης. Ἔδωκε μεγίστην σημασίαν εἰς τοὺς ἀκριβεῖς ὁρισμοὺς καὶ τοῦτο εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς ἐπιστήμης τῶν Μαθηματικῶν, διότι εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους τομεῖς τῆς γνώσεως ἀπαντῶνται ἔννοια ἀτελῶς ἢ οὐδόλως ὀριζόμεναι.

Εἰς τὸν Πλάτωνα ἀποδίδεται τὸ «ἀεὶ ὁ Θεὸς γεωμετερεῖ» τὸ ὁποῖον διεκλήρυττε πάντοτε μὴ παύων νὰ ἐπαινῇ τὴν παιδευτικὴν ἀξίαν ταύτης τῆς ἐπιστήμης. Συνιστοῦσε δὲ μὲ τόσῃν θέρμῃ τὴν μελέτην καὶ τὴν σπουδὴν τῆς, καὶ εἶχε γράφει εἰς τὸ ὑπέρθυρον τῆς σχολῆς τοῦ τὸ περιώνυμον: «μηδεὶς ἀγεωμέτρητος εἰσίτω».

Εἰς ἐπιστολὴν τοῦ πρὸς τὸν μαθητὴν τοῦ Λεωδάμαντα τὸν Θάσιον ἐκθέτει τὴν γενικὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς τὴν ἀναλυτικὴν μέθοδον. Ἡ μέθοδος αὕτη, ὅταν ἐφαρμόζεται εἰς θεώρημα, τὸ μετασχηματίζει διαδοχικῶς εἰς σειρὰν ἄλλων ἰσοδυνάμων, τὸ τελευταῖον ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι γνωστὸν. Ἐὰν λοιπὸν κάθε ἐνδιάμεσος πρότασις εἶναι ἀντιστρεπτὴ τότε δυνάμεθα ἐργαζόμενοι κατ' ἀντίστροφον πορεία νὰ φθάσωμεν ἐξ ἑνὸς γνωστοῦ θεωρήματος εἰς τὸ ἀποδεικτέον. Ὁμοία ἐργασία ἀκολουθεῖται εἰς τὴν λύσιν προβλήματός τινος. Ἡ μέθοδος αὕτη εἶχεν ἐφαρμοσθῇ πρὸ τοῦ Πλάτωνος, ἀλλ' οὗτος διετύπωσε ταύτην μὲ γενικοὺς ὅρους καὶ τὴν διεσάφησε.

Ὁ Πλάτων ἐγνώριζε τὰς κυριωτέρας ιδιότητες τῶν προόδων καὶ συνέβαλε τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἔρευναν καὶ χρῆσιν τῶν γεωμετρικῶν τόπων.

Ἐκ, προσφάτως ἀνακαλυφθέντος, χειρογράφου τοῦ Ἡρωνος προκύπτει ὅτι, ὁ Πλάτων, εἶχε γνῶσιν δύο ἡμικανονικῶν δεκατετραέδρων στερεῶν ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓν περιωρίζετο ἀπὸ 8 τρίγωνα καὶ 6 τετράγωνα, τὸ δὲ ἄλλο ἀπὸ 8 τετράγωνα καὶ 6 τρίγωνα. Ἀνεῦρεν ἐπίσης τὰ πέντε κανονικά πολύεδρα ἥτοι τετράεδρον, ἑξάεδρον, ὀκτάεδρον, δωδεκάεδρον, εἰκοσάεδρον, τὰ ὁποῖα διετήρησαν τὸ ὄνομα «Πλατωνικά στερεά».

Τέλος εἰς τὸν Πλάτωνα ἀποδίδεται - ὑπὸ τοῦ Πάππου - εἰδικὴ διάταξις ἐπιτρέπουσα μηχανικῶς τὴν παρεμβολὴν δύο μέσων ἀναλόγων μεταξὺ δοθέντων μηκῶν.

Ἐν συμπεράσματι δὲ θὰ ἡδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ Πλάτων εἶναι ὁ ἀκραιφνέστερος καὶ γνησιώτερος τύπος τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας ὥς καὶ ἡ ἰδανικὴ μορφή τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ

Σιδηρᾶ Ἀγγελικῆς (Τάξεως ΣΤ')

Ἡ ὑπόθεσις τῆς τραγωδίας τοῦ Σοφοκλέους «Ἀντιγόνη» εκτυλίσσεται εἰς τὰς ἀρχαίας Θήβας. Ὁ βασιλεύων τὴν πόλιν Κρέων, ἀσυγκίνητος καὶ σκληρὸς διατάσσει: «Οὐδεὶς κτερίζει τὸν νεκρὸν».

Προβαίνει εἰς τὴν ἐνέργειαν ταύτην πρὸς περιφρόνησιν καὶ τιμωρίαν τοῦ ἐναντίου τῆς πατρίδος βαδίσαντος καὶ μόλις πρὸ ὀλίγου φονευθέντος βασιλόπαιδος, Πολυνείκους, διότι θεωρεῖ τοῦτον ἐχθρὸν τῆς πολιτείας του. Τὸ ἀποτρόπαιον τοῦτο κήρυγμα συνταράσσει ἐκ θεμελίων τὰς ψυχὰς ὅλων τῶν Θηβαίων. Μολονότι ὁ ὀρθὸς λόγος, τὰ ἀνθρώπινα, τὰ ἀδελφικά καὶ τὰ θεῖα καθήκοντα συνηγοροῦν περὶ ἀμέσου δράσεως, οὐδεὶς εἶναι εἰς θέσιν νὰ παρακούσῃ τὴν τόσον φοβερὰν καὶ ἀνήκουστον ἀνήκουστον διαταγὴν τοῦ τυράννου. Ποῖος θὰ τολμήσῃ νὰ ἐκτελέσῃ τὰ ὑπὸ τοῦ θείου νόμου ἀπαραίτητα ὅσια καθήκοντα πρὸς τὸν νεκρὸν τοῦ Πολυνείκους;

Τοὺς πάντας συνέχει ὁ τρόμος καὶ οὐδεὶς τολμᾷ νὰ σκεφθῇ τὴν παράβασιν τῆς διαταγῆς του.

Ἡ εἶδησις ἀσφαλῶς εἶναι φοβερά, φοβερωτάτη καὶ διὰ τὰς δύο δυστυχεῖς ἀδελφάς, Ἀντιγόνην καὶ Ἰσμήνην, εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ὁποίων ἡ ἀπήχησις εἶναι διάφορος. Ἄν καὶ αἱ δύο συναισθάνονται τὴν τρομερὰν σημασίαν τῆς ἀσπλάχνου διαταγῆς τοῦ ἀσεβοῦς θείου των καὶ εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς των ἀναβλύζει τὸ αὐτὸ φιλάδελφον αἴσθημα πρὸς τὸν ἀτυχῇ Πολυνείκην, ἐν τούτοις δὲν προβαίνουν καὶ εἰς τὰς αὐτὰς ἀποφάσεις. Καὶ ἐνῶ ἡ Ἰσμήνη βαδίζει ἀδιάφορος πρὸς τὰ ἀνάκτορα, ἡ θεία Ἀντιγόνη πορεύεται, ὁρμῇ πρὸς τὸν θάνατον ψύχραιμα. Ψυχὴ τρυφερά, εὐαίσθητος, δεχθεῖσα τὰ σκληρὰ κτυπήματα τῆς μοίρας παραμένει ἀλύγιστος, ἀκλόνητος μετὰ θαυμαστῆς ἐγκαρτερήσεως, ἀληθῆς ἥρωϊς διὰ νὰ ἐμψυχωθῇ, νὰ ὀπλισθῇ εἰς ἐπιτέλεσιν καθηκόντων ὑπερανθρώπων. Φύσις ἰσχυρά, ὀφειλομένη εἰς τὸ ἀγέρωχον καὶ τὸ ὑπερήφανον τοῦ γένους, πλήρης ἐνθουσιασμοῦ, τύπος ἰδανικός, ἀκτινοβολεῖ αὐτοθυσίαν καὶ εὐσέβειαν. Ἡ ὑπέροχος κόρη ἀποχωρίζεται διὰ παντὸς τῆς ἀδελφῆς καὶ πορεύεται πρὸς τοὺς ἀγροὺς διὰ νὰ κλείσῃ ἓνα ἀνοιχτὸν τάφον, ἀνοίγουσα ὅμως ἓνα ἰδικόν της, θεωροῦσα τὴν ζωὴν ὡς μηδαμινὴν καὶ ἐλεεινὴν, ἐπιτελοῦσα τὸ πρὸς τοὺς θείους νόμους καθήκον, διὰ τῆς ταφῆς τοῦ ἀδελφοῦ. Ἡ ἀπόλεμος κόρη ὑπερνικᾷ τὰς ἀνθρωπίνας ἀδυναμίας, καταπνίγει τὸ φλογερὸν πρὸς τὸν μνηστῆρα της αἴσθημα, ἀγνοεῖ τὴν σφύζουσαν ἐκ ζωῆς νεότητά της καὶ ὀδηγεῖται ἀδάμαστος πρὸς τὸ ἱερὸν τῆς συνειδήσεως χρέος. Τίποτε ἀπολύτως δὲν εἶναι ἀρκετὰ ἰσχυρὸν νὰ ἀποτρέψῃ τὴν ἥρωϊδα ἀπὸ τὸ πιστεῦν της, ἀπὸ τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ σκοποῦ της. Ζῇ εἰς μίαν ἀξιοθαύμαστον ἀτμόσφαιραν ἠθικῆς ἐλευθερίας, στηρίζεται ἐπὶ τῆς συγκινητικῆς ιδέας τοῦ μαρτυρίου, τῆς ἀφοσιώσεως εἰς ὑψηλότερον ἄγραφον νόμον καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀπόφασίς της ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν παράβασιν τοῦ πολιτικοῦ νόμου τοῦ ἄρχοντος. Τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ φύσις μαίνεται ἡ Ἀντιγόνη ἀπτόητος, ἄφοβος μέσα εἰς τὸν ἀνεμοστρόβιλον, ἐντελεῖ τὸ καθήκον της μὲ σεβασμόν.

Ἀλλὰ ἡ παράβασις τῆς παραφρόνου διαταγῆς τοῦ ἱταμοῦ Κρέοντος τὴν ὠδήγησεν ἔμπροσθέν του. Ἐδῶ ὅμως ἀκριβῶς καταφαίνεται καὶ ἀναπηδᾷ ἀπὸ τὸν ἐσωτερικόν της κόσμον τὸ ἄφθαστον μεγαλεῖον τοῦ χαρακτῆρος της, τὸ ὁποῖον τὴν ἀνάγει εἰς τὴν τελειότητα τῆς παρθενικῆς της μορφῆς. Λόγῳ τῶν ὑψηλῶν θείων ἀντιλήψεων της, τὰς ὁποίας ἐκθέτει εἰς τὸν ἀπαίσιον ἡγέτην ἀνέρχεται εἰς ἄλλας σφαίρας ὑψηλοτέρας καὶ

εὐγενεστέρας, εἰς ἄλλην ὑπερκόσμιον ζώην. Ἦσυχος κύπτει τὴν κεφαλὴν ὄχι ἐκ φόβου ἀλλ' ἔνεκα περιφρονήσεως. Εἰς τὸ βάθος τῶν φωτεινῶν ὀφθαλμῶν τῆς λάμπει ἡ ἱκανοποίησις, ὅτι «ὄσια ἐπανούργησεν». Ἀνταπαντᾷ εἰς πάσας τὰς ἐρωτήσεις τοῦ τυράννου, μὲ ἄτρομον θάρρος, μὲ μεγαλοπρεπῆ ἠθικὴν ἀκαμψίαν, μὲ ὑπερηφάνειαν. Δὲν ἀρνεῖται τὴν ἐνοχὴν τῆς, ἀλλὰ τὴν ἐπιβεβαιώνει. Γίνεται ἡ ψυχὴ τῆς πικρὰ καὶ ἡ γλῶσσα τῆς δριμεῖα ἐναντίον του, διότι ἐτόλμησεν, ἂν καὶ ἦτο κοινὸς ἄνθρωπος, νὰ ἔχη τὴν ἀξίωσιν αἱ θελήσεις του νὰ ὑπερισχύουν τῶν αἰωνίων, ἀτέγκτων, ἀναλλοιώτων, ἀδυσωπῆτων, ἀγράφων, ἀλλὰ καὶ ἀνεξαλείπτων θείων νόμων. Αἴρεται εἰς ἄφθαστον ἠθικὸν μεγαλεῖον, εἰς ἀπρόσιτον ἠθικὸν ὕψος καὶ ἀποφαίνεται, ὅτι ὑψίστη εὐτυχία διὰ τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἡ ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντος ποσερχομένη ἡρεμία τῆς συνειδήσεώς του.

Ἐκμηδενίζει τὰ σοφίσματα τοῦ τυράννου καὶ τέλος διασαλπίζει τὴν θεόπνευστον ἔκφρασιν, τὴν ἀθάνατον φράσιν: «Οὔτοι συνέχθην, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν». Μὲ τὸ ἠθικὸν τοῦτο ἀξίωμα τῆς ἀποθεώνει το συναισθήμα τῆς θαυμαστῆς καὶ ὑπερτελείου ἀρετῆς τῆς ἀγάπης καὶ κηρύσσεται ἐχθρὸς τοῦ μίσους καὶ τῶν ἐχροπραξιῶν καὶ φιλονικιῶν. Ἡ τρυφερὰ παρθένος ὑψώνεται οὕτω εἰς ἐμπνευσμένην ἰέρειαν τῆς ἀγάπης, παρουσιάζουσα τὴν ἀληθῆ εὐγενῆ γυναικειάν ἀρετὴν καὶ φύσιν καὶ ὑπενθυμίζουσα τὰς χριστιανικὰς παρθένους αἱ ὁποῖαι ἐμαρτύρουν διὰ τὸ κήρυγμα τῆς ἀγάπης. Τραγουδεῖ ἡ ἠθικωτάτη κόρη τῶν Θηβῶν μὲ τὴν μεγαλυτέραν λυρικὴν ἑξαρσιν τὴν ἀγάπην, ἡ ὁποία κλείνει μέσα τῆς καὶ τὰ πλέον ἰσχυρὰ καὶ ἀκατάλυτα καὶ αἰώνια αἰσθήματα ἀφοσιώσεως καὶ ἀλληλεγγύης.

Πρὸ τοῦ ἀκάρδου Κρέοντος ὀρθοῦται μία ψυχὴ δυνατὴ, θερμὴ, ἥτις ἠδυνήθη μόνη νὰ ἐξεγερθῇ εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης ἥτις ἀντλεῖ τὰς δυνάμεις τῆς ἀπὸ τὰ ἀνεξάντλητα βάθη τῆς ψυχῆς καὶ τῆς αἰωνίου καὶ ἀπεράντου πέραν τοῦ τάφου ζωῆς, τῆς κατευθυνομένης καὶ διεπομένης ἀπὸ τοὺς ἀγράφους ἠθικοὺς νόμους τῆς θείας δικαιοσύνης. Διὰ τοῦτο δικαίως ἡ Ἀντιγόνη ἔν μόνον ἐγνώριζε νὰ ἀγαπᾷ. Ἀγαπᾷ τὸν Πολυνεΐκην τὸν δυστυχησμένον ἀδελφόν, διότι ἀκριβῶς βλέπει ὅτι ἡ ὑπερτάτη αὐτῇ ἀγάπη θὰ τὸν λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν κατάραν. Ὅλη ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς τῆς ἐκφράζεται ἀκριβῶς μέσα εἰς τὴν αἰωνίαν φράσιν: «ἐγεννήθην διὰ ν' ἀγαπῶ καὶ ὄχι διὰ νὰ μισῶ» Ἀδάμαντες, οἱ ὁποῖοι ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ ψυχὴν ἀνωτέραν, ἀγνὴν, δυνατὴν, ἠθικὴν, φανερώοντες τὸν ἀνώτερον, ἀγνόν, δυνατόν, ἠθικόν, τέλειον ἄνθρωπον. Τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος εἶναι πρόθυμος νὰ ἀδιαφορήσῃ διὰ τὸν ἑαυτόν του, νὰ θυσιάσῃ διὰ τὸ καλόν, τὸ δίκαιον. Τὸν ἥρεμον, γαλήνιον, θαυμαστὸν ἄνθρωπον, ὅστις δὲν ἔχει φουντωμένην τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὴν θύελλαν τῶν κακοτήτων, τῆς ζηλοτυπίας, τοῦ μίσους καὶ φθόνου πρὸς οὐδένα. Ἡ ψυχὴ τῆς ἔχει ὑψώσει τὰ μάτια τῆς καὶ ἔχει ἀνοίξει τὴν ἀγκάλην τῆς μὲ θερμὴν εἰς τὴν ἀγάπην, τὴν συγγνώμην, εἰς τὴν δύναμιν τῆς θυσίας. Καὶ θυσιάζεται ἡ Ἀντιγόνη εἰς τὸν βωμὸν τοῦ ἀδελφικοῦ καθήκοντος.

Ἄλλ' ἡ Ἀντιγόνη μέλλει μετ' ὀλίγον νὰ κατέλθῃ ἐκ τοῦ ὕψους, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀνέλθει. Ἡ ὥρα τῆς δράσεως ἔχει παρέλθει. Τὸ καθήκον ἐξετελέσθη καὶ ὁ ἐνθουσιασμός ὑποχωρεῖ. Τώρα ἀναλογίζεται τὴν θυσίαν. Ὁ θρῆνος τῆς εἶναι συγκλονιστικός. ἀλλ' εἶναι ἀνθρώπινος. Ἀρχίζει ἐν μέσῳ τῶν δημίων, τῆς νὰ ἀποχαιρετᾷ τὴν ζώην. Κλαίει τὴν νεότητά τῆς προώρως θεριζομένην, τὸ λαμπρόν τοῦ ἡλίου φῶς, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἐπανίδῃ, τὰς ἡδονὰς τοῦ ὕμεναίου καὶ τῆς μητροτήτος, τὰς ὁποίας δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ γνωρίσῃ, ὅλας τὰς ἀγνάς καὶ ἀθῶας τοῦ βίου ἀπολαύσεις.

Ἀλλὰ διατὶ αὐτὴ ἡ ἀπότομος μεταβολή; Θὰ ἦτο ἀδύνατον ἡ ἀνθρωπίνη φύσις νὰ μὴ ὑποκύψῃ τοῦ θανάτου. Θὰ ἦτο ἀκατανόητον νὰ μὴ λυγίσῃ πρὸ αὐτοῦ τὸ ἀνθρώπινον γόνυ. Πῶς ἦτο δυνατόν νὰ μὴ θρηνηθῇ ἡ κόρη αὕτη, ὅτε ἄνδρες πρὸ αὐτοῦ ἐκάμφθησαν; Πῶς ἦτο δυνατόν νὰ μὴ ἐξέλθουν ἀπὸ τὰ χεῖλη μιᾶς ἀνισχύρου παρθένου γοεραὶ κραυγαί, ὅτε ἄνδρες πρὸ αὐτοῦ ἐθρήνησαν πικρῶς.

Οὕτως ἔπρεπε νὰ παρουσιασθῇ, ἄλλως θὰ ἦτο μία γυνὴ ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου, ὑπὲρ τὸ φυσικὸν ὑπεράνθρωπος καὶ ἀπρόσιτος.

Παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως δὲν κατέρχεται ἀπὸ τὸ μέγα ἠθικὸν βᾶθρον εἰς τὸ ὅποιον ἔχει ὑψωθῇ. Δὲν μετανοεῖ, δὲν ζητεῖ τὴν ἐπιείκειαν τοῦ ἄρχοντος. Δὲν λυγίζει, δὲν ὑποκύπτει, ἀνακτᾷ τὸ πρότερον σθένος, τὴν προτέραν εὐστάθειαν τοῦ ἥθους, τὸ ὑψηλόφρον θάρρος τῆς καὶ μεταρσιούται, αἵρεται ὑπὲρ τὰ γήϊνα, εἰς τὰ ὑψηλὰ καὶ αἰώνια, τὰ ὑπεράνθρωπα καὶ ἡρωϊκά, τὰ μεγαλειώδη καὶ ἰδανικά. Ἡ νέα πορεύεται τὴν ὁδὸν τοῦ μαρτυρίου!

Ἡ μαχητικὴ Ἀντιγόνη κατανικᾷ τὴν ὕλην, ὑπεράνω αὐτῆς, ὑπερῃσχύει εἰς αὐτὴν τὸ πνεῦμα, τὸ καθῆκον, τὸ ὑψηλόφρον συναίσθημα, ἡ ἰδεολογία μέχρις αὐτοθυσίας. Τὸ πνεῦμα τῆς Ἀντιγόνης, τὸ πνεῦμα τῆς θαρραλέας καὶ ἀποφασιστικῆς κόρης, τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, θριαμβεύουν. Παρουσιάζεται οὕτως ἡ Ἀντιγόνη «αἱματοβρεκτος, σημαιοφόρος μιᾶς θρησκευτικῆς καὶ πολιτικῆς ἰδεολογίας» ἐνῶ, ἐὰν ἐσώζετο, θὰ μᾶς ἐφαίνετο ὀλιγώτερον ὠραία καὶ δυνατή.

Μὲ τὸ ἄφθαστον ἠθικὸν μεγαλεῖον εἰς τὸ ὅποιον ἀνῆλθεν ἡ ἡρωὺς μετέβαλε τὴν ψυχὴν τῆς εἰς βωμὸν ὑψηλῶν ἰδανικῶν καὶ παράδεισον τρυφερῶν συναισθημάτων. Τὴν κατέστησε βᾶθρον τοῦ ἀγάλματος μιᾶς νέας θεᾶς, τὴν ὁποίαν ἀπεκάλυπτεν εἰς τοὺς συμπολίτας τοῦ ὁ μέγας τραγικός, τῆς θεᾶς τῆς Ἀγάπης.

Διὰ τὴν Ἀγάπην ἡ Ἀντιγόνη ἐθυσίασε τὴν ζωὴν διὰ νὰ διδάσκῃ διὰ μέσου τῶν αἰώνων εἰς πάντας τὸ ἀδιάσειστον, τὸ αἰώνιον τῶν ἀγράφων ἠθικῶν νόμων καὶ διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ φρόνησις εἶναι ἡ βάσις τῆς εὐδαιμονίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅτι αἱ μεγαλαυχίαι τῶν ὑπερηφάνων καὶ ἰσχυρογνωμόνων, ἀφοῦ πληρώσουν βαρείας ποινάς, διδάσκουν τὴν σωφροσύνην καὶ τὸν σεβασμὸν πρὸς τὰς αἰωνίας ἀληθείας.

Ἐχοντες λοιπὸν πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν ὑπέροχον τοῦτον κόσμον τῶν ἰδεῶν τῆς θείας Ἀντιγόνης, ἰστάμεθα μετὰ δέους, θαυμασμοῦ καὶ σεβασμοῦ ἐνώπιον τῆς οὐρανίου μορφῆς τῆς.

Καὶ ἀναλογιζόμεθα!

Δὲν θὰ ὑπῆρχεν ὠραιότερο πρᾶγμα εἰς τὸν κόσμον, θαυμασιωτέρα κοινωνία, τελειότεροι ἄνθρωποι, ἐὰν ὁ καθεὶς ἐσκέπτετο, ἐνήργει καὶ ἔπραττεν, ὥς ἡ ἀνυπέρβλητος κόρη τοῦ Οἰδίποδος. Ἐὰν ὁ καθεὶς προσεπάθει μὲ δύναμιν νὰ ἐφαρμόσῃ τὰ διδάγματα καὶ τὰς πράξεις τῆς θαυμασίας Ἀντιγόνης καὶ νὰ μιμηθῇ ὅσον εἶναι δυνατόν, τὸ παράδειγμά της, θὰ ἐβασίλευε μία ἰδεώδης κοινωνία, ὅπως τὴν ἐδίδαξεν ὁ Θεάνθρωπος, ὅπως τὴν ἐτραγοῦδῃσεν ὁ ἐθνικός μας ποιητής:

«Ὁμορφος κόσμος ἠθικὸς ἀγγελικὰ πλασμένος».

Θαυμάζοντες καὶ εὐγνωμονοῦντες τὴν ἀνυπέρβλητον ἡρωίδα ἀναφωνοῦμεν:

«ὦ Ἀντιγόνη, ὦ ἀγνή,
ὦ θεία ἡρωίδα,
μεῖνε κοντὰ μας στὴ ζωή.

ζῆσε στήν Ἱστορία
γιὰ νὰ διδάσκης στοὺς λαοὺς
στ' ἀμέτρητα τὰ πλήθη
ὅτι ὁ κάθε ἄνθρωπος
γιὰ ν' ἀγαπᾷ ἐγεννήθη».

www.pentalofo.gr

ΤΟ ΕΞΩΚΚΛΗΣΙ

Λεονάρδου Ειρήνης (Τάξεως Β΄ 2)

Ἐξω ἀπὸ τὴν πόλι τοῦ Αἰτωλικοῦ, μακριὰ ἀπ' τοὺς θορύβους, χωμένο κάπου στὶς πλαγιές τοῦ Κατσᾶ εὐρίσκεται τὸ ἐκκλησάκι τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ξεχασμένο σχεδὸν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους στὴν κορυφὴ ἑνὸς λόφου μέσα στὸ πράσινο φόντο τὸ ἐκκλησάκι φαίνεται σὰν λευκὴ πινελιά τραβηγμένη ἀδέξια ἀπὸ τὸ χέρι κάποιου ζωγράφου.

Ἐνας πέτρινος σταυρός, μερικές ξεθωριασμένες ἀπὸ τὴν πολυκαιρία ἀγιογραφίες, ἓνα ξυλόγλυφο τέμπλο, μία καντήλα, καὶ κάποιος ἐτοιμόρροπος τοῖχος ἀποτελοῦν τὰ μοναδικὰ στολίδια. Φτωχὸ ἐκκλησάκι δίχως παπᾶ, δίχως ψάλτη, καὶ μέ σκουριασμένο ἀπὸ τὴν πολυκαιρία σήμαντρο μένει ἐδῶ καὶ ἀπὸ πολλὰ χρόνια μέ μόνη συντροφιά ἓνα πλάτανο, ποὺ ἀπλώνει τὰ κλαδιά του νὰ χαϊδέψῃ τὸ ἐρημοκκλήσι ἢ νὰ τοῦ ψιθυρίσῃ κάποια παλιά ἱστορία... Ἐνα φιδωτὸ μονοπάτι ὁδηγεῖ κάποιον βοσκὸ ἢ κάποιον διαβάτη περαστικό, νὰ χαιρετίσουν τὸν πέτρινο σταυρό, προσκυνῶντας μέ εὐλάβεια τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου.

Ξεχασμένο ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μένει ἔρημο, παραπονεμένο, κεῖ πάνω στὸ λόφο. Ἀλλὰ ἐδῶ ποὺ ἄνθρωποι ξέχασαν τὰ τὰ καθήκοντά τους, ἡ φύσι ἀνέλαβε νὰ τὰ ἀναπληρώσῃ. Κέντησε τοὺς τοίχους μὲ φλογερές παπαροῦνες καὶ ἀμέτρητες ταπεινές μαργαρίτες. Ἐστειλε ἓνα φτερωτὸ ψάλτη της, κάποιον ἀηδῶνι νὰ ἀναπληρώσῃ τὸ σήμαντρο ποὺ μένει σκουριασμένο στὴ ρίζα τοῦ γέρου Πλατάνου. Διέταξε κάποια ἀκτῖνα χλωμὴ τοῦ φεγγαριοῦ καὶ μιὰ χρυσομαλλοῦσα κόρη τοῦ ἡλίου νὰ ἐπισκέπτονται τὸ ἐξωκκλήσι, ἀναπληρώνοντας ἔτσι τις καντῆλες καὶ τὴν ἡμέρα καὶ τὴν νύκτα καὶ χύνοντας ἓνα ἀμυδρὸ φῶς στὸ σκοτεινὸ ἐρημοκκλήσι, ποὺ δίνει στὶς ἀγιογραφίες ἓνα χαμόγελο ἀγιωσύνης. Φτωχὸ ξωκκλήσι! Δὲν ἔχεις ἴσως μαρμαρίνες σκάλες, σοῦ λείπουν ἴσως οἱ πανάκριβοι πολυέλαιοι, οἱ χρυσές καντῆλες, ἡ τέλεια ἀρχιτεκτονικὴ. Ἐχεις ὅμως ἱστορία, ἔχεις γνωρίσει στὴν σκοτεινὴ δουλεία, στὴ φρικτὴ κατοχὴ, πράγματα ποὺ ἴσως δὲν τὰ ξέρει ἡ ὠραιότερη ἐκκλησία τοῦ κόσμου. Δίδοντας ὡς καταφύγιο τὸν ἅγιό σου χῶρο ἔσωσες πολλὰς ψυχὰς ἀπὸ τὸ θάνατο. Σ' σένα ἔτρεχαν οἱ πιστοὶ νὰ ζητήσουν καταφύγιο καὶ σὺ τοὺς προστάτευες πάντοτε.

Ἀμέτρητες οἱ σφαῖρες ποὺ ἔχουν φυτεύσει οἱ Γερμανοὶ στὸ κορμί σου. Πέρασες τόσα καὶ τόσα. Καὶ ὅμως οἱ ἄνθρωποι ἄδικοι, σε περιφρόνησαν, σε ξέχασαν...

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ αἰσθάνεσαι ἀδικημένο. Ἄν σὲ ξέχασαν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ζῆς στὴ δική μου καρδιά καὶ στὴν καρδιά τῶν ἀνθρώπων τῶν ἀπλοϊκῶν, ποὺ σὲ γνωρίζουν. Δὲν πῆρες ἴσως τιμὲς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Δέχθηκες ὅμως τὸ στεφάνι, ποὺ σοῦ χάρισε ἡ φύσι.

Δὲν γράφτηκε ἴσως ἡ ἱστορία σου σε χρυσοκέντητα βιβλία, τὴν διηγεῖται ὅμως ἐσὺ σὲ κάθε πιστὸ ποὺ ἔρχεται νὰ προσκυνήσῃ τὸ σταυρό σου. Τὴ θυμᾶσαι μέ Πλάτανο ποὺ σκύβει νὰ σὲ παρηγορήσῃ καὶ τὴ φωνάζεις σὲ ὅσους μποροῦν νὰ τὴν καταλάβουν καὶ νὰ τὴν ἐκτιμῇσουν...

ΑΠΟΨΕ

Σκαρμούτσου Κικῆς (Τάξεως Δ')

«Ζήτησε τὴν ἀμβροσία καὶ τὸ νέκταρ
στὴν θαλπωρὴ τῆς οἰκογενειακῆς σου ἐστίας».

Γράφω ἀπόψε, ποὺ οἱ ψυχάλες καὶ οἱ πρῶτες δροσοσταλίδες ἤρθαν ἀναπάντεχα γιὰ νὰ δροσίσουν τὴν ἡλιοκαμένη γῆ, ποὺ μυρίζει σὰν ξεροψημένο κάστανο. Ἦρθαν καὶ τὸ κλάμμα τους, χωρὶς ρυθμὸ, ἔπεσε μέ λύσσα πάνω στὸ χῶμα. Κι εἶναι τόσο ὠραῖο τόσο γραφικὸ νὰ πέφτῃ ἡ βροχὴ σ' ἓνα ἀγγελικὸ τραγούδι, ποὺ μόνον ἡ θεία μουσικὴ μπορεῖ νὰ τὸ τονίση.

Βρέχει! Καὶ οἱ πεταλοῦδες - ἀπρόσκλητες νεραΐδες - ἤρθαν γύρω - γύρω ἀπὸ τὴν λάμπα καὶ προσπαθοῦν νὰ κάψουν τὰ φτερά τους στὸ φῶς. Σὰν τὶς ἀδύνατες ὑπάρξεις, ποὺ ἀπὸ παντοῦ ἀποδιωγμένες ἀπὸ τὴν βροχὴ ζητοῦν ν'άβρουν λίγη ζεστασιά κοντὰ σέ τοῦτο τὸ ἀναιμικὸ καὶ ἀνήμερο φῶς τῆς λαμπας μου. Καὶ γυρίζουν καὶ πετοῦν, στροβιλίζοντας καὶ χορεύουν τρελλό χορό, σὰ νὰ ἀνυπομονοῦν νὰ πάρουν τὸ δρόμο τῆς καταστροφῆς.

Ψυχάλες... ποὺ μοιάζουν μέ τὰ δάκρυα κάθε πονεμένης ψυχῆς. Κι' ὅπως ἐκεῖνες ποθοῦν καὶ νοσταλγοῦν ὅ,τι ἀγαπημένο, ἔτσι κι αὐτὲς ξεσποῦν σέ δάκρυα κάποια μελαγχολικά δειλινά. Οἱ ψυχὲς πονοῦν καὶ γιὰ τὸν προσωρινό χωρισμό. Καὶ ἡ θύμηση μέ βοηθὸ τῇ φαντασίᾳ σχίζει στεριὲς καὶ θάλασσες, ἐκμηδενίζει ἀποστάσεις καὶ φθάνει ἐκεῖ, ποὺ μόνον ἡ ἀνθρώπινη σκέψις μπορεῖ νὰ πλανηθῇ.

Καὶ βρῆκεν ἡ βροχὴ μερικά περιστέρια καὶ ἀφοῦ δρόσισε τὴν ὠραία φορεσιά τους τοὺς ὑπενθύμισε, πῶς εἶναι ἡ ὥρα νὰ γυρίσουν στὴ φωλιά τους.

Κι ἔρχονται ἀκόμη οἱ λυγμικοὶ στίχοι τῶν λουλουδιῶν ποὺ ξεψύχησαν ἀπόψε κι ἄφησαν ἀνυπεράσπιστα τὰ μαραμμένα πέταλά τους πάνω στὸ νοτισμένο χῶμα.

Ἔτσι βρῆκε καὶ τὰ χελιδόνια νὰ τσιρίζουν ἀνήσυχα.

Πόσα ὄνειρα δὲν ἔκτισαν μέσα εἰς τὴν χορταριασμένη τώρα φωλιά τους! Πόσους στίχους καὶ πόσα τραγούδια! Καὶ τώρα εἶναι ἔτοιμα νὰ τὴν ἀποχαιρετήσουν. Μὲ πόσο πόνο καὶ πόση πίκρα θὰ περάσουν ποταμούς, δάση, ἡπείρους καὶ ὠκεανούς.

Θὰ ξαναγυρίσουν ὅμως; Θὰ μπορέσουν τὰ ἀδύνατα κορμιά τους νὰ ἀντέξουν στοὺς κινδύνους, ποὺ θὰ τοὺς κυκλώσουν;

Πόσοι ἄνθρωποι δὲν ἔχουν τὴν ἴδια τύχη μέ τὰ χελιδόνια! Φεύγουν κι ἐκεῖνοι ἀφήνοντας πίσω τους ἀγαπημένες ὑπάρξεις, σπίτια, κήπους καὶ φραγιές γιὰ νὰ ταξιδέψουν σὲ ἀγνώστους κόσμους, σὲ ἀφιλόξενα λιμάνια. Θὰ γυρίσουν καὶ αὐτοὶ; Κανεὶς δὲ γνωρίζει.

Καὶ ὥσπου νὰ γράψω αὐτὰ ποὺ ἔγραφα, ρίγησαν ἀπ' τὴν βροχὴ ἐκεῖνα τὰ ξερά φύλλα καὶ στρώθηκαν χαλιὰ στὸ πεζοδρόμιο. Ἔπεσαν κι ἐκεῖνα νεκρὰ κι' ἀκίνητα. Καὶ παρασύρονται τώρα ἐδῶ κι ἐκεῖ, πότε ἀπ' τὴν βροχὴ καὶ πότε ἀπ' τὸν ἀέρα. Εἶναι, βλέπετε, ἡ ἱστορία τῆς ζωῆς μας. Ὅ,τι ζῇ, πεθαίνει. Ὅ,τι κινεῖται, ἔρχεται στιγμὴ ποὺ παύει νὰ ζῇ. Καὶ μόνον ἡ θάλασσα χορεύει ἀτέλειωτα τὴν ἀλλοπρόσαλλο χορὸ τῆς, νωρὶς ρυθμὸ καὶ χωρὶς χρόνον, μέ πάθος ἀστείρευτο, ποὺ ποτέ δὲν σταματᾷ μὰ καὶ ποτέ δὲν πεθαίνει.

ΜΟΛΩΝ ΛΑΒΕ,

Ξηρογιάννη Ἀθηνᾶς (Τάξεως Ε')

«Μολών λαβέ» πάνοπλε καὶ ἰσχυρέ Πέρση. Δὲν πτοούμεθα, δὲν φοβούμεθα εἰς τὴν θέαν τῶν ὅπλων. Εἰλα νὰ πάρης ὅ,τι ἐζήτησες. Ἐὰν νικήσης τὴν ψυχὴν, θὰ ἐξουσιάσης διὰ τῶν ὅπλων σου.

Ὁ Λεωνίδας εἶν' αὐτὸς, ποὺ τόσο ἄτρομος, ἀγέρωχος, ψύχραιμος, ὑψώνει ἀνάστημα εἰς τὸν πανίσχυρον βασιλέα τῆς Περσίας.

Δὲν ὑπολογίζει ἀπειλὰς, ὅταν εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης ἀντιπαλαίῃ τὸ πνεῦμα μέ τὴν ὕλην, ἡ ψυχὴ μέ τὰ ὅπλα τοῦ πολέμου. Δὲν κάμπτεται ἀπὸ κολακευτικὰ λόγια καὶ δὲν λυγίζει ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ πληθους τῶν ὅπλων.

Οἱ Θεοὶ τοῦ εἶναι δύο, δύο τὰ ἰδανικά του, δύο τὰ πιστεύω του διὰ τὰ ὁποῖα δίδει ἄνισον ἀγῶνα πρὸς ἄπειρον πλῆθος στρατιωτικῶν δυνάμεων.

Θάνατος δὲν ὑπάρχει δι' αὐτὸν καὶ τὸ σκοτάδι τοῦ Ἄδου δὲν τὸ ἀπεχθάνεται. Λατρεύει τὴν πατρίδα τοῦ καὶ δι' αὐτὴν πολεμᾷ θυσιάζων εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐλευθερίας τῆς κάθε τι τὸ ὠραῖον, τὸ ἀγάπη τὸν καὶ προσφιλές.

Μικρὸς ὁ ἀριθμὸς τῆς δυνάμεώς του, ἐλάχιστος, μὲν Τριακόσιοι, ἀπέναντι τῆς πολυαρίθμου Περσικῆς στρατιᾶς.

Ὅμως τι κι ἂν εἶναι ὀλίγοι; Ἡ δύναμις τῆς ψυχῆς των εἶναι πλέον δυνατὴ πλέον ἰσχυρὰ καὶ ἡ προθυμία των ἀπέραντος.

Εἰς τὰ πρόσωπα ὅλων λάμπει ἡ χαρὰ καὶ τὰ χεῖλη των τραγουδοῦν ᾄσμα πολεμικόν, ᾄσμα εἰς τὸ ὁποῖον ἐξυμνεῖται ἡ τιμὴ καὶ ἡ λεβεντιὰ τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς.

Ἡ φωνὴ τῆς πατρίδος γίνεται φωνὴ τῆς συνειδήσεως καὶ ζητεῖ ὑπεράσπισι, τῶν ἱερῶν θεσμῶν τῆς ἀπὸ τὴν λαίλαπα ποὺ ἀπειλεῖ νὰ τὴν ἀφανίσῃ.

Καὶ αὐτοὶ χαρούμενοι, ἥρεμοι, χωρὶς ἀγανάκτησι ἀλλὰ μέ προθυμία σπεύδουν νὰ γίνουν ὀλοκαύτωμα θυσίας εἰς τὸν βωμὸν τῆς. Νὰ προσφέρουν τὴν βοήθειάν των καὶ αὐτὴ τὴν ζωὴν τους ἀκόμη, ἐὰν ἡ περίστασις τὸ ἀπαιτήσῃ.

Ὅρμουν μέ ἀκράτητον ἐνθουσιασμόν, καταστρέφουν τὰ ἐχθρικὰ στρατεύματα καὶ τρέπουν εἰς φυγὴν τοὺς ἀνάνδρους καὶ ὀλιγοψύχους Πέρσας. Ἐκπληρώνουν καὶ ἐκτελοῦν μέ τὴν ἀνδρείαν των καὶ τὴν αὐτοθυσίαν των τὸ «μολών λαβέ» τοῦ ἀρχηγοῦ των. Ἰαχαὶ θριάμβου δονοῦν τὴν ἀτμόσφαιρα καὶ ἀνήσυχα χλιμιντρίσματα ἀλόγων συνθέτουν τὸ τραγούδι τοῦ πολέμου. Ὁ πτερωτὸς προστάτης τοῦ πολέμου Ἄρης ἀνεπτέρωσε τὸ φρόνημά των καὶ συνέθεσε νίκης τρόπαια τῶν Σπαρτιατῶν εἰς τὴν φλογισμένην ἀτμόσφαιραν τῆς ἀδυσωπῆτου πάλης τοῦ Γολιάθ μέ τὸν Δαβίδ, τοῦ γίγαντος μέ τὸν νᾶνον. Ὁ ἥλιος τῆς δόξης λάμπει πρὸ φωτεινὸς διὰ νὰ φωτίσῃ τὰ δαφνοστεφανωμένα κεφάλια των ποὺ ἡ ἐλευθερία προσέφερε εἰς τὸν καθ' ἓνα νικητὴν χωριστά. Ἀλλ' ὅμως μέσα ἀπὸ τὴν ἀνεμοζάλη τοῦ θριάμβου καὶ τῆς δόξης ξεπηδᾷ τὸ φύτρον τῆς προδοσίας διὰ νὰ ἀπλώσῃ τὰ παρακλάδια του εἰς τὸ καταδολιευτικὸν τοῦ ἔργου.

Καὶ εὐρέθη ὁ Ἐφιάλτης τῆς προδοσίας, ὁ καταδολιευτὴς τῶν ἰδανικῶν τῆς Πατρίδος διὰ νὰ δώσῃ τέλος εἰς τὸν ἀδυσώπητον καὶ ἄνισον ἀγῶνα.

Νὰ δώσῃ τέλος εἰς τὴν ἀγωνιστικότητα καὶ τὴν ρωμαλεότητα τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς μὲ τὸν βάρβαρον ἐχθρόν της, ὁ ὁποῖος ἠθέλησε νὰ σπιλώσῃ τὸ τρισένδοξον ὄνομά της. Ἀλλὰ δυστυχῶς πάντα ὅπου ἡ δύναμις, ἡ ρωμαλεότης καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν γενναίων ἀνδρῶν ὑπερασπίζει τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη, ἡ δολιότης, ἡ πανουργία καὶ ἡ μοχθηρία τῶν ἐνίοτε Ἐφιαλτῶν προσπαθοῦν νὰ κυριεύσουν καὶ νὰ ἐκπορθήσουν τὸ ἀπόρθητο φρούριο τοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ τῶν ἰδανικῶν.

Καὶ πέφτει ὁ πρῶτος, ὁ δεύτερος, ὁ τρίτος, ὁ τελευταῖος. Οἱ ἥρωες, οἱ ὑπεράνθρωποι αὐτοὶ θερίζονται ἀπὸ τὰ βέλη τοῦ ἐχθροῦ. Φεύγουν ἀπ' τὴ ζωὴ ἐτούτη διὰ τὸ μεγάλο καὶ ἀτέλειωτο ταξίδι τῆς ζωῆς ἱκανοποιημένοι, διότι ἔπραξαν τὸ καθήκον των, διὰ τὴν τιμὴ καὶ τὴν Ἐλευθερίαν. Λάμπει τὸ ἀνήλιαγον βασίλειον τοῦ Πλούτωνος, φωτίζεται ἀπὸ κάθε ἥλιο χωριστά.

Δὲν ἐχάθησαν εἰς τὰ βάθη του, οὔτε περιέπεσαν εἰς τὰ τάρταρά του καὶ νὰ παραμείνουν ἀφανεῖς ἥρωες μιᾶς περασμένης καὶ παλαιᾶς ἐποχῆς.

Ἐφώτισαν, ἐλάμπρυναν καὶ ἐδόξασαν μία πατρίδα, μία χώρα μία καὶ μοναδικὴ Ἑλλάδα.

Ἐνίκησαν κ' ἃς ἔπεσαν νεκροὶ εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, ἡττημένοι οἱ ἐχθροὶ οἱ ὁποῖοι μὲ τὸ ὄπλον τῆς προδοσίας ἐπάτησαν τὰ αἱματοποτισμένα χώματά των.

Παρέμεινον πιστοὶ εἰς τὸ πρόσταγμα τῆς πατρίδος, ἀκλόνητοι ἥρωες διὰ νὰ δοξάσουν μία Σπάρτη καὶ νὰ γίνῃ ἰσάξια μιᾶς Ἀθήνας δημιουργῶντας ἢ κάθε μία ἓνα ἀνεπανάληπτο πολιτισμό, καὶ ἱστορία μὲ χρυσᾶς σελίδας θριάμβου καὶ ἡρωϊσμοῦ.

Ἐνα ἡρωϊσμὸ τὸν ὁποῖον ἡ πατρίδα τους ἡ Σπάρτη τοὺς ἔδωσε διὰ τῆς πράγματι σκληρῆς στρατιωτικῆς διαπαιδαγωγήσεως. Καὶ ὁ καθεὶς διαβάτης ὁ ὁποῖος διαβῇ τὸν τὸν τόπον τῆς θυσίας ἃς ἀναγγείλῃ εἰς τὴν πατρίδα των:

«ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κείμεθα τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενοι».

ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΜΑΘΗΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

ΓΑΛΗΝΗ

Λιαπίκου Διαμάντως (Τάξεως ΣΤ')

Μιά ἀγαπημένη συντροφιά λίγων συνομήλικων κοριτσιῶν, ἀνεβήκαμε χθές τὸ δειλινὸ στὸν ὁμορφὸ λόφον τοῦ Ἄη - Γιάννη, γιὰ νὰ ἀνάψωμε τὰ καντήλια τοῦ ὁμορφου ἐξωκκλησιῶ, ποὺ στεφανώνει τὸν ἐρημικὸ πευκόφυτο λόφον, ἓνα περίπου χιλιόμετρο ΒΔ τοῦ χωριοῦ μας. Μιά γλυκειά, ἀπόκοσμη σιωπὴ ἦταν ἀπλωμένη γύρω μας, στὴ γοητευτικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς ἐξοχῆς, μιὰ σιωπὴ καὶ μιὰ ἡρεμία, ποὺ μάγευε μέ τὴ θεία τῆς γαλήνης ὅλη τὴ γύρω μας Φύση!

Γαληνεμένες οἱ καταπράσινες ὄχθες τοῦ Ἀχελώου, ποὺ κυλοῦσε πρὸς τὰ κάτω μέ μιὰ πολὺ ἀργὴ νωχέλεια τὰ γάργαρα νερά του. Γαληνεμένα τὰ κλωνάρια τῶν παροχθίων ἱτιῶν, ποὺ καθρεφτίζονταν μέ θλιμμένη ἐπιμονὴ στὸν ἀσημένιο καθρέφτη τῶν νερῶν. Γαλήνιο τὸ ἀχνὸ φέγγος τῶν Ἀκαρνανικῶν βουνῶν, καθὼς ὕψωναν χωρὶς κομπασμὸ, σχεδὸν μέ ταπείνωση, τὶς γαλάζιες κορφές τους, ἐκεῖ μακρὰ πρὸς τὴ δύση, κι' ἀκόμα γαληνεμένος ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος τῶν νεανικῶν μας ψυχῶν, καθὼς βγήκαμε ἀπ' τὸ ταπεινὸ Ἐξωκκλήσι, ὑποταγμένες στὴ βαθεῖα ἀνάταση τῶν εὐλαβικῶν στοχασμῶν μας πρὸς τὰ πνευματικὰ ὕψη θρησκείας μας! Θεία Γαλήνη! Ἐράσμιες, ὑπερκόσμιες ὥρες περισυλλογῆς, ἱερὴ προσπάθεια ἀνάβασης πρὸς τὰ ἄνω. Μ' ἓνα εὐφρόσυνο συναίσθημα θυμηθῆκαμε τότε τοὺς γεμάτους λυρική ἀμβρότητα στίχους τοῦ Πορφύρα, τοὺς ἀφιερωμένους σ' ἓνα ἀπ' τὰ ἐξαίσια δῶρα τοῦ Θεοῦ, τὴ Γαλήνη, «Γαληνεμένη, ξάστερη, γαλάζια, πέρα ὡς πέρα κρουστάλλινη ἀπ' τὸν ὄρθρον τῆς. τὸν Ἑσπερινὸ τῆς, κι εἶχε πλανέψει καὶ τ' ἀχνὸ χρυσὸ φεγγάρι ἢ μέσα ἀργοταξίδευε ἄγρυπνο κι' αὐτὸ στὸν οὐρανὸ τῆς...» Κι' ἄλλοῦ πάλι, ὅπου ὁ πονεμένος στίχος τοῦ ποιητοῦ γίνεται ὁ ἐπιγραμματικώτερος ὕμνος τοῦ Ἑλληνικοῦ φωτὸς «...εἶναι μιὰ τόση ἀπανεμιὰ καὶ μιὰ Γαλήνη τόση, ποὺ τὰ καράβια ἀπόμακρα μέ τὰ πανιὰ ἀνοιγμένα σταμάτησαν! Γιὰ κοιτάξει! Σὰν νάχουν μετανοιώσει, πὼς τέτοιο φῶς ἀφήσανε τὶ πᾶν στὰ μαῦρα ξένα!...».

Ὅλα γύρω τὸ καθένα μέ τὸ δικό του τρόπο, μέ τὴ δική του χάρη, συνέθεταν ἓναν ὕμνον, τὸν ὡραιότερο ἴσως ὕμνον, ποὺ θὰ μπορούσε, ἓνα ὅποιοδῆποτε δημιούργημα ν' ἀφιερῶση, στὴ θεία δωρεὰ ποὺ ἀκούει στὸ ὄνομα «Γαλήνη».

Γαλήνη! Λέξις εὐλογημένη, λέξις ποὺ στὸ ἄκουσμά της ἡ ψυχὴ ντύνεται τὸν πιὸ ὁμορφὸ χιτῶνα τῆς πιὸ γλυκειᾶς εὐχαρίστησης. Σὲ νοσταλγεῖ ἡ ψυχὴ γαλήνη, σὲ ποθεῖ, γιὰτὶ ἡ παρουσία σου τὴν πλημμυρίζει μέ οὐράνιο χερουβικὸ ὕμνον γλυκειᾶς ἐγκαρτέρησης. ὦ, εὐλογημένη γαλήνη! Πόσο σὲ ποθοῦμε! Κανένα κῦμα δὲν θὰ ταράξη τὴ χάρη σου. Οὐτ' ἓνα σύννεφο δὲ σκοτεινιάζει τὸ γαλανὸ οὐρανὸ σου. Πόσο μακριά, ὅμως σὲ αἰσθανόμαστε σήμερα ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι, ποὺ διαβαίνουμε τὸ τελευταῖο κομμάτι τοῦ 20οῦ αἰῶνα! Καὶ ὅμως σε νοσταλγοῦμε ἀφάνταστα, χωρὶς νὰ μπορούμε νὰ ἀγγίξωμε μέ τὰ δάκτυλα τῆς ψυχῆς μας, οὔτε τὴν ἄκρη τοῦ παλλεύκου λαμπροῦ σου χιτῶνα, χωρὶς νὰ μπορούμε νὰ ἀκούσωμε οὔτε τὸν ἀπόηχο ἀπὸ τὸ γλυκὸ Οὐράνιο

Τραγούδι σου. Κι ὅμως κάναμε τόσες προσπάθειες, καταβάλαμε τόσους κόπους ἐδοκιμάσαμε τόσες ἀγωνίες, γιὰ νὰ πλησιάσωμε καὶ νὰ ζήσωμε τὴν οὐσία σου. Κι' ἐσύ, εὐλογημένη Γαλήνη, μένεις ξέμακρη ἀπὸ μᾶς καὶ πᾶς καὶ θρονιάζεις στὰ δάση, στὶς δαντελλωτὲς ἀκρογιαλιές, στὶς ψηλὲς κορυφές...

Τὶ σὲ χρειάζονται ἐσένα, ἀκριβέ, χαμένε μας θησαυρέ, τὰ δάση, τ' ἀκρογιάλια...

Ἐσένα, ψυχὴ τῆς Εἰρήνης σὲ χρειάζεται τόσο ἢ κουρασμένη, ταραγμένη, ψυχὴ μας, ἢ βυθισμένη στὴν τύρβη τῶν καθημερινῶν τῆς φροντίδων ἀνθρωπίνῃ καρδιά.

Ποῦ βρίσκεσαι, χαμένε θησαυρέ!

Ἐσὺ λοιπόν, δὲν ἔχεις τὸ θρόνι σου - ὅπως τουλάχιστον ἐμεῖς οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι μποροῦμε νὰ ποῦμε μέ εἰλικρίνεια - οὔτε στοὺς πανύψηλους οὐρανοξύστες, οὔτε στὴν ἐντυπωσιακὴ ζωὴ τῆς μεγαλούπολης, οὔτε στὸν ἑξαλλο τεχνικὸ πολιτισμὸ μας, ποὺ νομίσαμε πὼς θὰ σέ βροῦμε. Μὰ ὅπου ἂν βρίσκεσαι, ἀκριβῇ, χαμένη, γλυκειὰ γαλήνη, σὲ ἰκετεύομε ἀπλώνοντας τὰ χέρια μας παρακλητικὰ, νὰ γυρίσης κοντὰ μας, νὰ ζήσης μέ μᾶς, ὅπως ζῆς μαζί μέ τὸν ἥλιο, μέ τ' ἀγέρι, μέ δένδρα, κοντὰ στὰ δάση, στ' ἀκρογιάλια, στὶς ψυχὲς βουνοκορφές. Σὲ ποθοῦμε τόσο, σὲ χρειάζομαστε τόσο πολὺ.

ΕΘΝΙΚΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ

Φλόακα Αἰκατερίνης (Τάξεως Δ')

Ἡ Ἑλλάς ἐκτὸς τῶν ἡρώων, οἱ ὅποιοι ἀνεδείχθησαν εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ καὶ πλῆθος ἄλλων προσώπων, τὰ ὁποῖα ἐξ ἴσου ὠφέλησαν τὸ ἔθνος. Τὰ πρόσωπα ταῦτα εἶναι γνωστὰ μέ τὴν ὀνομασίαν «Ἐθνικοὶ Εὐεργεταί».

Οὗτοι ἐγεννήθησαν εἰς τὴν ὑπόδουλον πατρίδα. Κατέλιπον ὅμως ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας τὴν γενέτειράν των καὶ κατέφυγον εἰς ξένας χώρας ἀναζητοῦντες ἐργασίαν. Ἐκεῖ εἰργάσθησαν τιμίως καὶ εὐσυνειδήτως καὶ ἀπέκτησαν πλοῦτη, τὰ ὁποῖα τοὺς ἀνέδειξαν εἰς τὰς ξένας χώρας ὡς σοβαροὺς οἰκονομικοὺς παράγοντας. Τὰ πλούτη ἐν τούτοις δὲν ἐπέδρασαν κακῶς ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος των. Τὸναντίον ἔκαμον τούτους περισσότερο μετριόφρονas. Ἐθεώρουν ὡς ἱερὸν καθῆκον νὰ βοηθοῦν ὑλικῶς τὴν πτωχὴν των πατρίδα. Ἐζων εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀλλ' ἡ ψυχὴν των ἔμεινε Ἑλληνική. Ἐπὶ ἀρκετὰς δεκαετίas κατώκουν εἰς ξένα κράτη, ἀλλ' οὐδέποτε ἐλησμόνησαν τὴν πατρίδα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθησαν.

Ὅταν ἤχησε τὸ σάλπισμα τῆς ἐθνεγερσίας, ἡ ἐθνικὴ των ψυχὴ ἐδονήθη ἐκ βάθους. Ὁ νοῦς, ἡ καρδιά, καὶ τὰ πλούτη των ἐτέθησαν αὐτομάτως εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἀγωνιζομένου ἔθνους. Καθημερινῶς ἔφθανον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία εἶχε μεταβληθῇ εἰς ἀπέραντον πεδίου μαχῶν, πλοῖα μέ τρόφιμα, φάρμακα, πολεμοφόδια καὶ χρήματα.

Ἀκόμη καὶ βιβλία ἐστάλησαν ἐκ μέρους τῶν γνησίων τούτων τέκνων τῆς πατρίδος μας, διὰ τὴν μόρφωσιν τῶν Ἑλληνοπαίδων, διότι ἐπίστευον ὅτι μόνο ἂν ὁ λαὸς ἀποκτήσῃ ἐθνικὴν συνείδησιν, θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ λάβῃ τὰ ὅπλα καὶ νὰ ἀγωνισθῇ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς.

Ὅταν ἔληξεν ὁ ἀγὼν τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἡ Ἑλλὰς ἀπηλλάγη ἀπὸ τὸν βάρβαρον κατακτητὴν, τὸν Τοῦρκον, ἦτο εἰς μορφὴν ἐρειπίων. Τὰ χρήματα διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς προσέφερον οἱ Ἐθνικοὶ μας εὐεργέται. Καθεὶς ἐξ αὐτῶν ἀνέλαβε δι' ἰδίων χρημάτων νὰ ἱκανοποιήσῃ καὶ μίαν ἀνάγκην.

Μερικοὶ ἐκ τῶν Ἐθνικῶν μας εὐεργετῶν εἶναι οἱ: Ζάππας, Ζωσιμάδαι, Σῖναι, Ριζάραι, Βαρβάκης, Ἀρσάκης, Ἀβέρωφ, Καπλάνης, Μαρασλής, Συγγρός, Χατζηκώστας καὶ ἄλλοι πολλοί.

Ὅλοι οὗτοι ἀποτελοῦν τοὺς πλεόν εὐγενεῖς καρποὺς τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τὸν πλοῦτον των τον διετήρησαν δι' ὑψηλοὺς σκοποὺς. Ἡ εὐγενὴς καὶ φιλόανθρωπος καὶ γνησία ἑλληνικὴ ψυχὴ των διέθεσε τοῦτον διὰ τὴν περίθαλψιν τῶν ὀρφανῶν καὶ ἀσθενῶν, διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ μόρφωσιν τῶν κληρικῶν, τὴν καλλιέργειαν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν γραμμάτων, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν, διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων καὶ γενικῶς διὰ τὴν πρόοδον καὶ τὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ.

ΟΙ ΝΕΡΑΪΔΕΣ

Περίνη Δήμητρας (Τάξεως Β')

Οἱ νεραΐδες εἶναι δαιμονικὰ ὄν τὰ τῆς νεοελληνικῆς μυθολογίας.

Κατάγονται ἀπὸ τὶς ἀρχαῖες θαλασσινές νύμφες, τὶς Νηρηΐδες, κόρες τοῦ Νηρέως, οἱ ὁποῖες ἦσαν πανέμορφες κοπέλλες, γεμάτες δροσιὰ καὶ χάρι. Βασίλισσά τους ἡ κυρά - Κάλω. Ὁ λαϊκὸς νοῦς τὴν ταύτισε μέ τή θεά Ἀρτεμιν, ἡ ὁποία ὥρες ὀλόκληρες λουζόταν στίς πηγές.

Ἀπόγονοι, λοιπὸν τῶν ἀρχαίων Νηρηΐδων εἶναι οἱ νεραΐδες. Ἡ λαϊκὴ φαντασία τὶς φαντάζεται πανώριες γυναῖκες, μέ μακρὰ μαλλιά, καὶ ἐξαίσιον ἀγγελικὸ πρόσωπο, Ζοῦν εὐθυμὰ καὶ χαρούμενα χορεύοντας καὶ τραγουδώντας κοντὰ σὲ πηγές καὶ ποταμούς μέ τὶς «νύμφες».

Τοὺς ἀρέσει νὰ τριγυροῦν σὲ ποτάμια, ρυάκια καὶ χειμάρρους στίς φεγγαρόλουστες βραδυές, νὰ πειράζουν καλόκαρδα μοναχικοὺς διαβάτες, νὰ χαρίζουν θαυματουργὰ φυλακτά, νὰ συμβουλεύουν, ὅσους βρίσκονται σὲ δύσκολη θέσι καὶ νὰ γιατρεύουν ἀπὸ ἀγιάτρευτες ἀρρώστειες.

Κατάλλευστο φόρεμα σκεπάζει τὸ καλλίγραμμα σῶμα τους καὶ τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς δαιμονικῆς φύσης τους εἶναι τὸ «πέπλον». Λέγεται ὅτι ἂν κανεὶς κατορθώσῃ, ν' ἄρπάξῃ τὸ «πέπλο» αὐτό, τότε ἡ νεραΐδα ἀναγκάζεται νὰ τὸν παντρευτῇ καὶ τὰς τους νὰ τεκνοποιήσῃ μαζί του. Ὅταν ὅμως κατορθώσῃ νὰ πάρῃ πάλι τὸ «πέπλο», ἐπιστρέφει ξανά στὴν παλιά της ζωὴ. Ἐπισκέπτεται δὲ, τακτικὰ τὰ παιδιὰ της ἢ τὰ σκοτώνει γιὰ νὰ τιμωρήσῃ τὸν «ἄρπαγά της». Οἱ νεραΐδες ἐμφανίζονται σὲ μέρη ὅπου ὑπάρχουν ἄφθονα νερά, ἀκόμη ὅμως καὶ σὲ λόχμες καὶ ἐρημικὰ μέρη, κατὰ τὰ μεσάνυχτα μέχρι τὴν αὐγὴ ἢ καὶ κατὰ τὸ μεσημέρι. Εἶναι δὲ ὁρατὰ μόνον ἀπὸ τοὺς ἀλαφροΐσκιωτους καὶ Σαββατογεννημένους. Ἐὰν κατὰ τὴν διάρκεια ποὺ χορεύουν

ἐμφανισθῇ κάποιος διαβάτης, αὐτὸς ἀναγκάζεται ἀπὸ αὐτὲς νὰ χορέψῃ μαζί τους καὶ ἔὰν εἶναι μάλιστα ὀργανοπαίκτης, νὰ παίξῃ τὴν λύραν του. Δὲν πρέπει δὲ, νὰ μιλήσῃ γιατί διαφορετικά θὰ γίνῃ ἄφωνος ἢ θὰ πάθῃ «φρενική» νόσο καὶ τότε ἐπωνομάζεται «νεραῖδοπαρμένος».

Χαρακτηριστικό τους εἶναι καὶ ἡ θαυμαστή ἐργατικότητά τους. Γνέθουν, πλέκουν, πλένουν τὰ ροῦχα τους καὶ εἶναι ὑποδειγματικές νοικοκυρές.

Πολλοὶ γιὰ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπ' τὶς κακιὲς νεράιδες κουβαλοῦν μαζί τους καύκαλο χελώνας, ψωμὶ καὶ σκόρδο.

Ἡ λαϊκὴ φαντασία, ἐδημιούργησε πολλοὺς θρύλους καὶ μύθους σχετικὰ μέ τὶς νεράιδες, οἱ ὁποῖες εἶναι πλάσματα τῆς φαντασίας τοῦ λαοῦ, ἀπὸ δεισιδαιμονίες περασμένων ἐποχών.

ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ

Κακαγιώτη Ἀμαλίας (Τάξεως Α')

Πλησιάζει τὸ ξεψύχισμα τῆς ἡμέρας. Ὁ χρυσοπόρφυρος ἥλιος, ὁ μεγαλοπρεπέστατος βασιλιάς τῆς ἡμέρας γέρνει πρὸς τὴ δύσι του.

Οἱ τελευταῖες τοῦ ἀκτίνες παιχνιδίζουν ἀνάλαφρα μέ τὰ φύλλα τῶν δένδρων τῶν κήπων καὶ συνθέτουν τὴν γραφικὴ εἰκόνα τοῦ δειλινοῦ. Ἡ φύσις ντύνεται μέ τὰ παραμυθένια πέπλα τῆς.

Ὁ κόκκινος δίσκος τοῦ ἡλίου φλογίζει δυὸ γκριζὰ σύννεφα ποὺ τὸν συντροφεύουν καὶ νομίζει κανεὶς ὅτι εἶναι μιὰ μεγάλη πυρκαγιά πυρκαγιά στὸν οὐράνιο θόλο. Τὸ ἡλιοβασίλεμα βρίσκεται στὶς δόξες του. Ἀλλὰ ὁ ἥλιος σὰν κουρασμένος στρατοκόπος τῆς καθημερινῆς βιοπάλης, βιάζεται νὰ ἀποσυρθῇ γιὰ νὰ ξεκουρασθῇ. Εἶναι ὥρα νὰ δύσῃ. Ἡ φωτιὰ σιγὰ - σιγὰ χάνει τὴν ἔντασί της. Σβύνει.

Τα χρώματα γίνονται πιὸ ξέθωρα, πιὸ ἀπαλά. Στὸν ὀρίζοντα δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνον τό φάσμα τοῦ ἡλίου. Σε λίγο χάνεται κι αὐτό.

Τὸ σούρουπο ἀρχίζει νὰ προβάλλῃ σιγὰ -σιγὰ ἀπλώνοντας τοὺς γκριζόμαυρους πλοκάμους του καὶ σκεπάζοντας ὅλη τὴ φύση: τὰ δένδρα, τὰ ζῶα, τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ σέ λίγο δὲν θὰ μπορῇ νὰ ξεχωρίσῃ τίποτε. Τὸ ἀεράκι ἀρχίζει νὰ ἀργοφυσᾷ καὶ ν' ἀνεμίζει τις πυκνὲς φυλλωσιές τῶν πλατύφυλλων δένδρων. Ἀφήνει ἓνα ἀπαλὸ ψίθυρο καὶ νομίζει κανεὶς πὼς κάποιος ἄνθρωπος σιγομουρμουρίζει. Ὁ γέρο - πεῦκος σε μιὰ γωνιά κουρασμένος ἀπὸ τὰ βάσανα καὶ τὶς κακουχίες τῶν τόσων χρόνων ἀργοκουνάει τὰ κλωνάρια του στὸν ἀπογευματινὸ ἀέρα.

Πέρα μακρὰ ἢ πλατεῖα θάλασσα ἀρχίζει νὰ χάνῃ τὸ βαθύ γαλάζιο χρῶμα τῆς κι ἓνα πυκνὸ σκοτάδι τὴν σκεπάζει. Οἱ γλάροι καὶ τὰ ψαροπούλια σταμάτησαν νὰ πετοῦν. Ἡσυχία ἀπλώνεται παντοῦ.

Μέσα στὸ βαθύ σκοτάδι ποὺ βασιλεύει σ' ὁλόκληρη τὴν πλάση νομίζει κανεὶς ὅτι τ' ἄγρια στοιχεῖα τῆς φύσεως μέ τις νεράιδες τῆς ρεματιᾶς ἔστησαν τρελλὸ χορὸ.

Ξάφνου μέσα σ' ὅλη αὐτὴ τὴ γαλήνη, ἓνα δειλό ὠχρό κίτρινο φῶς ξεχύνεται στὴ γῆ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ ὀρίζοντα. Εἶναι τὸ ἀσημένιο φεγγάρι ποὺ μόλις τώρα πρόβαλε ντροπαλὰ καὶ ἀρχίζει νὰ σκορπίζη μὲ ἀπλοχεριὰ τὶς ἀκτῖνες του. Ἡ φύσι κλείνει σιγὰ τὰ βλέφαρά της καὶ παραδίδεται στὴν ἀγκαλιά τοῦ γλυκοῦ Μορφέα.

ΤΟ ΨΑΡΕΜΑ ΜΕ ΤΟ ΠΑΡΑΓΑΔΙ

Μενεγιά Γιαννούλας (Τάξεως Α')

Ἕνα δειλινὸ τοῦ Νοέμβρη μέ πῆρε ὁ πατέρας μου γιὰ νὰ δῶ πῶς γίνεται τὸ ψάρεμα.

Ἦδη ἀπὸ τὸ πρῶτ' ὁ πατέρας μου ἐτοίμασε τὸ παραγάδι. «Το ξεμπέρδεψε» καὶ ἔβαλε στὸν «κόθρον», ὅπως λένε οἱ ψαράδες, στὸ πλαίσιο δηλαδὴ τοῦ παραγαδιοῦ, ὀκτακόσια μὲ χίλια «ἀγκίστρια» δεμένα στὴν πετονιὰ καὶ προσαρμοσμένα σὲ σπάγγο.

Πολλοὶ ψαράδες ξεκινοῦσαν τὴν ἴδια σχεδὸν ὥρα γιὰ ψάρεμα. Ἀπομακρυνθήκαμε ἀρκετὰ ἀπὸ τὴν ἀκτὴ.

Ὁ ἥλιος ἔδουε ἀργὰ - ἀργά. Τὸ ἀεράκι φυσοῦσε ἐλαφρά, ἡ θαλάσσια αὐρα μοῦ ἔστελνε τὴν ἀλμύρα της. Ἀπελάμβανα τό θέαμα μὲ ἰδιαίτερη προσοχή. Μὲ εἶχε μαγέψη ἡ ὁμορφιὰ τοῦ ὑδατίνου ὄγκου ποὺ ἀπλώνονταν τριγύρω μας.

Ὅταν τὸ ὁμορφο νησάκι χάθηκε κι ὁ ἥλιος εἶχε σχεδὸν βασιλέψει, ὁ πατέρας μου καὶ οἱ ἄλλοι ψαράδες ἄρχισαν νὰ «ρίχνουν» τὸ παραγάδι.

Ἀφοῦ «βυθομέτρησε» τὸ νερό, ὁ πατέρας μου ἔρριξε μιὰ πέτρα καὶ στὸν ἀφρὸ ἔβαλε τὴ «σημαδούρα», ἓνα διακριτικὸ σημάδι, γιὰ νὰ τὸ γνωρίζη ἀπὸ τὰ ἄλλα παραγάδια, καὶ νὰ μὴ μπερδεύεται μὲ τῶν ἄλλων ψαράδων. Ἐπειτα ἄρχισε τὸ τέντωμα τοῦ σπάγγου ποὺ ἔπεφτε στὸ νερό μὲ τὴν πετονιὰ καὶ τὸ ἀγκίστρι μὲ τό σκουληκάκι γιὰ δόλωμα. Ξετυλίχτηκε ὅλος ὁ σπάγγος καὶ ὀκτακόσια μὲ χίλια ἀγκίστρια μὲ τὸ δόλωμα βρίσκονταν στὸ νερό.

Τὸ πρῶτο μέρος τῆς ἐργασίας μας τέλειωσε. Δέν ἔμεινε παρὰ νὰ γυρίσωμε στὸ σπίτι.

Τὴν ἐπομένη τὸ πρῶτ', πρὶν ὁ ἥλιος ἀνατείλῃ ξεκινήσαμε γιὰ νὰ «σηκώσουμε» τὸ παραγάδι. Ἡ πρῶτὴ αὐρα μᾶς χαϊδεύε τὸ πρόσωπο. τὰ ψάρια πιασμένα στὸ ἀγκίστρι ἀπὸ τὸ δόλωμα γέμισαν, τὰ πανέρια μας. Πανευτυχεῖς, μὲ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου γυρίσαμε στὸ σπίτι.

Η ΦΙΛΙΑ

Σιδερᾶ Μαρίας (Τάξεως Δ' 2)

Φιλία εἶναι ἡ ὁρμητικὴ τάσις, ἡ ὥθησις ἐξ ἐνστίκτου πρὸς τὴν συνεργασίαν, τὴν ὁποίαν ἡσθάνθη ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεώς του ἐπὶ τοῦ πλανήτου μας.

Τὴν φιλίαν ἡσθάνθη ὡς ἀνάγκην ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν. Εὐρισκόμενος ἐπὶ τῆς γῆς ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν διαφόρων παραγόντων, οἱ πολλαπλοὶ κίνδυνοι, καὶ ἡ ἀνάγκη πρὸς συνεργασίαν, τοῦ ἐπέβαλον ὡς πρώτην φροντίδα τὴν ἀνάπτυξιν σχέσεων, δεσμῶν μετ' ἄλλων ἀνθρώπων.

Εἶναι ὁ πιὸ ἱερὸς δεσμός. Εἶναι συναίσθημα, τὸ ὁποῖον ἀναπτύσσεται μεταξύ δύο ἀνθρώπων. Εἶναι ἀμοιβαία ἐσωτερικὴ κατανόησις. Εἶναι ἡ ἀρετὴ, ἡ ὁποία μέ τὸν δεσμὸν τῆς ἀγάπης συνδέει, ἐνώνει δύο ψυχάς. Χαρακτηριστικὸν τῆς φιλίας εἶναι τὸ ἀμοιβαῖον ἀνοιγμὰ τῆς ψυχῆς δύο ἀτόμων, ἡ ἀφοσίωσις, ἡ κοινὴ συμμετοχὴ εἰς τὴν χαράν, εἰς τὸν πόνον καὶ εἰς τὴν ἐλπίδα. Ἡ φιλία εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος, ἡ ἄλυσις ἣτις ἐνώνει, φέρει εἰς ἐπικοινωνίαν ἄτομα, ομάδας ἀτόμων ἔθνη. Εἶναι δηλαδὴ ἄρτος ἐπιούσιος. Ἡ φιλία καὶ ἡ ὑπαρξὶς φίλου πρέπει νὰ εἶναι δι' ἡμᾶς ψυχικὴ ἀπαίτησις, νὰ ἀποτελῇ διαρκὲς καθήκον. Ὅποιος νεκρῶνει μέσα του τὴν ἀνάγκην ταύτην, χάνει ἓν ἀπὸ τὰ εὐγενικά του γνωρίσματα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

Ἄλλ' ἄς ἴδωμεν τί εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον παρακινεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν σύναψιν τῆς φιλίας. «Ζῶον κοινωνικόν» ὠνόμασε τὸν ἄνθρωπον ὁ Ἀριστοτέλης. Δὲν ἡμπορεῖ ὁ ἄνθρωπος, ἰσχυρίζεται ὁ φιλόσοφος οὗτος, νὰ ζήσῃ ἀπομεμονωμένος, κλεισμένος εἰς τὸν ἑαυτὸν του ἀλλὰ ζητεῖ νὰ συνδέσῃ τὸν ἑαυτὸν του μὲ ἄλλα πρόσωπα.

Λοιπόν, ἦν ἀπὸ τά αἷτια, τὸ ὁποῖον παρακινεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν κοινωνικότης του. Ἀλλὰ δὲν εἶναι σύναψιν φιλικῶν σχέσεων εἶναι ἡ ἄγνωστος καὶ ἡ ὁρμή, τὴν ἔχει ὁ ἄνθρωπος πρὸς ἀνακοίνωσιν μερικῶν σκέψεων, διανοημάτων καὶ συναισθημάτων, τὰ ὁποῖα ἔχει θαμμένα εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του, εἰς ἓν πρόσωπον. Βεβαίως εἰς πρόσωπον διὰ τὴν συμπάθειαν, ἀφοσίωσιν καὶ πίστιν τοῦ ὁποίου εἶναι βέβαιος καὶ πρὸς τὸν ὁποῖον κοινὰ συναισθήματα καὶ κοινοὶ δεσμοὶ τὸν συνδέουν. Ἐκτὸς τούτων, εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ ἄνθρωπος μέσα εἰς τὴν ζωὴν του εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ διεξαγάγῃ ὠρισμένους ἀγῶνας ἐναντίον τῶν διαφόρων δυσκολιῶν καὶ ἀντιθέσεων τῆς τύχης. Εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ἀναγκάζεται νὰ συνδεθῇ μὲ ἄλλους ἀνθρώπους, διὰ νὰ καταστήσῃ μὲ τὴν συνδρομὴν καὶ τὴν βοήθειάν των, τὸν βίον του ὀλιγώτερον τραχὺν καὶ ἐπικίνδυνον.

Διὰ τῆς πραγματικῆς, τῆς ἀγνῆς φιλίας μεταξύ τῶν ἀτόμων ἐπιτυγχάνονται πλεῖστα, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν τὴν πολιτιστικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνάπτυξιν. Ἐξασφαλίζεται ἡ ἐμπιστοσύνη καὶ ἡ ἀσφάλεια. Ἡ συνεργασία καὶ ἡ φιλία μεταξύ τῶν κρατῶν ἐπιφέρει τὴν ὁμόνοιαν καὶ γαλήνην εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐξευγενίζει τὸν χαρακτῆρα κάθε ἀτόμου, ἐκλεπτύνει τὰ αἰσθήματα καὶ καθιστᾷ τὸν βίον περισσότερον εὐχάριστον καὶ ἄνετον.

Ἡ ἱστορία, ὁ ἀψευδὴς αὐτὸς μάρτυς τοῦ παρελθόντος καὶ καθοδηγητῆς τοῦ μέλλοντος, πολλάκις ἐπαινεῖ ἄνδρας μεγάλους, οἱ ὅποιοι συνεδέθησαν δι' ἀγνῆς φιλίας καὶ ἀπέβησαν λαμπρὰ παραδείγματα. Ἐμεινε παραδειγματικὴ εἰς τὴν ἱστορίαν ἡ φιλία μεταξύ τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου, τῶν δύο τούτων πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀνδρῶν τῶν Θηβῶν. Παροιμιώδης ἐπίσης ἡ φιλία τῶν Πυθαγορείων. Ὁ Ἀχιλλεύς καὶ ὁ Πάτροκλος, ὁ Δάμων καὶ ὁ Φιντίας, ὁ Ὀρέστης καὶ ὁ Πυλάδης, ὁ Ἀρμόδιος καὶ ὁ Ἀριστογείτων εἶναι μερικὰ ἐξ ἐκείνων τῶν ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα θὰ παραμείνουν αἰωνίως γραμμένα εἰς τὴν ἱστορίαν, μὲ χρυσὰ γράμματα ὡς παραδείγματα λαμπρᾶ ἀγνῆς φιλίας.

Ἡ ἀγνή φιλία ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὸν ἄνθρωπον, διότι οἱ καλοὶ φίλοι συμβάλλουν μεγάλως εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος, τὸ ὅποιον ἔχει μεγίστην ἐπίδρασιν εἰς τὴν ἀγωγὴν τοῦ ἀνθρώπου. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον τὸ σχολεῖον, ἡ οἰκογένεια καὶ ἡ ἐκκλησία πρέπει νὰ ἐπιδιώκουν, ὅπως καλλιεργοῦν εἰς τοὺς νέους τὴν τάσιν πρὸς βοήθειαν καὶ αὐτοθυσίαν καὶ τὴν ἐκτίμησιν πρὸς τοὺς συνανθρώπους των καὶ δὴ τοὺς φίλους των.

Πρέπει λοιπόν ὅλοι νὰ ἐπιδιώκουν τὴν φιλίαν διὰ τῆς ὁποίας κατοχυρώνεται ἕν φωτεινὸν καὶ αἴσιον μέλλον, πρὸς τὸ συμφέρον ἡμῶν καὶ τῆς πατρίδος μας.

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

Κτιστοπούλου Αὐγῆς (Τάξεως Α')

Πρωτομαγιά! Ἐνα σάλπισμα χαρμόσυνο σ' ὅλα τὰ κλάσματα τῆς γῆς. Ἡ ἐορτὴ τῶν ἀνθέων. Ἡμέρα διασκεδάσεως καὶ χαρᾶς.

Ἡ φύσις φόρεσε τὴν πιὸ καλὴ φορεσιά της.

Οἱ τριανταφυλλίες ὁμορφες καὶ δροσερὲς καμαρώνουν μὲ τὰ κόκκινα, μὲ τὰ ρόζ καὶ τὰ λευκά τριαντάφυλλα. Οἱ παπαροῦνες μὲ τὰ κόκκινα σκουφάκια τους, οἱ γαρδένιες, οἱ γαρυφαλλίες καθένα μὲ τὰ δικά του στολίδια, μὲ τίς εὐωδίες τους, ἀρωματίζουν τὸν ἄνεμο μὲ τὸ μῦρο τους.

Ἡ ζωὴ καὶ ἡ φύσις πανηγυρίζουν. Ἡ ἀτμόσφαιρα μοσχομυρίζει. Ὁ ἥλιος στὸν καταγάλανο καὶ ὁλοκάθαρο οὐρανό, χρυσοστολισμένος ταξιδευτής, περπατεῖ.

Ἡ θάλασσα ἡρεμὴ σὰν λάδι, δίχως τὰ ἄγρια καὶ ἀπειλητικὰ κύματά της, μὲ συντροφιά τὰ διάφορα θαλασσοπούλια, τὰ καράβια καὶ τίς βαρκοῦλες μᾶς μαγεύει.

Ὁ κάμπος εἶναι ντυμένος μὲ τὸν κεντημένο τάπητα ἀπὸ τὰ λογῆς - λογίων ἄνθη. Καλεῖ τοὺς ἀνθρώπους νὰ τοὺς δεχτῇ στὸ πανηγύρι αὐτὸ τῆς φύσεως καὶ νὰ τοὺς φιλοξενήσῃ τῇ στιγμῇ αὐτῇ τῆς μεγάλης γιορτῆς.

Τὰ ἔντομα βουίζουν. Τα πολύχρωμα καὶ εὐθυμα πουλάκια κελαδοῦν. Τὸ ρυάκι κυλᾷ ἤσυχα - ἤσυχα μουρμουρίζοντας μέσα στὸ δάσος.

Τ' ἀρνάκια πηδοῦν σὰν τρελλὰ στὸ πράσινο χορταράκι, τὰ ζῶα εἶναι εὐτυχισμένα σὰν καλεσμένα καὶ αὐτὰ στὸ πανηγύρι.

Μαζί μὲ τὴν φύση πανηγυρίζουν καὶ οἱ ἄνθρωποι.

Τὰ ἀγνὰ τραγούδια τῶν παιδιῶν ἀκούγονται σὰν μουσικὲς νότες δοξολογίας στὸ Δημιουργό μας γιὰ τὴν ὀμορφὴ πρωτομαγιά.

Τὸ στεφάνι γίνεται ἀπὸ ἀγριολούλουδα καὶ εὐρίσκεται στὶς πόρτες τῶν σπιτιῶν.

Πόσο ὠραῖος εἶναι κι ὁ κόσμος μέσα στὴν μεγάλη γιορτὴ τῆς φύσεως! Παύουν τὰ μίσση καὶ οἱ κακίες καὶ ἀλλάζει ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ. Οἱ δοξολογίες ἀντηχοῦν στὸν καταγάλανο οὐρανὸ καὶ ψάλλουν τὰ ὠσαννά τῆς ζωῆς.

Πρωτομαγιά! Παντοῦ χαρὰ καὶ ἄνθη.

Οἱ ἄνθρωποι κατηφορίζουν πάλι τὸν ἐλικοειδῆ δρόμο γιὰ νὰ συνεχίσουν πάλι τὸν μόχθο τῆς σκληρῆς καθημερινῆς βιοπάλης.

www.pentalofo.gr

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1973 - 74

1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Ἀρχίζει ὁ νέος σχολικὸς χρόνος. Τὸ Γυμνάσιόν μας ὑποδέχεται τὸν Γυμνασιάρχην κ. Σπυρίδωνα Σωτηρόπουλον, ὁ ὁποῖος καὶ ἀναλαμβάνει τὴν διεύθυνσιν τοῦ Σχολείου. Οὗτος εἰς συγκέντρωσιν μαθητῶν ἀπευθύνει χαιρετισμὸν καὶ δίδει συμβουλὰς καὶ παραινέσεις.

3 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Ἅγιασμὸς ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου διδακτικοῦ ἔτους. Κατ' αὐτὸν μίλησεν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Αἰτωλοακαρνανίας κ. Θεόκλητος, ὁ ποῖος ἀπηύθυνε πατρικὰς νουθεσίας καὶ συμβουλὰς πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ τὰς μαθητρίδας τοῦ Σχολείου μας.

8 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Ἡ ὑποδιευθύντρια τοῦ Σχολείου Μ. Παπαλέξη Καρβέλη ὠμίλησε μὲ θέμα «τὸ παιδὶ τῆς ὑπαίθρου»

13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

«Ἀγάπη καὶ προστασία τῶν ζώων» τὸ τό θέμα περὶ τοῦ ὁποῖου ὠμίλησεν ὁ καθηγητὴς τῶν Φυσικῶν Χ. Κεφαλάς.

14 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Συγκέντρωσις τῶν γονέων τῇ προσκλήσει τοῦ κ. Γυμνασιάρχου μὲ σκοπὸν τὴν ἀνασύστασιν τοῦ Συλλόγου Γονέων καὶ Κηδεμόνων.

24 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Ἡ δ. Οἰκονόμου Αἰκ., καθηγήτρια φιλόλογος, ὠμίλησεν ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ἱδρύσεως τοῦ Ο.Η.Ε. εἰς συγκέντρωσιν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν.

26 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Τοπικὴ ἑορτὴ. Τὸ Σχολεῖον μας μετέσχεν εἰς τὴν λιτάνευσιν τῆς εἰκόνης τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐκδηλώσεις τῆς πόλεως.

27 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Κοινὸς ἑορτασμὸς τῆς ἐθνικῆς ἐπετείου καὶ τῆς ἑορτῆς τῆς Σημαίας, εἰς ἣν προσεκλήθησαν καὶ παρέστησαν αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως, ὡς καὶ οἱ γονεῖς καὶ κηδεμόνες.

Ἐγένοντο ὁμιλίαι περὶ τῆς Σημαίας ὡς καὶ περὶ τῆς σημασίας τῆς 28ης Ὀκτωβρίου καὶ ἀπαγγελίαι ὑπὸ μαθητῶν καὶ μαθητριῶν ὡς καὶ ᾄσματα ὑπὸ τῆς χορωδίας.

Ἐπηκολούθησεν ἡ βράβευσις τῶν μαθητῶν καὶ ἡ ἀπονομὴ τῶν ἐπαίνων.

28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Τὸ σχολεῖον μετέσχεν, εἰς τὸν γενικὸν ἑορταστικὸν πρόγραμμα τῆς πόλεως, ἥτοι εἰς δοξολογίαν, κατάθεσιν στεφάνων, παρέλασιν. Τέλος εἰς τὴν κεντρικὴν πλατείαν τῆς πόλεως μας ἐγένοντο χοροὶ ὑπὸ μαθητῶν καὶ μαθητριῶν.

3 ΜΑΡΤΙΟΥ

Συμμετοχή τοῦ Σχολείου μας εἰς εἰς τὰς ἐορταστικὰς ἐκδηλώσεις διὰ τὴν ἱστορικὴν ἐπέτειον τῆς ἡρωϊκῆς ἀντιστάσεως τῶν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Γρηγόριον Λιακατᾶν Αἰτωλικιωτῶν εἰς θέσιν «Ντολμᾶς».

Κατάθεσις στεφάνων, χοροὶ ὑπὸ μαθητριῶν καὶ μαθητῶν εἰς τὴν κεντρικὴν πλατεῖαν, ἀγὼν θυσίας.

20 ΜΑΡΤΙΟΥ

Ἐδόθη διάλεξις ὑπὸ τοῦ Γυμνασιάρχου κ. Σπυρίδωνος Σωτηροπούλου ἐνώπιον πυκνοτάτου καὶ ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου «Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλὸς» εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως.

25 ΜΑΡΤΙΟΥ

Τριήμερος ὑπῆρξεν ὁ ἐορτασμὸς τοῦ Γυμνασίου μας διὰ τὴν ἐπέτειον τῆς 25ης Μαρτίου. Εἰς τὰς 23 τοῦ μηνὸς ἐγένετο ἐορτὴ εἰς τὸ προαύλιον τοῦ Σχολείου, εἰς ἣν προσεκλήθησαν καὶ παρέστησαν αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως ὡς καὶ γονεῖς καὶ κηδεμόνες. Εἰς ἐορταστικὴν ἀτμόσφαιραν ἀπαγγελιῶν καὶ ἀσμάτων ὠμίλησεν ἡ δ. Ε. Μπέτσου μέ θέμα: «Ὁ Σολωμὸς ἀπόστολος τῆς ἐθνικῆς ιδέας».

Κατὰ τὴν 24ην τοῦ μηνὸς ἐγένετο κατάθεσις στεφάνων καὶ τὴν 25ην τὸ Σχολεῖον μετέσχε εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Δήμου καταρτισθέν πρόγραμμα. Τον πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησεν ὁ Γυμνασιάρχης Κ. Σ. Σωτηρόπουλος, ἐξάρας τὴν σημασίαν τῆς ἡμέρας ἀπὸ θρησκευτικῆς καὶ ἱστορικῆς ἀπόψεως. Ἐπηκολούθησαν χοροὶ μὲ τοπικὰς ἐνδυμασίας.

Τὸ ἑσπέρας ἐδόθη θεατρικὴ παράστασις ὑπὸ τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῆς Στ' καὶ Ε' τάξεως μέ ἔργον «Τὸ ἀνεπλήρωτον χρέος» τοῦ Παντελῆ Λιαλιαμπή. Ὅλοι οἱ μαθηταὶ ἀπέδωσαν μέ ἐξαίρετον ἐπιτυχίαν τοὺς δυσκόλους ρόλους των, ἐκπλήσσοντες τὸ πολυπληθές κοινόν, τὸ ὁποῖον τοὺς ἐχειροκρότησε μέ ἐνθουσιασμόν. Τὸ ἔργον ἐδίδαξεν ἡ φιλόλογος κ. Π. Γκλέκα - Δαρβίρη εἰς ἐντατικὰς προσπάθειάς της ὀφείλεται ἡ μεγάλη ἐπιτυχία τῆς θεατρικῆς παραστάσεως.

5 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Ὁμίλησεν ὁ καθηγητὴς Σωματικῆς Ἀγωγῆς κ. Μ. Γαλούνης μέ θέμα «Ὀλυμπιακὸν ἰδεῶδες».

24 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Διὰ τὰ 150 χρόνια ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου φιλέλληνος Λόρδου Βύρωνος ὠμίλησεν ἡ καθηγήτρια ἀγγλικῆς φιλολογίας δ. Μ. Πέρου.

17 ΜΑΪΟΥ

Τὸ Σχολεῖον ἔλαβε μέρος εἰς τὸν παγκόσμιον ἐορτασμὸν τῆς μητέρας μὲ ὁμιλίαν ὑπὸ τῆς καθηγήτριας δ. Ε. Ὑφαντή, ἀπαγγελίας μαθητῶν καὶ γραφὴ ἐκθέσεων μὲ θέμα «Ἡ θέσις καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς μητέρας ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ καὶ κοινωνίᾳ».

26 ΜΑΪΟΥ

Ἡμέρα σχολικῶν ἐπιδείξεων. Μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι εἰς ὠραίους γυμναστικούς συνδυασμοὺς ἡσχημένοι ὑπὸ τῶν καθηγητῶν Σωματικῆς Ἀγωγῆς κ.κ. Ἀμ. Στέλλιου - Κωνσταντακοπούλου καὶ Μ. Γαλοῦνη κατεγοήτευσαν. Αἱ μαθήτριαι εἰς ἐλεύθερον γυμναστικὸν πρόγραμμα ρυθμικῶν ἀσκήσεων μὲ μουσικὴν ὑπόκρουσιν καὶ οἱ μαθηταὶ μὲ πλῆθος θεαματικῶν συνασκήσεων ἐπέτυχον ἀρτίαν ἐμφάνισιν καὶ κατεχειροκροτήθησαν.

Μετὰ παράταξιν τῶν μαθητῶν καὶ τὸν ὄρκον τοῦ ἀθλητοῦ ὁ κ. Γυμνασιάρχης προσεφώνησε τοὺς μαθητὰς καὶ προέτρεψεν αὐτοὺς εἰς εὐγενῆ ἀμιλλαν, ὥστε νὰ ἀποβοῦν «καλοὶ κάγαθοι».

Γεγονὸς τὸ ὁποῖον ἐχαροποίησε τὴν σχολικὴν οἰκογένειαν ὑπῆρξεν ἡ προαγωγὴ εἰς γυμνασιάρχην τῆς ἐξαιρέτου φιλόλογου καὶ ὑποδιευθυντριας κ. Μαρίας Παπαλέξη Καρβέλη εἰς ἣν εὐχόμεθα πλουσίαν πνευματικὴν καρποφορίαν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς παιδείας.

Γενικῶς τὸ Σχολεῖον μας χάρις εἰς τὴν διοικητικὴν ἱκανότητα καὶ τὰς ἀόκνους προσπάθειας τοῦ Γυμνασιάρχου κ. Σπυρίδωνος Σωτηροπούλου ὡς καὶ τοῦ Συλλόγου τῶν κ.κ. καθηγητῶν ἐσημείωσε ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα τόσον εἰς τὸν σχολικόν, ὅσον καὶ εἰς τὸν ἐξωσχολικόν τομέα.

Τακτικὸς ἐκκλησιασμός, ἐξομολόγησις τῶν μαθητῶν ἐν τῷ Σχολείῳ,

Τὸ βιβλίο διαμορφώθηκε σὲ ψηφιακὴ μορφή ἀπὸ ἀντίτυπο
γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς ἱστοσελίδας www.pentalofo.gr

www.pentalofo.gr